

Årsredovisning 2015

Årsredovisning 2015

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 30 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se

INNEHÅLL

Generaldirektören har ordet.....	9
----------------------------------	---

Resultatredovisning

Havs- och vattenmyndighetens verksamhet.....	11
---	-----------

Vårt uppdrag.....	12
Planering för miljön.....	12
Årsredovisningens indelning.....	13
Åtgärder för miljö kvalitetsmålen.....	13
Prestationer.....	15
Instruktion och regleringsbrev.....	17
Uppdrag och remisser från regeringen.....	20
Intäkter av avgifter och annan verksamhet.....	22
Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten.....	23

Kunskapsuppbyggnad.....	25
--------------------------------	-----------

Forskning, utredning och analys.....	26
Forskningssamverkan nationellt och internationellt.....	26
Forskning för miljömålen.....	27
Utvecklingsarbete inom kunskapsuppbyggnad.....	28
Kunskapsspridning.....	28
Miljöövervakning.....	29
Fartygssamordning för övervakning och havsundersökningar.....	30
Naturtyps- och biogeografisk uppföljning.....	30
Miljöövervakning och uppföljning i sötvatten.....	30
Miljöövervakning och uppföljning av kust och hav.....	31
Nya satsningar för att genomföra vatten- och havsmiljöförordningarnas övervakning.....	31
Miljöövervakning i Hanöbukten – samband fiskhälsa och miljögifter.....	33
Skogsbranden i Västmanland 2014 – effekter på vattenmiljöerna.....	33
Internationell rapportering.....	34
Miljöövervakning av fisk.....	34
Datainsamling av kommersiellt nyttjade fisk- och skaldjursarter (DCF).....	35
Nationell samordning.....	36
Stödmyndighet och Sveriges fiskeriprogram.....	36
Miljömålsuppföljning.....	37
Årlig uppföljning av miljömål.....	37
Fördjupad utvärdering.....	37
HaV:s förslag – årlig uppföljning och fördjupad utvärdering av miljömålen.....	37

Havs- och vattenförvaltning.....	41
---	-----------

Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön.....	42
Samordningsarbete inom EU.....	42

Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar.....	44
Samordningsarbete med nordiska länder.....	47
Samordningsarbete inom Sverige.....	48
Rapportering av åtgärdsprogram för vatten- och havsmiljön.....	51
EU:s Strategi för Östersjöregionen.....	52
Miljöprövning.....	53
Ekologisk kompensation för förlust av ålgräshabitat.....	54
Dom på teknikneutralt gränsvärde för undervattensbuller.....	55
Vattenkraftsärenden.....	55
Vandringsvägar för vattenlevande organismer.....	55
Domstolsbeslut för Värö bruk – provotid för att utreda kemisk fällning som reningssteg.....	55
Gruvverksamhet – domstolsbeslut på skarpare utsläppsvillkor.....	56
Prövning av miljöfarliga verksamhet.....	56
Vägledning för att pröva gruvverksamhet.....	56
Översyn av prövningsförfaranden enligt plan- och byggförordningen och miljöbalken.....	56
Reglering inom havs- och vattenförvaltning.....	56
Uppdaterad föreskrift om klassificering och miljökvalitetsnormer för ytvatten.....	57
Föreskrifter – redovisning av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.....	58
Ny föreskrift om övervakningsprogram för ytvatten.....	58
Reviderade vägledningar för vattenförvaltningen.....	58
Tillsynsvägledning.....	59
Vattenverksamhet.....	59
Små avloppsanläggningar.....	60
Miljökvalitetsnormer för vattenkvalitet och havsmiljö.....	61
Vattenskyddsområden.....	61
Skydd av grundvatten.....	61
Dumpa avfall – en ny vägledning på gång.....	62
Hur tillsynen ska redovisas.....	62
Åtgärdsarbete.....	62
Bidrag till åtgärdsarbete.....	62
Webbaserad projektkatalog över bidrag till miljöarbete.....	63
Åtgärdsstrategi.....	63
Genomföra åtgärder enligt vattenförvaltningens åtgärdsprogram.....	64
Badvatten – ny webbplats med 2 500 badplatser.....	64
Biologisk mångfald – skydd av områden och arter.....	64
Bevarandemål i marint skyddade områden.....	65
Hotade arter.....	66
Samverkan kring genetisk mångfald hos vilda växter och djur.....	67
Stöd till fiskevården.....	68
Sälförvaltning.....	69
Spridning av främmande arter.....	69
Grön infrastruktur på land och i vatten.....	70
Kommunikationssatsning om ekosystemtjänster.....	71

Restaurering av limniska miljöer.....	71
Restaurering av marina miljöer.....	72
Kalka mot försurning.....	73
Nationell strategi för hållbar vattenkraft.....	75
Dialog Vattenkraft – Miljö.....	75
Miljöeffekter av den gemensamma jordbrukspolitiken.....	75
Dialogprojekt om åtgärder i jordbruket.....	76
Miljöteknik.....	76
Avancerad rening av avloppsvatten.....	76
Miljörisker från vrak.....	77
Internationell samverkan och internationella konventioner.....	77
Polarfrågor inklusive Arktis och Antarktis.....	77
Konventionen för bevarande av Antarktis marina levande tillgångar (CCAMLR).....	78
Övriga internationella konventioner.....	78
Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder.....	79
Havsplanering.....	83
Havsplanering.....	84
Dialogprocess.....	84
Förslag om havsplaneringens inriktning.....	84
Internationellt arbete.....	84
Fiskförvaltning.....	89
Den gemensamma fiskeripolitiken.....	90
Fleråriga planer för torsk, sill/strömming och skarpsill.....	90
Myndighetens genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken.....	90
Regionala processer.....	91
Den externa dimensionen.....	92
Tillträdesfrågor.....	93
Anpassning av flottans kapacitet.....	93
Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet.....	94
Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske på allmänt vatten i de fem stora sjöarna eller vid yrkesmässigt fiske i havet utan fiskefartyg.....	94
Särskilda tillstånd.....	95
Torsk i Östersjön.....	96
Effortsystemet i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön.....	96
Pelagiska systemet och överlåtelse av pelagiska fiskerättigheter.....	96
Fiske efter räka och införandet av möjlighet till tillfälliga omfördelningar.....	96
Byte av tillståndshavare.....	97
Särskilt tillstånd för trålfiske i Kosterhavet.....	97
Reglering inom fiskförvaltning.....	97
Föreskrifter.....	97
Nationell reglering av fiske.....	98
Utveckling av fiskerinäringen.....	100
Samråd med intressenter för fiskförvaltningen.....	101

Fritidsfiske och fisketillsyn.....	102
Strategisk plan för fritidsfisket och fisketurismen.....	102
Ny webbplats om fiskeregler för fritidsfisket.....	102
Undantag från redskapsbegränsningar för fritidsfiske.....	103
Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn.....	103
Fiskerikontroll.....	104
Utveckling av fiskerikontroll.....	104
Tillsynsplan och tillsynsvägledning.....	106
Kvotuppföljning.....	106
Landningskontrollen.....	107
Handelskontrollen.....	109
Marknadsåtgärder mot olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU).....	109
Myndighetens support- och servicecenter.....	110
Dataförfrågningar.....	110
Överträdelsehanteringen.....	111
Internationellt utvecklingssamarbete.....	115
Politiken för global utveckling.....	116
Havs- och vattenmyndighetens Globala program i samverkan med Sida.....	116
Förvaltning av och tillgång till fiskeresurser (fokusområde 1).....	116
Fiskeriavtal med utvecklingsländer (fokusområde 2).....	117
Akvatiska ekosystem och biologisk mångfald (fokusområde 3).....	117
Biologisk mångfald i marina ekosystem bortom nationell jurisdiktion (fokusområde 4).....	118
Regionalt stöd riktat mot Asien och Afrika	
– samverkan mellan Sida och Havs- och vattenmyndigheten.....	118
Asien.....	118
Afrika.....	119
Serbien.....	119
Övrig redovisning.....	121
Medarbetare och kompetensutveckling.....	122
Lönekartläggning.....	122
Arbetsmiljö.....	122
Kompetensförsörjning.....	122
Personalinformation.....	123
Kommunikation och presskontakter.....	125
Finansiell redovisning.....	127
Verksamhetens utfall.....	128
Resultaträkning.....	130
Balansräkning.....	131
Anslagsredovisning.....	133
Tilläggsupplysningar och noter.....	135

Generaldirektören har ordet

Miljömålsarbetet har lagt in en högre växel. I oktober överlämnades den fördjupade utvärderingen av miljömålsarbetet till regeringen. Havs- och vattenmyndigheten svarade för utvärderingen av målen "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Levande sjöar och vattendrag" samt "Ingen övergödning" och lämnade förslag på åtgärder. HaV deltar också i miljömålsrådet som regeringen inrättade 2015 för att vara en plattform för samarbete mellan myndigheter som är strategiskt viktiga för att nå miljökvalitetsmålen. Myndigheterna har också fått i uppdrag att analysera vilka miljökvalitetsmål och vilka delar av generationsmålet som är relevanta för den egna verksamheten samt ta fram en plan med åtgärder för att nå målen. Detta arbete pågår för fullt på HaV.

Arbetet med havsmiljön har under året präglats av att ta fram och besluta om åtgärdsprogram under EU:s havsmiljödirektiv. I december beslutade HaV om ett åtgärdsprogram för havsmiljön. Programmet innehåller 32 åtgärder som myndigheter och kommuner i Sverige ska utföra under den kommande sexårsperioden för att nå en bättre havsmiljö.

Under året har vi utrett i vilka marina skyddade områden det finns behov av ett förstärkt skydd. Vi antog också mål om reglering av fiske i de områden sådan reglering behövs. Regeringen har också gett oss i uppdrag att göra en fördjupad analys av skyddade marina områden samt att ta fram en handlingsplan. Den ska visa hur målet om tio procent marint områdesskydd kan nås till 2020. Uppdraget ska slutredovisas i maj 2016.

Inom fiskförvaltningen har året präglats av genomförandet av EU:s nya fiskeripolitik. Vi tog fram strategier för hur den så kallade landningsskyldigheten ska genomföras nationellt och flera förslag till föreskriftändringar har remitterats. Landningsskyldigheten innebär många och stora förändringar både för fisket och myndigheten. När den är fullt genomförd 2019 ska i princip all fisk som fångas inom yrkesfisket landas och rapporteras.

Regeringens nya satsning på vattenmiljön har gjort det möjligt att öka insatserna för att genomföra den miljöövervakning som behövs för att vi ska få bättre underlag för miljömålsarbetet och genomförandet av havsmiljö- och vattenförvaltningsförordningen. Vi har också påbörjat planeringen av en mer omfattande kartering av marina livsmiljöer vilket behövs för ett effektivare skydd av värdefulla marina områden.

Under året har våra medarbetare fått en utbildning i att skriva klarspråk. Vi hoppas att det ska hjälpa oss att bli tydligare när vi informerar, reglerar och vägleder. En del i informationsarbetet är vår tidning "Hav & Vatten". Tidningens första nummer kom ut i början av 2015 och den har redan belönats med ett pris!

Detta var några smakprov på det gångna årets verksamhet. I årsredovisningen berättar vi mer om vi gjort inom våra fem verksamhetsområden: Kunskapsuppbyggnad, Havs- och vattenförvaltning, Havsplanering, Fiskförvaltning och Internationellt utvecklingssamarbete. Perspektivet är hela vägen från globala konventioner, Antarktis och Arktis ned till den nationella lokala nivån samt ärendehantering i vår myndighetsutövning.

Ingemar Berglund, Vikarierande generaldirektör

Havs- och vatten- myndighetens verksamhet

I detta kapitel beskriver vi våra utgångspunkter för planering och redovisning samt hur vi integrerar miljömålen i genomförandet av vår verksamhet.

Kapitlet ger en inledande läsanvisning till årsredovisningen med tabeller som visar var i texten vi redovisar

- exempel på åtgärder för att nå miljökvalitetsmålen
- våra prestationer
- uppgifterna i instruktionen
- återrapporteringskraven i regleringsbrevet.

Kapitlet avslutas med en redovisning av fördelning av intäkter och kostnader.

Vårt uppdrag

Vi har kommit till för att lösa viktiga miljöproblem och skapa en hållbar förvaltning av våra vattenekosystem och vattenresurser.

Grunden för vårt ansvar finns att läsa i vår instruktion. Här står bland annat att vi ska arbeta med bevarande, restaurering och hållbar användning av sjöar, hav och vattendrag.

Som miljömyndighet ska vi vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och arbeta för en hållbar förvaltning av fiske-resurserna.

Många aktörer arbetar med frågor som berör vårt ansvarsområde – vatten berör allt och alla. Vi väljer därför att engagera många i det gemensamma arbetet för levande hav sjöar och vattendrag. Vi väljer dialogformen för att skapa delaktighet med ett stort antal samhällssektorer. Vi lägger stora beställningar på universitet och andra myndigheter för att få bra underlag för våra beslut och vi engagerar inte minst länsstyrelserna i det omfattande genomförandearbetet runt om i landet. Det är så vi tar ansvar för fler och större leveranser än det som utgör myndighetens egna prestationer.

Planering för miljön

Vår planering utgår från en treårig strategisk plan som uppdateras årligen. Den beskriver vad vi vill uppnå under perioden, pekar ut viktiga leveranser och beskriver strategier för hur vi bedriver vårt arbete.

Planen utgår från miljömålen, instruktionens förordningar och särskilda uppdrag som styr och reglerar vårt arbete.

Vi har fem övergripande mål i vår strategiska plan:

- God miljö i sjöar, vattendrag och kustvatten
- God miljö i havet
- Ett långsiktigt hållbart fiske
- Den kompetenta myndigheten
- Den goda arbetsplatsen

För varje mål har vi pekat ut ett antal strategier som utgör valda handlingsalternativ för att vi ska nå ett bättre resultat i vårt arbete.

Mål och strategier ska vara ett stöd vid vår årliga verksamhetsplanering men också vid löpande vägval.

Till den strategiska planen formulerar generaldirektören sedan en inriktnings-skrivelse som pekar ut viktiga prioriteringar för det kommande året.

Årsredovisningens indelning

Årsredovisning är indelad efter våra verksamhetsområden. Indelningen är ny för 2015 och en konsekvens av att vi under året arbetade fram en ny verksamhetsstruktur för planering och uppföljning.

Den tidigare huvudindelningen i våra tre förvaltningsområden vattenförvaltning, havsförvaltning och fiskförvaltning har blivit fem verksamhetsområden:

- Kunskapsuppbyggnad
- Havs- och vattenförvaltning
- Havsplanering
- Fiskförvaltning
- Internationellt utvecklingssamarbete

Motivet för ändringarna är att öka kvaliteten i vår redovisning. Förändringen underlättar också integrationen mellan våra verksamhetsområden.

Den nya verksamhetsstrukturen bidrar samtidigt till att tydliggöra kopplingen till miljökvalitetsmålen i vårt arbete.

Våra fem verksamhetsområden har vi delat in i ett antal processer. Detta är grunden i vår nya verksamhetsstruktur och innehållsförteckningen i resultatredovisningen.

Åtgärder för miljömålen

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) är en av de 25 myndigheterna med ansvar inom miljö målssystemet med uppgift att verka för att generationsmålet och alla 16 miljö kvalitetsmålen nås. I det ansvaret ligger också att vi vid behov ska föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

En viktig utgångspunkt är att all vår verksamhet ska bidra till att miljömålen uppnås. Detta kommer ytterligare att tydliggöras i och med regeringsuppdraget att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen som vi fick 2015.

Flera av riksdagens 16 miljö kvalitetsmål har direkt anknytning till vatten.

I tabell 1 ges några exempel på hur vi under 2015 har arbetat för att nå dessa mål.

Tabell 1. Miljökvalitetsmålen

Miljökvalitetsmål	Exempel på åtgärder	Läs om i kapitel/avsnitt
<i>Ingen övergödning</i>	Små avlopp Miljöeffekter av den gemensamma jordbrukspolitiken Dialogprojekt om åtgärder i jordbruket	Havs- och vattenförvaltning - Tillsynsvägledning - Åtgärdsarbete
<i>Levande sjöar och vattendrag</i>	Miljöprovningar Vattenverksamhet Restaurering av limniska miljöer Svenska fiskeregler	Havs- och vattenförvaltning - Miljöprovning - Tillsynsvägledning - Åtgärdsarbete Fiskförvaltning - Fritidsfiske och fisketillsyn
<i>Hav i balans samt levande kust och skärgård</i>	Biologisk mångfald – skydd av områden och arter Restaurering av marina miljöer Främmande arter Havsplanering HaV:s genomförande av den gemensamma fiskeripolitik Nationell reglering av fiske	Havs- och vattenförvaltning - Åtgärdsarbete Havsplanering Fiskförvaltning - Den gemensamma fiskeripolitiken - Fiskereglering
<i>Ett rikt växt- och djurliv</i>	Miljöprovning Biologisk mångfald – skydd av områden och arter Hotade arter Samverkan kring genetisk mångfald hos vilda växter och djur Stöd till fiskevården Restaurering av limniska miljöer Restaurering av marina miljöer	Havs- och vattenförvaltning - Miljöprovning - Åtgärdsarbete
<i>Bara naturlig försurning</i>	Restaurering av limniska miljöer Kalkning mot försurningseffekter	Havs- och vattenförvaltning - Åtgärdsarbete
<i>Giftfri miljö</i>	Vattenskyddsområde Föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten Avancerad rening av avloppsvatten Miljörisker från vrak	Havs- och vattenförvaltning - Tillsynsvägledning - Reglering - Åtgärdsarbete
<i>Grundvatten av god kvalitet</i>	Vattenskyddsområde Skydd av grundvatten Små avlopp	Havs- och vattenförvaltning - Tillsynsvägledning
<i>Myllrande våtmarker</i>	Miljöeffekter av den gemensamma jordbrukspolitiken Dialogprojekt om åtgärder i jordbruket	Havs- och vattenförvaltning - Åtgärdsarbete

Prestationer

De prestationer som vi följer över tid ska återspegla resultatet från uppgifter i vår instruktion som också ligger till grund för våra processer. För några prestationer är det dock svårt att hitta relevanta och rättvisande kvantitativa mått för volym. Vi har då valt att redovisa kostnad tillsammans med en beskrivning av omfattningen och vilka leveranser som ingår i prestationen.

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla vår redovisning av verksamheten och speciellt redovisningen av prestationer. Med en ny verksamhetsstruktur och systematik för redovisning av tid och kostnader kommer vi att kunna göra en tydligare och mer rättvisande redovisning av prestationer i kommande redovisningar.

I tabell 2 sammanfattar vi de prestationer som vi valt att följa över tid. Kopplingen mellan våra prestationer och uppgifterna enligt instruktionen ges i tabell 4.

Tabell 2. Prestationer

	Läs om i kapitel/avsnitt
<i>Miljömålsuppföljning</i>	Miljömålsuppföljning sid 38 Tabell 14
<i>Miljöövervakning</i>	Miljöövervakning sid 29 Tabell 12
<i>Åtgärdsarbete</i>	Åtgärdsarbete sid 62 Tabell 18
<i>Yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken</i>	Miljöprövning sid 53 Tabell 15
<i>Tillsynsvägledning</i>	Tillsynsvägledning sid 59 Tabell 17
<i>Havsplanering</i>	Havsplanering sid 84 Tabell 20
<i>Datainsamling</i>	Datainsamling sid 35 Tabell 13
<i>Tillstånd inom fisket</i>	Tillträdesfrågor sid 93 Tabell 21
<i>Fiskerikontroll</i>	Fiskerikontroll sid 104 Tabell 29
<i>Landningskontroll</i>	Landningskontroll sid 107 Tabell 32
<i>Överträdelsehantering</i>	Överträdelsehantering sid 111 Tabell 35
<i>Forskning</i>	Forskning, utredning och analys sid 26 Tabell 11
<i>Bidragsbeslut</i>	Bidrag till åtgärdsarbete sid 62 Tabell 19
<i>Föreskrifter inom miljörådet och inom fiskets område</i>	Reglerin inom havs- och vattenförvaltning sid 56 Tabell 16 Reglering inom fiskförvaltning sid 97 Tabell 26
<i>Regeringsuppdrag</i>	Uppdrag och remisser från regeringen sid 20 Tabell 6
<i>Remisser från regeringen</i>	Uppdrag och remisser från regeringen sid 20 Tabell 6

I kostnaden för samtliga prestationer ingår overhead. Vår modell för beräkning av overhead baseras på samtliga kostnader för stödenheter och generaldirektör tillsammans med kostnader för avdelningschefer. Dessa kostnaders procentuella andel av de totala kostnaderna för de fem verksamhetsområdena utgör overheadpåslag på de redovisade prestationerna.

Overheadkostnaden framgår av tabell 3.

Tabell 3. Overhead för prestationer

2015	2014	2013
62 %	66 %	57 %

Instruktion och regleringsbrev

I tabell 4 ger vi en läsanvisning till redovisningen av uppgifterna i vår instruktion. Här visar vi också kopplingen mellan instruktion och prestationer. Tabell 5 ger läsanvisning till våra återrapporteringskrav.

Tabell 4. Uppgifter enligt Havs- och vattenmyndigheten

Uppgifter enligt instruktion	Läs om i kapitel/avsnitt
1§ Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.	Hela årsredovisningen
2§ Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.	Hela årsredovisningen
3§ Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.	Åtgärder för miljömålen sid 13 Hela årsredovisningen
4§ Myndigheten ska samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.	Miljömålsuppföljning sid 37 Prestation miljömålsuppföljning sid 38
5§ Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt	
1. <i>ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.</i>	Tillsynsvägledning sid 59 Prestation tillsynsvägledning sid 59
2. <i>bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen</i>	Miljöprövning sid 53 Prestation yttranden i tillståndsärenden sid 54
3. <i>delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket</i>	Miljöprövning sid 53 Prestation yttranden i tillståndsärenden sid 54
4. <i>vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön</i>	Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön sid 42
5. <i>arbeta med frågor som rör havsplanering</i>	Havsplanering sid 84 Prestation havsplanering sid 86
6. <i>ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen</i>	Fiskerikontroll sid 104 Prestation fiskerikontroll sid 104 Prestation landningskontroll sid 108

7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav	Biologisk mångfald – skydd av områden och arter sid 64 Reglering inom havs- och vattenförvaltning sid 56 Reglering inom fiskförvaltning sid 87 Prestation åtgärdsarbete sid 62 Prestation föreskrifter inom miljöområdet sid 57 Prestation föreskrifter inom fiskets område sid 88
8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde	Forskning för miljömålen sid 27 Miljöövervakning sid 29 Miljömålsuppföljning sid 37 Prestation miljöövervakning sid 29 Prestation miljömålsuppföljning sid 38
9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken 1	Datainsamling sid 35 Prestation datainsamling sid 35
10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete	Forskning utredning och analys sid 26 Prestation forskning sid 28
11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda	Kommunikation och presskontakter sid 125 Hela årsredovisningen
12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården	Åtgärdsarbete sid 62 Prestation åtgärdsarbete sid 62
13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av vilt-skadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruksverk	Säl förvaltning sid 63
14. samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.	Åtgärdsarbete sid 62 Prestation åtgärdsarbete sid 62
6§ Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Reglering inom havs- och vattenförvaltning sid 56 Prestation föreskrifter inom miljöområdet sid 57 Reglering inom fiskförvaltning sid 97 Prestation föreskrifter inom fiskets område sid 98
7§ Myndigheten får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som myndigheten bedriver internationellt och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, en annan förordning eller ett beslut som regeringen fattat. De sammanlagda intäkterna från myndighetens hela tjänsteexport får motsvara högst fem procent av myndighetens totala förvaltningskostnader. Förordning (2013:1046).	Politiken för global utveckling sid 116

Tabell 5. Återrapporteringskrav enligt regleringsbrev

Återrapporteringskrav	Läs om i kapitel/avsnitt
Miljöteknik Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka viktigare aktiviteter inom myndigheten som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer.	Miljöteknik sid 76
Samverkan kring genetisk mångfald hos vilda växter och djur Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten inom ramen för sitt ansvarsområde har samverkat med berörda myndigheter kring kartläggning och övervakning av genetisk mångfald hos vilda och domesticerade växter och djur.	Samverkan kring genetisk mångfald hos vilda växter och djur sid 65
Dialog om vattenkraft och fastställda mål Havs- och vattenmyndigheten ska återrapportera genomförda insatser i fråga om en fortsatt dialog med berörda myndigheter och andra intressenter med syfte att få en ökad samsyn kring vattenkraften och de mål som är fastställda om förnybara energikällor samt miljömål för vatten och vattenförvaltning.	Dialog Vattenkraft – Miljö sid 75
Bevarandemål i marint skyddade områden Havs- och vattenmyndigheten ska, med utgångspunkt i den lägesrapport och i den tidsplan som myndigheten redovisade i november 2014, redovisa åtgärder som vidtagits i syfte att nå bevarandemålen i marint skyddade områden, framför allt vad avser fiske som är skadligt i förhållande till bevarandemålen i dessa områden.	Bevarandemål i marint skyddade områden sid 65
Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa de insatser som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av det nya regelverket för den gemensamma fiskeripolitiken, särskilt avseende införandet av en landningsskyldighet.	Regionala processer sid 91 HaV:s genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken sid 90 Den externa dimensionen sid 92
Fiskerikontrollen Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa genomförandet av EU:s kontrollförfordning (förordning [EG] nr 1224/2009), inklusive vidtagna effektiviseringsåtgärder, samt analysera effekterna av genomförda fiskerikontrollinsatser, särskilt avseende sådana fisken som berörs av EU:s återhämtningsplaner. Myndigheten ska även redovisa omfattningen av samarbetet med Kustbevakningen.	Fiskerikontroll sid 104 Landningskontroll sid 107 Tillsynsplan och tillsynsvägläddning sid 106 Myndighetens support- och servicecenter sid 110
Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten inom ramen för sitt arbete med ett hållbart nyttjande och en hållbar förvaltning av fiskresurserna beaktat fiskerinäringens förutsättningar och framtida utveckling, särskilt det småskaliga kustnära fisket.	HaV:s genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken sid 90 Tillträdesfrågor sid 93 Reglering inom fiskförvaltning sid 97 Fiskerikontroll sid 104
Anpassning av fiskeflottan Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa utvecklingen av fiskeflottans kapacitet i relation till tillgänglig fiskeresurs.	Anpassning av flottans kapacitet sid 93 Fiskelicenser för yrkesmässigt fiske i havet sid 94
Könsuppdelad statistik Havs- och vattenmyndigheten ska, i de fall myndigheten redovisar individbaserad statistik, redovisa, analysera och kommentera statistiken efter kön.	Personalinformation sid 123

Uppdrag och remisser från regeringen

Regeringsuppdrag

I tabell 6 redovisas kostnaden för de regeringsuppdrag som HaV har arbetat med under året.

Tabell 6. Prestation regeringsuppdrag

Regeringsuppdrag	2015	2014	2013
Totalt antal regeringsuppdrag som HaV har arbetat med under året	17	18	8
Antal inkomna regeringsuppdrag under året	10	18	6
Antal avrapporterade (inklusive delrapporterade regeringsuppdrag)	9	14	8
HaV:s kostnad, tkr	3 066*	10 603	9 537
<i>Kommentar till prestation regeringsuppdrag</i> <i>Prestationen visar HaV:s kostnad för uppdrag från regeringen. Kostnaden varierar mellan åren beroende på hur många uppdrag vi har haft och hur omfattande dessa har varit. En del är mer omfattande och tar då mer resurser i anspråk.</i> <i>I kostnaden för 2014 ingår arbetet med havsplanering, som då var ett regeringsuppdrag. 2015 är detta en förordningsstyrd uppgift och ingår inte i kostnaden för regeringsuppdrag.</i> <i>I kostnaden ingår inte arbete där vi deltagit i andra myndigheters regeringsuppdrag.</i> <i>*) Kostnader för arbetet med uppdraget Gränsälvöverenskommelsen ingår inte i totalen.</i>			

Remisser

Under året inkom sammanlagt 27 stycken remisser från regeringskansliet. Av dessa var 10 stycken från Miljödepartementet och 12 från Näringsdepartementet. Fördelningen per förvaltningsområde och hanteringskostnad visas i tabell 7.

Remisserna utgörs bland annat av utredningar och departementspromemorior, förslag till förändringar i förordningar och kommissionsförslag i frågor som faller inom HaV:s ansvarsområde.

Tabell 7. Prestation remisser från regeringen

Förvaltningsområde	2015	2014	2013
Myndighetsövergripande, antal	18	6	3
Vattenförvaltning, antal	3	5	20
Havsförvaltning, antal	5	4	11
Fiskförvaltning, antal	1	0	1
Summa	27	15	35
HaV:s kostnad, tkr	449	216	860
<i>Kommentar till prestation remisser från regeringen</i> <i>Prestationen visar HaV:s kostnaden för remisser från regeringen. Kostnaden varierar mellan åren beroende på hur många uppdrag vi har haft och hur omfattande dessa har varit. En del är ju större än andra och tar mycket resurser i anspråk.</i>			

Intäkter av avgifter och annan verksamhet

Tabell 8.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m. 2013	+/- 2014	Budget int. 2015	Int. 2015	Budget kost. 2015	Kost. 2015	+/- 2015	Ack. +/- utgå. 2015
Avgiftsbelagd verksamhet								
Fiskestödjande åtgärder m.m.	-6	0	0	14	0	14	0	-6
Tjänsteexport								
Utvecklingssamarbete m.m.	4	950	7 000	6 011	7 000	5 980	31	985

I resultaträkningens post "Intäkter av avgifter och andra ersättningar" ingår även medel från vattendomar, intäkter enligt 4§ och övriga intäkter. Ovan redovisas i regleringsbrevet upptagna avgiftsområden.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras (tkr)

Verksamhet	Ink. tit.	+/- t.o.m. 2013	+/- 2014	Budget int. 2015	Int. 2015	Kost. 2015	+/- 2015	Ack. +/- utgå. 2015
Offentligrättslig verksamhet								
Sanktionsavgifter	2714	822	293	250	404	0	404	1 519
Övrig offentligrättslig verksamhet	2552	69	0	25	0	0	0	69
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	276	187	0	176	0	176	639
Summa		1 167	480	275	580	0	580	2 227

Fördelning av intäkter och kostnader enligt vald indelning av verksamheten (tkr)

Tabell 9.

2015	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Uppbörd	Erhållna medel för finansiering av bidrag	Finansiella intäkter i transfererings-avsnittet	Finansiella kostnader i transfererings-avsnittet	Avsättning till/ upplösning av fonder m.m. för transfererings-ändamål	Lämnade bidrag
Kunskapsförsörjning	110 674	-1 721	112 793	0	43 775	0	0	0	43 775
Havs- och vattenförvaltning	130 182	4 027	134 209	0	625 804	0	0	0	625 804
Havsplanering	11 628	-47	11 581	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	98 123	7 188	106 377	0	17 019	14 277	-8 554	-2 272	20 470
Internationellt utvecklingssamarbete	6 335	8 092	14 397	0	605	0	0	0	605
2014									
Kunskapsförsörjning	97 750	1 531	99 281	0	38 272	0	0	0	38 272
Havs- och vattenförvaltning	121 226	1 486	122 697	0	615 529	0	0	0	615 529
Havsplanering	10 929	208	11 137	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	94 424	6 758	101 203	0	14 992	50 133*	-3 705*	-39 158*	22 262
Internationellt utvecklingssamarbete	3 579	6 187	8 816	0	35	0	0	0	35
2013									
Kunskapsförsörjning	101 201	3 231	104 432	0	73 029	0	0	0	73 029
Havs- och vattenförvaltning	80 456	5 191	85 647	0	444 165	0	0	0	444 165
Havsplanering	6 774	387	7 161	0	0	0	0	0	0
Fiskförvaltning	107 251	14 415	122 981	0	16 194	25 748*	-8 520*	-276*	33 136
Internationellt utvecklingssamarbete	4 882	1 116	5 998	0	0	0	0	0	0

* Med anledning av nya bestämmelser 2015 för värdering av finansiella instrument, har jämförelsetalen för 2013 och 2014 justerats.

Kunskapsuppbyggnad

HaV:s förvaltnings- och åtgärdsarbete är starkt beroende av en god kunskapsförsörjning. Det är därför viktigt att våra anställda är uppdaterade kring ny kunskap och forskningsresultat och att de ges möjlighet till ett regelbundet erfarenhetsutbyte med omvärlden.

Vi har också ansvar för att bidra till att samhället i övrigt har tillgång till kunskap om tillståndet i miljön samt resultaten av miljöarbetet med fokus på sjöar, vattendrag, kust och hav.

Detta sker bland annat genom att vi samordnar miljöövervakning, följer upp miljömålsarbetet, beställer och utför egna analyser och utredningsuppdrag samt medverkar i forskningsutlysningar.

Vi har en kontinuerlig omvärldsbevakning och vi har ett bibliotek som är öppet för allmänheten.

Dialog med intressenter och deltagande i seminarier och konferenser för att sprida information är en del av vårt dagliga arbete.

Forskning, utredning och analys

Förutom HaV:s egen analys- och utredningsverksamhet uppdrar vi till andra myndigheter och utförare att bistå oss med vetenskaplig rådgivning, kunskaps-synteser, utredningar och analyser. Detta sker inom ramen för

- HaV:s egna anslag – anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (åtgärdsanslaget)
- anslag vi delar med Naturvårdsverket om miljöövervakning – anslag 1:2 Miljöövervakning (miljöövervakningsanslaget)
- anslag vi delar med Naturvårdsverket om miljöforskning – anslag 1:5 Miljöforskning (miljöforskningsanslaget).

De största utförarna är SMHI, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och övriga universitet.

Under 2015 arbetade vi med att effektivisera våra beställningsprocesser och ta fram rutiner för samordning och administration. Det pågår också ett arbete för att förtydliga arbetet mellan HaV och Naturvårdsverket som beställare av miljödata, miljöövervakning och analyser.

Forskningssamverkan nationellt och internationellt

Vi arbetar systematiskt för att identifiera kunskapsbehoven inom vårt ansvarsområde. Behovsanalysen publicerar vi årligen på vår webbplats. Arbetet utgör grunden för vårt samarbete med andra forskningsfinansiärer.

Under året gjorde vi klart den samlade rapporten kring kunskapsbehov om Östersjöns miljö som publiceras på engelska för att nå ut till alla länder kring Östersjön.

HaV deltar i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag (se Forskning för miljömålen) men har också samarbete med andra forskningsfinansiärer, främst Formas, Mistra och Vinnova.

Vi vill särskilt lyfta fram BONUS som är ett forskningsprogram med fokus på Östersjöns miljö. Här samverkar alla Östersjöstater gemensamt kring forskningsutlysningar finansierade med miljöforskningsanslaget, men även via andra svenska forskningsfinansiärer.

Under 2015 fortsatte vi också samarbetet med Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) inom ramen för två Europeiska plattformar för forskningsfinansiärer, så kallade Joint Programming Initiatives (JPI). Den ena med fokus på marina frågor och den andra på sötvatten, JPI Ocean och JPI Water. Dessa initiativ syftar till att samordna de europeiska ländernas forskningssatsningar för största möjliga gemensamma nytta. HaV sitter i styrgruppen för programmen tillsammans med Formas där vår roll är att kommunicera svenska kunskapsbehov och delta i arbetet med vår sakkunskap. Vi deltog i ett flertal workshoppar under året med fokus på havsplanering, ekologiska aspekter av gruvidrift i djuphavet och samordning av infrastruktur för marin övervakning för att nämna några.

Tabell 10. Forskningsprogram och projekt

Forskningsprogram/projekt	Beskrivning
Kraft och liv i vatten (KLIV)	Vi delfinansierar ett forsknings- och utvecklingsprogram 2013–2016 som samordnas av Elforsk, "Kraft och liv i vatten". Målet är att ta fram verktyg för kostnads- och nyttoanalys, prioriteringar av vattenkraftrelaterade miljöåtgärder och fördjupade kunskaper om miljöåtgärder. Vi deltar i programrådet. KLIV finansierar tre projekt som startade 2015.
JPI Ocean – Healthy and Productive Seas and Oceans	Vi deltog tillsammans med Formas i arbetet för att ta fram en strategisk forskningsagenda och plan för gemensamma utlysningar inom JPI Ocean. Sverige deltog i pilotprojektet mikroplasts i havet under 2015, med en utlysning som utmynnade i fyra Europeiska samfinansierade projekt, som Formas delfinansierade. I samtliga finns svenska forskare representerade.
JPI Water	JPI Water hade en utlysning under 2015, kallad "Waterworks 14". Formas gick in med svensk medfinansiering. Sexton projekt kommer att finansieras, varav 13 projekt med svenska forskare.
Programmet BONUS – Science for a better future of the Baltic Sea Region	Vi deltar i styrgruppen. BONUS-programmets utlysning "Sustainable ecosystem services 2014" resulterade i åtta finansierade projekt som startade under 2015. Hösten 2015 publicerade BONUS en ny utlysning, Blue Baltic, som kommer att finansiera projekt med start under 2016. Den sistnämnda utlysningen omfattar såväl ekosystemforskning som innovationsforskning med fokus på åtgärder.

Projekt som är helt eller delvis finansierade med miljöforskningsanslaget eller åtgärdsanslaget och där HaV deltar i beredningsarbetet.

Forskning för miljömålen

HaV deltar i en gemensam beredning av Naturvårdsverkets anslag för miljöforskning 1:5 för att stödja myndigheternas samlade kunskapsbehov. Myndigheternas övergripande mål med forskningen är att ge underlag för att nå miljö kvalitetsmålen (inriktningsförklaring "Forskning för miljömålen 2012–2016"). HaV fördelar också så kallade villkorsmedel (vatten- och fiskeavgiftsmedel) som stödjer forskning och utveckling inom fiskförvaltningen.

Under året fokuserade HaV och Naturvårdsverket på att starta de kvarstående projekten från 2014 års forskningsutlysningar inom temaområdena Landskap och Konsumtion.

Inom miljöforskningsanslaget beviljades tre projekt inom utlysningen "Förvaltning av värdefull natur" och ett forskningsprogram inom "Svensk konsumtions miljöpåverkan". Nya utlysningar under 2015 är med fokus på "Styrmedel och konsumtion" och "Förvaltning av landskap", där projekten startar under 2016. Kostnaden för HaV:s del av beredningsprocessen redovisas i Tabell 11.

Tabell 11. Prestation forskning avseende miljöforskningsanslaget 1:5

Forskning	2015	2014
Arbete med miljöforskningsanslaget och övriga forskningsfinansierare, som JPI Ocean och JPI Water, där HaV är aktiv tillsammans med Formas. Posten rymmer också HaV:s arbete inom BONUS samt med Rymdstyrelsen, Copernicus, Horizon2020, Formas, Vetenskapsrådet och MISTRA.		
HaV:s kostnad, tkr	6 456	7 958
<i>Kommentar till prestation forskning avseende miljöforskningsanslaget</i> <i>Miljöforskningsanslaget finansierar även helt eller delvis andra fleråriga forskningsprojekt. Kostnaden innefattar deltagande i styrgrupper och referensgrupper. Totalt hanterar miljöforskningsanslaget 75 990 tkr årligen. Detaljer om detta finns i Naturvårdsverkets årsredovisning.</i>		

Utvecklingsarbete inom kunskapsuppbyggnad

Under 2015 fortsatte vi att utveckla våra metoder för samhällsekonomisk analys. Dessa omfattar exempelvis en metod för analys av vilken påverkan styrmedel och åtgärder har på hur naturen tillhandahåller ekosystemtjänster. Vi tog också fram en metod för en kvalitativ bedömning av vilken effekt specifika styrmedel har på miljökvalitetsmålen. Det gjorde vi inom ramen för den fördjupade utvärderingen av miljömålen.

Vi fortsatte vårt arbete med att ta fram metoder och kunskapsunderlag kring ekosystemtjänster. Rapporten om marina ekosystemtjänster blev klar i september 2015. Den ger en bild av vilka marina ekosystemtjänster som finns samt deras omfattning och hotbilderna mot dem.

Under året tog HaV fram officiell statistik för svenskt yrkes- och fritidsfiske samt tillförsel av fosfor och kväve till kustzonen. Dessutom pågick ett utvecklingsarbete för att den internationella rapporteringen av belastningsdata på Östersjön ska göras tillgänglig som officiell statistik framöver.

Kunskapsspridning

HaV har en aktiv omvärldsbevakning där vi sammanställer nyhetsbrev med de senaste rapporterna och vetenskapliga publikationerna till de som så önskar inom myndigheten. Den regelbundna omvärldsbevakningen omfattar HaV:s kärnområden som havs- och vattenförvaltning, biologisk mångfald och fiskförvaltning men även klimat och samhällsekonomi.

Dessutom arrangerar vi löpande lunchseminarier med såväl externa som interna föreläsare inom aktuella områden. Under 2015 höll vi exempelvis seminarier om återgärder mot övergödning i havsmiljön, ekosystembaserad fiskeriförvaltning och BONUS-projektet BAMBI (Baltic Sea Marine Biodiversity).

Vi arrangerade liksom tidigare år seminarier, konferenser och workshops där vi bjuder in intressenter för att främja erfarenhets- och kunskapsutbyte. HaV blev också inbjudna att berätta om sitt arbete och sprida information vid andra myndigheters och intressenters möten.

Miljöövervakning

Miljöövervakningen bidrar med information till arbetet med miljökvalitetsmålen. Vårt fokus under året var på:

- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ingen övergödning
- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag
- Bara naturlig försurning

Den svenska nationella miljöövervakningen består av tio programområden. HaV ansvarar för de akvatiska områdena och Naturvårdsverket för de övriga. Det integrerade arbetet ger en sammanvägd bild av det nationella miljötillståndet. Samarbetet gör också att vi utnyttjar våra resurser på ett effektivt sätt. Det gör vi genom att samordna datahantering, uppdragsavtal och övrig administration. Miljöövervakningen av akvatiska miljögifter, kustfiskhälsa, sälhälsa samt havsörn är områden som är särskilt nära integrerade mellan myndigheterna.

Under året redovisade vi regeringsuppdragen ”Vattenanknuten recipientkontroll” och ”Åtgärder för att säkerställa datainsamlingen från fisket”.

Vi tog fram en myndighetsgemensam strategi för miljödatahantering tillsammans med Naturvårdsverket, länsstyrelserna och de regionala vattenmyndigheterna. Strategin omfattar en vision om att ta fram nyttig miljödata samt riktlinjer och rekommendationer för att genomföra arbetet.

I tabell 12 redovisas beredningsprocessen och genomförandet av akvatisk miljöövervakning.

Tabell 12. Prestation miljöövervakning

Miljöövervaknings- anslaget	2015			2014			2013		
	Hanterings- kostnad, tkr	Avtal, tkr	%	Hanterings- kostnad, tkr	Avtal, tkr	%	Hanterings- kostnad, tkr	Avtal, tkr	%
Nationell miljöövervakning	3 144	72 625	4%	4 844	55 275	9%	5 045	56 080	9%
Regional miljöövervakning	118	13 699	1%	2 075	15 000	14%	996	15 655	6%
Datavärdskap	217	5 678	4%	335	4 302	8%	120	5 191	2%
Emissionsdata	488	8 698	6%	426	8 219	5%	608	6 047	10%
HaV:s kostnad, tkr	3 966	100 700	4%	7 680	82 797	9%	6 769	82 972	8%

Kommentar till prestation miljöövervakning

Prestationen för miljöövervakningsanslaget visar hur hanteringskostnaden varit i förhållande till anslagets omfattning per delprogramområde. Över tid ger prestationen ett mått på hur effektivt vi arbetar med anslaget. Vi kan konstatera att prestationen förbättrats vad gäller hantering av de nationella delprogrammen liksom hanteringen av den regionala miljöövervakningen.

En orsak till den senare är att under 2013 och 2014 genomfördes revision av delprogrammen. För den regionala delen ligger nu programmen fast i en sexårsperiod. Däremot omfattade arbetet med de nationella delprogrammen även under 2015 en utökning och utveckling i samband med ett ökat miljöövervakningsanslag.

Fartygssamordning för övervakning och havsundersökningar

HaV beställer övervakning av hav och fisk av SMHI respektive SLU. Under året samordnade SMHI och finska miljöinstitutet SYKE övervakningsbehoven och utförde ett gemensamt utsjöövervakningsprogram som i huvudsak omfattar Östersjön och Västerhavet. Vi deltog i styrgruppen för SLU:s regeringsuppdrag om fartygsanskaffning.

Under året svarade vi på 62 remisser från Kustbevakningen om ansökningar från andra länder som önskade genomföra undersökningar i svenskt vatten under 2015. Vi besvarade även en förfrågan från Polarforskningssekretariatet om tillståndsprövningar för aktiviteter som rör haven runt Antarktis.

Naturtyps- och biogeografisk uppföljning

Vi vidareutvecklade uppföljningen av naturtyper för att mer fullständigt kunna bedöma gynnsam bevarandestatus till 2019 års rapportering av art- och habitatdirektivet. Verksamheten sker samordnat med Naturvårdsverket inom projektet "Biogeografisk uppföljning".

De naturtyper där vi genomförde pilotdrift med nationella stickprov är grunda vikar och sund samt rev i kustområden. I Västerhavet tog vi även stickprov i naturtyperna grunda ler- och sandbottnar samt rev i utsjön.

En metod togs fram för uppföljning av naturtypen mindre vattendrag. Uppföljningen gjordes av länsstyrelser, universitet och konsulter.

Inom den biogeografiska uppföljningen pågår ett arbete med att kartlägga i vilka biogeografiska områden som nationella och regionala miljöövervakningsstationer är placerade. Det gör vi för att effektivisera samordningen mellan uppföljning och miljöövervakning.

Vi påbörjade under året planeringen av en omfattande nationell kartering av marina livsmiljöer. Syftet är att stödja myndigheter och andra intressenter i arbetet med havsplanering, genomförande av åtgärder och rapportering av tillståndet i miljön enligt havsmiljöförordningen. Karteringen kommer också att ge oss ett bättre underlag för ett effektivare skydd för att bevara viktiga marina livsmiljöer och biologisk mångfald.

"Vi påbörjade under året planeringen av en omfattande nationell kartering av marina livsmiljöer."

Miljöövervakning och uppföljning i sötvatten

HaV arbetar med att anpassa programområdet Sötvatten till de miljöförordningar som relaterar till EU:s miljödirektiv. Samtidigt tar vi fram underlag till officiell statistik och följer upp miljömålen "Levande sjöar och vattendrag", "Ett rikt växt- och djurliv" samt "Bara naturlig försurning".

Biotopkartering – ny metodbeskrivning

Som ett led i arbetet förnyar vi metodbeskrivningar, så kallade undersöknings-typer. Syftet är att beskrivningarna ska anpassas på ett bättre sätt för att följa påverkan och åtgärder i miljön. Under året har vi lagt mest resurser på metoden för biotopkartering, eftersom fysisk påverkan är den vanligaste påverkans-typen.

Ny webb- och mobiltjänst för badvatten

Kommunerna ansvar för att övervaka badplatser medan HaV ansvarar för datarapportering av badvattenstatus. Inför badsäsongen 2015 införde vi en ny visualiserings- och rapporteringstjänst för allmänhet och kommuner på vår webb. Webb- och mobiltjänsten för badplatserna vann stort gehör bland allmänheten.

Konferens om försurningsskador

Många vatten kalkas fortfarande på grund av försurningsskador. Försurningskonferensen "Acid Rain" i USA genomförs vart femte år. På uppdrag av HaV presenterade forskare från SLU kalkeffektuppföljningens senaste resultat om aluminium, kvicksilver och fisk. Syftet var att sprida kunskap om vilka miljöeffekter som kan uppstå av de kalkningar som görs.

HaV:s utförare för att övervaka sötvatten, effekter av kalkning och miljögifter är SLU, Stockholms universitet, Naturhistoriska Riksmuseet samt några länsstyrelser.

Miljöövervakning och uppföljning av kust och hav

Kust och hav är det ena av två nationella programområden inom miljöövervakning som HaV ansvarar för.

Under 2015 införde vi ett reviderat delprogram för bottenfaunan i Botten-viken och Bottenhavet. Vi samordnade det nya programmet mellan nationell och regional miljöövervakning samt med enstaka recipientprogram i området. Syftet var att få ett tillräckligt omfattande och kostnadsmässigt rimligt avvägt program jämfört med tidigare.

Under 2015 påbörjade vi arbetet med att revidera delprogrammen "Kustfisk, bestånd" och "Fria vattenmassan". Under hösten genomförde vi även parallella utförarmöten. Då utbytte miljöövervakare i delprogrammen "Makrofauna mjukbotten" och "Fria vattenmassan" information och erfarenheter samt deltog i diskussioner där bland annat kvalitetsfrågor togs upp.

Nya satsningar för att genomföra vatten- och havsmiljö-förordningarnas övervakning

Under 2015 utökades miljöövervakningsanslaget med syftet att täcka behovet av bättre underlag för miljömålsarbetet och för att genomföra havsmiljö- och vattenförordningarna.

De nya resurserna under hösten resulterade i ett antal satsningar för förbättrad tillgänglighet av data enligt följande:

- för grundvatten via de nationella datavärdarna hos SGU
- för sjöar, vattendrag och fisk hos SLU
- för kust och hav hos SMHI
- för test och utveckling av en så kallad valideringstjänst med syftet att öka kvaliteten på levererad data till datavärdarna – Samarbete med Naturvårdsverket.

Dessutom har resurser gått till:

- Miljöövervakning i de stora sjöarna för att täcka vattenförordningens behov. Det har vi gjort genom provfiske och åldersanalyser i Vättern, Vänern, Mälaren, Hjälmaren och Ätran.
- Biologisk provtagning som testades i flodmynningsprogrammet.
- Utredning om hur delprogrammet ”omdrevssjöar” kan användas till statusbedömning.
- Ett reviderat övervakningsprogram för grundvatten i samverkan med SGU.
- Övervakning av skogsbrukspåverkan på bäckar tillsammans med Skogsstyrelsen.
- Kunskapsstödjande uppdrag för att få underlag till design av program för att kontrollera övervakning och morfologisk påverkan i söt- och kustvatten.
- Test av metoder för klusteranalys och förslag på övervakningsprogram i representativa vattenförekomster i ett pilotprojekt i Emån.
- Att förbereda undersökningar för att anpassa och utveckla miljöövervakningen till havsmiljöförordningens övervakningsprogram.
- Intensifiering av den länsvisa karteringen av kust- och havsbottnar med syftet att kartlägga habitat och artutbredning.
- Kartläggning av Natura 2000-området Bratten i norra Skagerrak efter samråd med länsstyrelsen i Västra Götalands län. Kartläggningen omfattar djup och bottenstrukturer. Syftet är att få ett bättre underlag för att bedöma områdets miljöstatus och få underlag för att utveckla områdesskyddet.
- Att Totalförsvarets forskningsinstitut deltar i en internationellt samordnad övervakning av marint buller i Östersjön och Västerhavet.
- Utveckling av nya metoder för artbestämning (barcoding) liksom möjligheter att använda satellitdata för tillståndsbedömning av kust- och utsjövattnen.
- Mobilapplikationen ”Rappen” där allmänheten kan rapportera in främmande arter som stöd till övervakningen enligt IAS-förordningen.
- Genomförande av en nationell konferens om vikten av att bedöma tillståndet i miljön utifrån indikatorer som är samordnade med miljöövervakningsdata.

Miljöövervakning i Hanöbukten – samband fiskhälsa och miljögifter

HaV fick 2014 i uppdrag av regeringen att övervaka och analysera miljön i Hanöbukten under tre år (2015–2017). Syftet var att undersöka eventuella samband mellan miljöfarliga ämnen och fiskhälsa samt orsakerna till varför fisk sårskadas.

Vi utför uppdraget i nära samverkan med Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Det gör vi efter samråd med Göteborgs universitet, SLU, Kemikalieinspektionen, Naturhistoriska riksmuseet samt länsstyrelsen i Skåne, Blekinge och Kalmar län. Efter samverkans- och samrådsmöten med berörda myndigheter utformade vi ett övervakningsprogram med startår 2015.

Under året har också ett flertal undersökningar av fiskskador utförts av SVA på uppdrag av oss. Fiskskadorna rapporterades av fiskare och allmänhet i eller i närheten av Hanöbukten.

Vi gav Göteborgs universitet, SLU och Naturhistoriska riksmuseet i uppdrag att övervaka fiskfysiologi och miljögifter samt fiskbestånd i Hanöbukten. Analyser och rapportering från årets provtagning görs under nästa år.

Skogsbranden i Västmanland 2014 – effekter på vattenmiljöerna

Sommaren 2014 inträffade den största okontrollerade skogsbranden i Sverige sedan andra världskriget. Mer än 12 000 hektar skogsmark drabbades. Det är känt från tidigare skogsbränder att de kan ha en betydande påverkan på vattenkvaliteten. De viktigaste kända effekterna är en ökad transport av sediment samt ett ökat läckage av metaller, näringsämnen och försurande ämnen. På uppdrag av HaV tog SLU prov i brandområdet veckorna efter branden.

Miljöövervakningen av sjöar och vattendrag utförs i samarbete med bland annat Länsstyrelsen i Västmanland och SLU och planeras att pågå under tre år. I brandområdet togs prover i nio bäckar och tio sjöar på kemiska, fysikaliska och biologiska parametrar. Under 2015 utfördes en första utvärdering av proven.

Resultaten visar på höga halter av ammoniumkväve och sulfat i samtliga bäckar och i de flesta sjöar i brandområdet under de tre första månaderna efter branden. Även totalfosforhalterna ökade men inte i samma utsträckning som ammoniumkvävehalterna. Resultaten av metaller indikerar inga förhöjda halter. Det kan möjligen vara så att fisk kan ha varit utsatta för förhöjda halter av oorganiskt aluminium under delar av året.

Samarbete sker även med en rad andra aktörer som utför undersökningar i området, som till exempel SGU och SMHI. Resultaten hittills visar att dricksvattnet i området inte påverkats. Dricksvattnet från Mälaren har inte heller påverkats då eventuella förhöjda halter späds ut i de stora vattendragen. Resultatet från de biologiska undersökningarna kommer först under 2016.

Under hösten genomförde SLU även en workshop kring effekter av skogsbränder. I workshopen deltog Sverige, Norge och Finland. Förutom kunskaper om påverkan i brandområdet ger projektet underlag för utformning av övervakningsprogram.

Internationell rapportering

Under året samordnade vi rapporteringen av miljöövervaknings- och emissionsdata enligt en rad internationella åtaganden inom EU/Europeiska miljöbyrån (EEA), Oskar och Helcom. Underlag till rapporterna sammanställs av HaV eller av externa utförare, som Svenska MiljöEmissionsData (SMED), SMHI, SLU, SGU och Folkhälsomyndigheten. Uppdragen att sammanställa data ingår antingen inom ramen för de så kallade datavårdskapsavtalen eller i separata avtal eller överenskommelser med aktuella utförare.

Internationell rapportering berör många aktörer, både inom HaV och externt. Vi initierade därför ett projekt för att kartlägga arbetsprocesser och ansvarsområden under året. Projektet fokuserar på att rapportera miljöövervakningsdata, men avsikten är även att resultatet ska kunna tillämpas på andra dataflöden.

Vi redogör för vårt arbete med rapportering till Oskar och Helcom i ett separat kapitlet, se Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön sid 42.

EEA inledde en granskning 2014 av medlemsländernas tidigare inrapporterade data med avsikt att förbättra datakvaliteten i EEA:s databas. Då gjordes även en översyn av inrapporteringssystemet för att förenkla rapporteringen och harmonisera med behoven inom Vattendirektivet. Under året var vi delaktiga i arbetet genom att medverka i den årliga sötvattenworkshopen och genom att samordna svar på frågor från EEA till medlemsländerna. Revisionsprocessen pågick under hela året. Rapportering av data sker i slutet av året alternativt i början av 2016 enligt de nya riktlinjerna.

Miljöövervakning av fisk

Miljöövervakningen av fisk syftar till att kartlägga tillståndet hos fiskesamhällen i kustvatten, sjöar och vattendrag. Övervakningen speglar till exempel naturliga variationer på bestånds- och individnivå. Den fångar även upp förändringar som indikerar storskalig påverkan av miljöhot som eutrofiering, fiske, miljögifter och klimatförändringar. Miljöövervakningen av fisk följer även upp miljö kvalitetsmålen "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Ingen övergödning", "Ett rikt växt- och djurliv", "Levande sjöar och vattendrag" samt "Bara naturlig försurning".

För att kartlägga ger HaV i uppdrag åt utförare att genom provfisken samla in data och lagra dessa i databaser genom datavårdskap. Under året tecknade vi därför tre överenskommelser med SLU Aqua för att utföra provfisken i kustvatten, sjöar och vattendrag. Kustfiskövervakningen ingår i ett integrerat program som övervakar både fiskbestånd, miljögifter och fiskhälsa, vilka rapporteras årligen via faktablad.

Vi gav även SLU Aqua i uppdrag att ta fram nya och uppdaterade undersökningstyper för miljöövervakning av fisk där följande uppdrag blivit färdiga under året:

- Elfiske i rinnande vatten
- Provfiske i Östersjöns kustområden – Djupstratifierat provfiske med Nordiska kustöversiktsnät
- Provfiske med kustöversiktsnät, nätlänkar och ryssjor på kustnära grunt vatten.

Att kontinuerligt uppdatera undersökningstyperna är viktigt för arbetet med att samordna och kvalitetssäkra arbetet inom miljöövervakningen.

Vi publicerade löpande under året aktuella resursöversikter över fisk och skaldjur på vår webb, vilka är viktiga för yrkes- och fritidsfisket. En sammanställning över dessa arter publicerades också som en sammanhållen rapport på HaV:s webb – ”Fisk- och skaldjursbestånd i hav och sötvatten 2015”. Rapporten används bland annat av oss som underlag för beslut om fisketillstånd och som information till allmänheten.

Datainsamling av kommersiellt nyttjade fisk- och skaldjursarter (DCF)

HaV är ansvarig myndighet för att samordna det nationella datainsamlingsprogrammet för fisk och fiske som styrs av EU-förordningar (Data Collection Framework, DCF). Den insamlade informationen utgör underlag i EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP). Den används i Internationella forskningsrådets (ICES) arbete med att analysera bestånden och ge biologiska råd till förvaltningen.

Informationen utgör också underlag i EU:s vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté för fiskerinäringen (STECF), vars uppgift är att ge vetenskapliga råd till kommissionen. Datainsamlingen bidrar även med underlag för att följa upp miljömålen ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” och ”Ett rikt växt- och djurliv”. Kostnaden för datainsamlingen visas i tabell 13.

Tabell 13. Prestation datainsamling

Datainsamling	2015	2014
Sveriges totala kostnad för genomförandet av det nationella datainsamlingsprogrammet, tkr	70 400	66 102
HaV:s kostnad för samordning av det nationella datainsamlingsprogrammet för fisk och fiske, tkr	3 613	2 623
Samordningskostnad/ total genomförandekostnad (%)	5	4

Kommentar till prestation datainsamling

Prestationen för datainsamling visar HaV:s kostnad för att samordna datainsamlingsarbetet jämfört med Sveriges totala kostnad för att genomföra det.

Den viktigaste förklaringen till skillnaden i utfall mellan åren för genomförandet av datainsamlingsprogrammet är att kostnaden för 2014 representerar faktiskt utfall, medan det för 2015 är en prognosticerad årskostnad, vilken med stor sannolikhet kommer att revideras nedåt då slutrapporteringarna inkommer. Vidare belastade en del av programmets kostnader för fritidsfiskedata under 2014 åtgärdsanslaget (1:12) medan motsvarande del under 2015 fanns med i budgeten för datainsamlingsprogrammet.

Nationell samordning

Förutom att samordna det nationella programmet för datainsamling samlar HaV in och analyserar ekonomiska variabler på fiskeflottan. SLU Aqua prov-fiskar, tar prov ombord på fiskefartyg och på landad fångst i hamnar samt analyserar och bearbetar data. Jordbruksverket ansvarar för att utvärdera den ekonomiska situationen för vattenbruk och processindustri.

Företrädare från HaV och SLU Aqua deltog i koordineringsmöten för de båda regionerna Östersjön och Nordsjön.

Trålundersökningar

Samtliga av programmets fem planerade trålundersökningar genomfördes under 2015. Dessa är internationellt koordinerade och genomförs i samarbete med Institut for Akvatiske Ressourcer vid Danmarks Tekniske Universitet (DTU Aqua). Dock kunde ett betydande antal stationer i Östersjön och Västerhavet inte besökas enligt plan då det danska forskningsfartyget Dana nekades tillträde till dessa av Försvarsmakten.

Arbetet med ett nytt förslag till datainsamlingsförordning

Arbetet med att ta fram en ny datainsamlingsförordning pågår fortfarande. Frågan togs upp av EU-kommissionen under våren och var uppe till diskussion vid ett antal rådsarbetsgrupper under hösten. Vi deltog i samtliga möten. Vi utarbetade också skriftliga kommentarer till förordningsförslaget som sändes till EU-kommissionen i juli.

Möten om datainsamling

Vi genomförde två samordningsmöten och ett nationellt koordineringsmöte om DCF, då vi även bjöd in Kommissionen. Vi hade också givande diskussioner med Finland om det bilateralavtal som finns mellan länderna.

Under våren tog vi fram vår nationella redovisning av DCF 2014 (Annual Report 2014), som sedan inrapporterades till EU-kommissionen i maj. Rapporten är granskad och godkänd av EU-kommissionen.

Som nationell samordnare av DCF ansvarade vi också för att samordna det efterarbete som var en följd av EU-kommissionens ekonomiska revision av DCF 2011–2013. Revisionen genomfördes i december 2014. Vi har besvarat EU-kommissionens revisionsrapport.

Stödmyndighet och Sveriges fiskeriprogram

Från och med 2014 finansieras delar av Sveriges nationella program för datainsamling via Europeiska Havs- och fiskerifonden (EHFF). HaV är stödmyndighet för Datainsamling (DCF) som är en stödberättigad åtgärd inom EHFF. Det innebär att vi är granskande och beslutande när det gäller ansökningar om stöd. Som stödmyndighet deltog våra representanter i ett stort antal möten och diskussioner med Jordbruksverket. Mötena handlade om den digitala handläggningen av ansökningar till EHFF som förväntas öppna under februari 2016.

Miljömålsuppföljning

Årlig uppföljning av miljömål

I mars redovisade vi vår årliga uppföljning av de tre miljö kvalitetsmålen: "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Levande sjöar och vattendrag" samt "Ingen övergödning". Vi lämnade också underlag till andra målansvariga myndigheter som ett stöd för deras årliga uppföljning av miljömålen. Den interna arbetsinsatsen för den årliga uppföljningen och fördjupad utvärdering på HaV redovisas i tabell 14.

Fördjupad utvärdering

Under 2015 slutförde vi arbetet med den fördjupade utvärderingen av de tre miljömål som HaV ansvarar för. Utvärderingen utreder möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen genom att beskriva miljö tillstånd samt gap- och styrmedelsanalys. Regeringen fick den slutliga utvärderingen från Naturvårdsverket i oktober 2015. Delar av den målövergripande analysen genomfördes inom ramen för följande tre fokusområden:

- näringslivets miljöarbete
- hållbar konsumtion
- hållbara städer.

HaV deltog i arbetet kring de två förstnämnda områdena. Uppdraget genomfördes i samverkan med övriga miljömålsansvariga myndigheter.

"Under 2015 slutförde vi arbetet med den fördjupade utvärderingen av de tre miljömål som HaV ansvarar för."

HaV:s förslag till åtgärder

Som ett resultat av den årliga uppföljningen och den fördjupade utvärderingen av "Hav i balans samt levande kust och skärgård", "Levande sjöar och vattendrag" samt "Ingen övergödning" lämnade HaV förslag till åtgärder. Nedan följer en sammanfattning av dessa:

- Införa närsaltsbalanser på gårdsnivå inom jordbruk och skogsbruk enligt åtaganden inom Helcom.
- Minska konsumtionen av livsmedel som bidrar till övergödning.
- Genomföra vattenförvaltningens åtgärdsprogram med utgångspunkt i vatten- respektive havsmiljö direktiven.
- Kartering och analys av fysiskt påverkanstryck i kustvattenmiljön.

- Vägledning för länsstyrelserna när det gäller restriktioner för småbåtstrafik i känsliga och grunda områden.
- Utveckla vägledning för strandskydd.
- Utveckla vägledning för vattenverksamhet.
- Tillsynsvägleda om behovsutredning och tillsynsplan.
- Se över förutsättningar för boende och verksamheter i kust och skärgård.
- Ta fram vetenskapligt underlag om effekter och miljökonsekvenser av olika verksamheter och ingrepp i kustvattenmiljön.
- Inventera och bevara kustnära livsmiljöer.
- Öka satsningar på kunskaps- och planeringsunderlag för kulturmiljöer.
- Genomföra vattenförvaltningens åtgärdsprogram med utgångspunkt i vatten- respektive havsmiljödirektiven.

Tabell 14. Prestation miljömålsuppföljning

	2015	2014	2013
Antal beslut med leverans till Naturvårdsverket (årlig uppföljning, fördjupad utvärdering)	6	3	3
Antal yttranden på andra nationella myndigheters samråd om årlig uppföljning och fördjupad utvärdering	8	5	13
HaV:s kostnad, tkr	2 918	3 258	1 271
<i>Kommentar till prestation miljömålsuppföljning</i> <i>I kostnaden ingår även att delta i möten i de grupperingar där HaV ingår däribland den fördjupade utvärderingen åren 2014 och 2015. Den högre kostnaden 2014 och 2015 förklaras av detta.</i>			

Havs- och vattenförvaltning

Havs- och vattenförvaltningen avser HaV:s arbetsuppgifter kring vattenresurser och havs- och vattenmiljökvalitet. Förvaltningen utgår ifrån riksdagens miljökvalitetsmål och den nationella lagstiftningen för att uppnå god havs- och vattenmiljökvalitet.

Centrala frågeställningar är EU:s ramdirektiv för vatten, EU:s havsmiljödirektiv, EU:s art- och habitatdirektiv, miljöbalken och de nationella miljökvalitetsmålen som omsätts i planering, föreskrifter, vägledning, miljöprövning, åtgärder och tillsynsvägledning.

Internationellt och särskilt europeiskt samarbete är en viktig del för att genomföra målen liksom att samverka med myndigheter, kommuner, branschorganisationer och intresseorganisationer inom de olika arbetsuppgifterna.

Samordning av arbetet med havs- och vattenmiljön

Samordningsarbete inom EU

Vattenförvaltning enligt ramdirektivet för vatten

Inom EU sker samordningen och samarbetet för ramdirektivet för vatten mellan medlemsstaterna och EU-kommissionen, framför allt inom den gemensamma genomförandestrategin. Inom denna ordnas möten i arbetsgrupper, olika workshoppar och mindre arbetsmöten för att arbeta fram olika typer av vägledningsdokument. Arbetet samordnas av den strategiska koordineringsgruppen. Gruppen godkänner dokument innan de går till medlemsländernas vattendirektörer som leder hela arbetet och ser till att produkterna används i respektive land. Utöver detta informella samarbete finns också en föreskrivande kommitté enligt artikel 21 i ramdirektivet för vatten.

Samordnare för EU:s ramdirektiv för vatten

Under året samordnade vi Sveriges arbete inom EU:s gemensamma genomförandestrategi för ramdirektivet för vatten, bland annat genom att delta i strategiska koordineringsgruppen. Vi hade regelbundna avstämningar med SGU, Naturvårdsverket och MSB. De största frågorna för koordineringsgruppen var att ta fram ett nytt arbetsprogram för 2016–2018 och att ta ställning till olika vägledningar. Det gäller till exempel

- grundvattenberoende ekosystem
- kostnads-nyttoanalys
- återanvändning av vatten
- vattenbalanser
- grundvattenstatus.

HaV deltog i följande aktiviteter:

- Vi bidrog i de aktiviteter som arrangerades för att förbättra koordineringen mellan ramdirektivet för vatten och havsmiljödirektivet.
- Vi drev förslag på hur arbetet mellan direktivens arbetsgrupper kan bli bättre.
- Vi deltog i den föreskrivande kommittén som beslutade om en bevakningslista på tio ämnen enligt artikel 8b i direktiv 2013/39/EU om prioriterade ämnen.
- Vi deltog i arbetsgrupperna för ekologisk och kemisk status, åtgärdsprogram, datainformation och ekonomisk analys.
- Vi arbetade aktivt med interkalibrering samt deltog i en expertgrupp för att jämföra bedömningsgrunder för näringsämnen.
- Vi var med i en grupp för att utveckla en vägledning för kostnads-nyttoanalyser.
- Vi var testpiloter för rapporteringen 2016.

Havsmiljöförvaltning enligt havsmiljödirektivet

Samarbetet inom EU för att genomföra EU:s havsmiljödirektiv sker framförallt inom den gemensamma genomförandestrategin. Vägledningsdokument tas fram genom arbetsgrupper, olika workshoppar och arbetsmöten. Arbetet samordnas av den strategiska koordineringsgruppen som också är en expertgrupp under EU-kommissionen. Denna grupp beslutar om arbetsprogram och gemensamma dokument innan de skrivs under av medlemsstaternas marina direktörer. Utöver detta informella samarbete finns även en föreskrivande kommitté enligt artikel 25 i direktivet. Viktiga dokument som togs fram under året och som vi bidrog till är

- vägledning och rapporteringsverktyg för åtgärdsprogram
- vägledning om tillämpningen av artikel 15 om rekommenderade gemenskapsåtgärder.

Översynsrapporter om god miljöstatus

Under 2015 tog arbetet med översynen av EU-kommissionens beslut om god miljöstatus från 2010 (2010/477/EU) och bilaga III till direktivet stor plats. I november presenterades ett utkast till ändringsdirektiv för bilaga III till direktivet och förslag till innehåll i ett nytt beslut om god miljöstatus. Beslut om de båda dokumenten planeras till juni 2016.

En ny bilaga III och ett nytt beslut om god miljöstatus är viktiga underlag inför den andra förvaltningsperioden. Då ska medlemsländerna göra en ny bedömning av miljötillståndet och fastställa vad som kännetecknar god miljöstatus och miljö kvalitetsnormer (miljömål) med indikatorer.

Inom arbetsgruppen för ekonomisk och social analys – där vi delar ordförandeskapet – tog arbetsgruppen fram en rapport om hur medlemsländerna genomfört den ekonomiska analysen i åtgärdsprogrammen.

Andra viktiga, men inte färdigställda, underlag inför den andra förvaltningsperioden är arbetsprogrammet för den gemensamma genomförandestrategin under 2016–2018 och ett dokument om hur indikatorer ska beskrivas.

Inom EU-samarbetet genomfördes en omfattande enkät om processen för tillståndsgivning för marina verksamheter i medlemsstaterna för att jämföra medlemsländernas lagstiftning.

Under hösten fick medlemsländernas ta del av en preliminär version av den tekniska rapporten av EU-kommissionens granskning enligt artikel 12 av övervakningsprogrammet. Vi tog fram ett underlag till Sveriges yttrande över rapporten. EU-kommissionens slutliga rapport med rekommendationer till medlemsländernas har utlovats till maj 2016.

Vi deltog i en särskild grupp under ledning av EU-kommissionen och Luxemburg. Gruppen förberedde underlagen inför ett gemensamt direktörsmöte mellan områdena natur, vatten och marint. Bland annat tog gruppen fram en informationsskrift om de fyra miljödirektiven (fågel, art och habitat, vatten och havsmiljö).

Gruppen tog även fram en rapport med fallstudier från olika länder om hur länderna kan samordna arbetet mellan olika direktiv. Resultatet av mötet blev ett ställningstagande om ett fortsatt samarbete mellan dessa olika områden. Resultatet blev också att länderna ska arbeta tillsammans och öka sitt samarbete inom till exempel fiske- och jordbrukssektorerna.

Samordning inom och mellan de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar

Samarbete för samordning och samstämmighet

Genom strategisk bemanning av de regionala havskonventionernas kommittéer och arbetsgrupper inom Oskar och Helcom söker vi samstämmighet mellan de två konventionerna, men också mellan konventionerna och EU-arbetet.

Vi verkade genomgående för ett utökat samarbete mellan Oskar och Helcom. Vårt arbete börjar ge resultat, vilket speglas i beslut under året om att

- skapa gemensamma grupper för havsfåglar och undervattensljud
- skapa gemensamma databaser för några indikatorer
- synkronisera tidplaner för statusbedömningar
- göra gemensamma beställningar till Internationella havsforskningsrådet.

De regionala havsmiljökonventionerna får en allt tydligare roll som regional plattform för att samordna EU-ländernas arbete med att införa EU:s havsmiljödirektiv. Direktivet ställer krav på regional samordning i frågor om

- miljöövervakning
- analys av miljöstatus
- planering och genomförande av åtgärder i delar där länderna behöver samarbeta.

Att skapa förutsättningar inom Oskar och Helcom för att effektivt samordna och genomföra direktivet var i fokus under året. Arbetet medförde en del extra arbete under 2015. Vi medverkade även aktivt i samordningsarbetet tillsammans med andra myndigheter och experter från många olika universitet och den privata sektorn. Att samordna arbetet förväntas i längden bli ett kostnads-effektivt sätt att genomföra direktivet.

Under året genomförde Helcom en ny organisation. I den nya organisationen täcker de permanenta arbetsgrupperna in ett bredare spektrum av frågor och arbetsmoment. Vi bemannade tre permanenta arbetsgrupper, två temporära och en rad undergrupper.

Bedömningar av miljötillståndet för havsområden

Arbetet med att utveckla indikatorer fortsatte och inkluderar nu förslag på gränsvärden. Inom Oskar antogs tio gemensamma indikatorer. Dessutom antogs 32 specifika indikatorer för havsmiljödirektivets delregion Nordsjön där Skagerrak, Kattegatt och Öresund ingår. Vi medverkade framför allt i arbetet med de indikatorer som syftar till att bedöma status för biologisk mångfald, närings- och tungmetallbelastning samt belastning av marint skräp.

Inom Helcom antogs 26 gemensamma indikatorer. Gränser är föreslagna för 18 indikatorer. Vi var pådrivande när det gäller 11 indikatorer i Östersjön.

Vi engagerade många experter och forskare i indikatorarbetet. Vi mobiliserade även ett starkt stöd för det indikatorarbete som pågår för att bedöma status för biologisk mångfald. Tillsammans med Nederländerna driver vi arbetet inom ramen för Oskar där HaV är sammankallande för arbetsgruppen.

Helcoms webbaserade verktyg som presenterar övervakningsprogrammen runt Östersjön inspirerade Ospars arbete med att utveckla motsvarande verktyg. Ospars program för att samordna statusbedömning och övervakning uppdaterades och moderniserades. Vi bidrog med svensk expertis i arbetet.

Utveckling av databaser för flöde av indikatordata är en central fråga för de regionala konventionerna. Vi bidrog till att medfinansiera databaser för indikatorer för biologisk mångfald.

Det indikatorarbete vi genomför inom havskonventionerna kommer att ligga till grund för regionala statusbedömningar. Helcoms och Ospars regionala statusbedömningar kommer också att integreras i vår nationella bedömning 2018 enligt Havsmiljöförordningen. Vi medverkade i upplägget för Ospars analys. Tillsammans med Danmark begärde vi att Kattegatt och Öresund integreras i upplägget.

Som en förberedelse inför Helcoms regionala bedömning bidrog vi till att utveckla upplägget för analysen och den kommande processen. Det gjorde vi bland annat genom att organisera ett referensgruppsmöte i Göteborg. Vi var även värdar för ett seminarium om att utveckla ett utvärderingsverktyg för biologisk mångfald. Vi bidrog också till ett seminarium för att utveckla en ram för sociala och ekonomiska analyser.

Vi medfinansierar projektet "BalticBoost". Projektet ska leverera underlag till bedömningen av miljötillståndet, där bland annat svenska experter för undervattensljud och biologisk mångfald engageras. Med hjälp av BalticBoost ska arbetet med att bedöma belastningar på biologisk mångfald samordnas.

Samordna och genomföra åtgärder inom Ospar och Helcom

Vi deltog i ett arbete vars syfte är att samordna ländernas åtgärdsprogram enligt havsmiljödirektivet med Ospars och Helcoms åtgärdsplaner. Inom Helcom resulterade detta arbete i en bristanalys med förslag på en framtida gemensam handling. Helcoms och Ospars rapporter om att samordna åtgärder ska publiceras och presenteras för EU-kommissionen våren 2016.

Inom Helcom finns ett samlat uppföljningssystem för att genomföra "Aktionsplanen för Östersjön" (Baltic Sea Action plan). Inom Ospar rapporteras genomförandet av varje beslut och rekommendation separat. Ospar diskuterar möjligheten att skapa ett samlat uppföljningssystem för åtgärder.

Målsättningen är att Ospars uppföljningsverktyg ska dokumentera hur avtalsparterna uppnår målen genom att följa upp, planera, utveckla och rapportera vidtagna åtgärder. Verktöget ska även ligga till grund för att göra bristanalys. Vi bidrog till processen genom att delta i arbetet med två konkreta förslag som rör ramverk för genomförandeanalys respektive rapporteringsformat. Hur dessa ska tillämpas håller vi på att testa i Sverige.

Regionala aktionsplaner för marint skräp

I mars 2015 antog Helcom en regional aktionsplan för att minska förekomsten och tillförseln av marint skräp i Östersjön. Vi arbetade aktivt med stöd av andra myndigheter för att aktionsplanen skulle antas. Aktionsplanen är nu antagen genom en rekommendation och består av 30 regionala åtgärder, vilka länderna förbinder sig att samverka kring.

Vi erbjöd oss att ta ett särskilt ansvar för två regionala åtgärder samt bidra

med kunskap och erfarenhet till flera av de övriga. Rekommendationen innehåller även 27 frivilliga nationella åtgärder.

Sex av de nationella åtgärderna integrerades i det svenska åtgärdsprogrammet för havsmiljön medan fem åtgärder genomförs genom regeringsuppdrag eller särskilda projekt.

Inom Ospar antogs en regional aktionsplan för att minska marint skräp 2014. Vi var ledande för två regionala åtgärder i Ospars plan. Vi gav IVL Svenska Miljöinstitutet AB i uppdrag att sammanställa information om bästa tillgängliga teknik för att motverka att avlopps- och dagvattenrelaterat skräp, inklusive mikroskräp, når den marina miljön. Uppdraget ska redovisas 2016.

Vi bidrog också – tillsammans med Storbritannien – till att främja hållbara rutiner för hur fisket genererar och hanterar marint skräp. Här gav vi Simrishamnns kommun i uppdrag att arbeta med dessa frågor. Kommunen ska redovisa uppdraget 2016.

Belastning av närsalter på Östersjön och nordost-Atlanten

Vi engagerade oss i arbetet med att samordna och kartlägga belastningen av närsalter på Östersjön och nordöstra Atlanten för att arbetet ska genomföras på samma sätt inom Helcom respektive Ospar. Det gjorde vi i egenskap av ordförande för de berörda arbetsgrupperna.

Uppföljning av ländernas åtagande för närsaltsbelastning genomfördes under året. Då analyserades även hur länderna hanterar osäkerhet i redovisningen av resultaten. Vi identifierade brister i den existerande miljöövervakningen och tog fram nya rekommendationer.

Vi medfinansierar en automatisering av belastningsberäkningarna. Den kommer att tillåta årlig uppföljning av ländernas åtgärdsarbete samtidigt som kvalitén på beräkningarna förbättras.

Belastningsberäkningar visar på att Sveriges belastning till Östersjön minskat med 15 procent för totalkväve och 18 procent för totalfosfor mellan 1994 och 2010. Detta är en minskning med omkring 1 400 ton kväve per år samt 48 ton fosfor per år.

Skydd av hotade arter och habitat

HaV deltog i en arbetsgrupp som tog fram ett förslag på rekommendation för de hotade arter som rödlistats inom Helcom. Rekommendationen förhandlas fortfarande mellan medlemsländerna.

Inom Ospar antogs fyra nya rekommendationer för hotade arter och habitat. Vi deltog i granskning och revision av dessa. Ytterligare två rekommendationer – en för lax och en för blåfenad tonfisk – behandlades men är inte antagna. Sverige ansvarar för lax i den fortsatta beredningen av rekommendationen tillsammans med Osparssekretariatet och North Atlantic Salmon Conservation Organization.

Områdeskydd

Vi bidrog till att modernisera Ospar och Helcoms regionala databaser för skyddade områden. Databaserna är nu färdiga och kompatibla med varandra. I databaserna ingår även svenska nationella uppgifter. Databaserna är öppna för alla och kommer att förenkla arbetet med ekologiska bedömningar.

I Osparkonventionen ingår ett stort arktiskt område (Ospars Region 1). Under Sveriges ordförandeskap inom Arktiska rådet initierades ett arbete för att utveckla ett ramverk för marina skyddade områden. Ramverket antogs vid Arktiska rådets möte i Canada i april 2015. Ramverket utesluter internationellt vatten.

Under året arbetade medlemsstaterna med att ta fram en policy för att uppgadera det arktiska arbetet inom Ospars kommittéer. Medlemsstaterna tog även fram ett förslag för skyddade områden på internationellt vatten.

Det föreslagna området är en del av ett större område som uppfyller konventionens kriterier för biologisk mångfald för att listas som ekologiskt och biologiskt signifikant. Vi gav på Sveriges vägnar stöd till processen och bistod aktivt med expertkunskaper. Konsensus saknas ännu inom Ospar, varför den fortsatta utvecklingen av förslaget är oklar.

Internationell rapportering

Vi rapporterade data och annan information enligt en rad rekommendationer inom Ospar och Helcom. Underlag till rapporteringarna sammanställs av oss eller av externa utförare, som SMED och SMHI. Data rapporteras antingen direkt till Ospar och Helcom eller via Internationella havsforskningsrådet, som är datavärd för miljöövervakningsdata enligt båda konventionerna.

En central fråga i vår rapportering är den nationella uppföljningen av belastningen på Östersjön. I december levererades det svenska underlaget till Helcoms sjätte belastningssammanställning (Pollution Load Compilation 6). Sammanställningen görs för näringsbelastningen på havet fördelat på diffusa källor (jordbruk, skogsbruk, små avlopp, dagvatten etcetera) och punktkällor (industrier, fiskodlingar och avloppsreningsverk).

Sammanställningen baseras på data från 2014. De svenska beräkningarna utförs på vårt uppdrag av SMED och görs för att även kunna användas inom vattenförvaltningen. De data som beskriver tillförseln av näring till havet och som årligen rapporteras till Helcom ingår sedan november 2015 i HaV:s officiella statistik.

Samordningsarbete med nordiska länder

Genomföra EU:s ramdirektiv för vatten i de nordiska länderna

I september 2015 arrangerade HaV ett möte om att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten i de nordiska länderna. Motsvarande möten har genomförts sedan 2007 med syftet att utbyta kunskaper och erfarenheter kring svårigheter och möjligheter ur främst ett nordiskt perspektiv.

Fokus för mötet var att genomföra åtgärder, ta fram metoder för ekonomisk analys, identifiera påverkan och se nya utmaningar. Mötet samlade drygt hundra deltagare som representerade svenska, norska och finska departement, nationella och regionala myndigheter samt kommuner från de olika länderna. Även företrädare för jordbruks- och energisektorn deltog. Förutom de nordiska länderna deltog även representanter från EU-kommissionen, Irland och Storbritannien.

På mötet summerade EU-kommissionen den nyligen publicerade gransk-

ningen av medlemsländernas åtgärdsprogram för åren 2009–2015. De nordiska länderna står nu inför flera utmaningar, exempelvis hur åtgärdstakten kan öka för att nå god ekologisk status och utforma styrmedel för att uppnå hållbar vattenanvändning. En rapport från mötet producerades med slutsatser och korta sammanfattningar av föredrag och diskussioner.

Därutöver genomfördes fyra workshoppar med teman kartläggning, hydro-morfologi, ekonomi och åtgärdsarbete för att inspirera varandra med goda exempel från respektive land och identifiera framtida samarbeten. För hydro-morfologi bildades en grupp som nu arbetar vidare. För övriga grupper på workshoppen bildades kontaktnät för vidare erfarenhetsutbyte. Mötet avslutades med en exkursion till Viskans avrinningsområde där deltagarna kunde diskutera vattenstatus och åtgärder på plats.

Samordning med Norge

I september arrangerade vi och Miljödirektoratet i Norge ett gränsvattendragsmöte för nationella och regionala myndigheter. Vid mötet tog vi fram en lista med aktiviteter som vi bör samverka kring – vem som är ansvarig, när det ska göras och hur prioriterat det är.

Samordning med Finland

I juni arrangerade vi och Finska ministeriet ett möte kring Torne älv. Där deltog även deltagare från gränsälvscommissionen, MSB och respektive lands vattenmyndighet. Både Sverige och Finland har fått ett flertal EU-rekommendationer om förvaltningsplanen och samverkan kring Torne älv. En slutsats var att det behövs en tydligare harmonisering av arbetet med älven. Vidare ska översvämningsdirektivet ingå i arbetet för nästa cykel, det vill säga för 2021–2027.

Nordisk samverkan kring havsmiljödirektivet

Huvuddelen av samordningsarbetet med andra nordiska länder skedde i samband med att åtgärdsprogrammet togs fram. Under arbetet hade vi regelbundna avstämningar med framför allt Finland, men även med Danmark.

Samordningsarbete inom Sverige

Samverkan för havs- och vattenförvaltning

Samverkan inom vattenförvaltningen organiseras sedan 2014 genom en styrgrupp och en koordineringsgrupp. Vi leder en styrgrupp med chefer från SGU, SMHI och vattenmyndigheterna. Med en gemensam, samordnad, långsiktig strategisk planering och uppföljning av verksamheten gör gruppen ett antal strategiska ställningstaganden.

Under året beslutade vi bland annat om arbetsplaner, styrning av gemensamma projekt, tidsplanering och behov av föreskrifter och vägledningar. Vi beslutade även om grundläggande information inom vattenförvaltningen, utbildningsinsatser, utveckling av VattenInformationSystemSverige (VISS) samt samrådsplanering och samordning mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltning och havsmiljöförvaltning.

Vi leder även koordineringsgruppen med samma myndigheter för att följa

den pågående verksamheten, byta information och identifiera behov av vägledning. Vi har regelbundna avstämningsmöten om vad som sker inom arbetet i EU och Sverige inom respektive myndighet där vi identifierar och redovisar behov av vägledning och gemensamma projekt.

Vi leder en bredare samverkan kring havs- och vattenförvaltningen med deltagare från SGU, vattenmyndigheterna, Naturvårdsverket, MSB, SMHI, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelser.

I september genomförde vi en workshop med temat åtgärdsarbete. En slutsats från mötet var att Sverige måste bli bättre på att redovisa sitt åtgärdsarbete. Det är viktigt att varje myndighet känner ett ägarskap för sina åtgärder, och har en dokumentation över hur myndigheten bedriver och följer upp sitt åtgärdsarbete. Det är också viktigt att kunna lämna information regelbundet, eftersom indikatorerna inte bara kommer att användas för EU-rapportering utan även för uppföljning av åtgärdsprogrammen.

Vattenmyndigheterna tar fram underlag för att redovisa åtgärder och stämna av med myndigheterna. Tillsammans med vattenmyndigheterna ska vi arbeta vidare med att utveckla redovisningen i samverkan med respektive myndighet.

Under året skrev vi en överenskommelse med MSB om att samverka inom arbetet med översvämnings- och vattenförvaltningsförordningen. Vi analyserade bland annat vattenförvaltningens åtgärdslista för att identifiera de åtgärder som kan leda till att vi uppnår målen inom både översvämningsarbetet och vattenförvaltningen.

Havsmiljöförvaltning och åtgärdsprogram

HaV är ansvarig myndighet enligt havsmiljöförordningen för arbetet med att genomföra havsmiljödirektivet, det vill säga havsmiljöförvaltningen. Detta innebär att vi ska genomföra alla de steg som ingår i direktivet. Det innebär också att arbetet ska ske i samverkan med andra berörda myndigheter för att upprätthålla eller nå god miljöstatus i Nordsjön och Östersjön. Vi samordnar deltagandet i olika möten inom EU. Inför mötena stämmer vi av med miljö- och energidepartementet och andra myndigheter.

Under året låg fokus på att ta fram ett åtgärdsprogram för havsmiljön. Vi samverkade även med andra myndigheter när det gäller utvecklingen av indikatorer samt översynen av EU-kommissionens beslut om god miljöstatus och bilaga III till direktivet.

"Under året låg fokus på att ta fram ett åtgärdsprogram för havsmiljön."

32 åtgärder för en bättre havsmiljö

I december beslutade HaV om ett åtgärdsprogram för havsmiljön. Åtgärdsprogrammet är det fjärde steget för att genomföra havsmiljöförordningen, som är Sveriges införlivande av EU:s havsmiljödirektiv. Programmet innehåller 32 åtgärder som myndigheter och kommuner i Sverige ska utföra under den kommande sexårsperioden för att få en bättre havsmiljö. Målet är att uppnå god havsmiljöstatus. Programmet följer bestämmelserna i 5 kap. miljöbalken.

De 32 åtgärderna i programmet täcker in flera olika typer av påverkan på havsmiljön. Åtgärder finns inom områdena

- främmande arter
- fiskar och skaldjur som påverkas av fiske
- övergödning
- bestående förändringar av hydrografiska villkor
- farliga ämnen
- marint avfall
- biologisk mångfald
- marina skyddade områden
- restaurering.

Ungefär hälften av åtgärderna ska genomföras av HaV. De flesta är av styrmedelstyp – exempelvis vägledningar, utredningar, information, bidrag – som direkt eller indirekt leder till att fysiska åtgärder genomförs.

Nyttan för havsmiljön överstiger kostnaderna

Programmet förväntas leda till förbättringar i havsmiljön inom flera områden, vilket leder till en ökad tillgång på havets ekosystemtjänster. Vi uppskattar den totala kostnaden för att genomföra åtgärdsprogrammet till cirka 2 miljarder kronor under perioden 2016–2030 och de uppskattade nyttorna till cirka 6,8 miljarder kronor under samma period. Vi följer kontinuerligt upp att åtgärderna genomförs och vilka effekter de ger.

Vi når inte ända fram till god status 2020

Vi kommer inte att nå hela vägen till god status 2020 genom åtgärdsprogrammet. Det beror bland annat på den långa återställningstid som haven har. Även internationell påverkan som luftutsläpp och marint skräp är viktigt för miljö-tillståndet, men här är kunskapsläget sämre. För att komma åt sådana belastningar krävs ett kraftfullt internationellt samarbete.

Nationellt samråd gav många värdefulla synpunkter

Programmet blev klart efter ett brett nationellt samråd. Samrådet genomfördes mellan den 1 februari till den 30 april och i nära samarbete med vattenmyndigheternas samråd om vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Vi deltog vid tio lokala och regionala möten runt om i Sverige där vi diskuterade både vattenförvaltningens och havsmiljöförvaltningens åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammen är nära kopplade till varandra och de båda programmen kompletterar varandra.

Det kom in cirka 130 svar på samrådet. Vi sammanställde och publicerade

remissvaren på vår hemsida. Generellt mottogs åtgärdsprogrammet positivt. Samrådssynpunkterna innehöll både önskemål om fler och skarpare åtgärder samt synpunkter om att åtgärderna ligger på en relevant nivå.

Internationella samråd och annat miljöarbete

Avstämningar gjordes med grannländer både bilateralt och inom havsmiljökonventionerna Helcom och Oskar. Koordinering skedde också i de arbetsgrupper som EU-kommissionen och medlemsstaterna har gemensamt.

Vi samordnade arbetet med åtgärdsprogrammet för havsmiljön med annat miljöarbete. Här var det särskilt viktigt att samordna arbetet med miljökvalitetsmålen, vattenförvaltningen, fiskeripolitiken, art- och habitatdirektivet och den kommande svenska havsplaneringen. I de svenska miljökvalitetsmålen ingår också krav enligt havsmiljöförordningen. På så sätt knyts de politiskt beslutade målen för havsmiljön samman med de juridiskt bindande miljökvalitetsnormerna för havsmiljön.

Bedöma miljötillstånd inklusive ekonomisk och social analys

Under året började vi planera för att genomföra och bedöma det kommande arbetet med miljötillstånd som ska vara klart 2018. Vi inledde också arbetet med att göra en social och ekonomisk analys. Arbetet resulterade i en plan som vi ska samordna med de regionala bedömningarna för Oskar och Helcom.

Workshop för att ta fram tidsplaner och underlag

Vi genomförde en workshop i oktober med cirka 65 experter från andra myndigheter och universitet. Det gjorde vi för att informera om tidsplaner och få underlag för att planera bedömningsarbetet. Många av deltagarna i workshoppen kommer att delta i såväl den nationella bedömningen som de regionala samordnade bedömningarna för Östersjön respektive Nordostatlanten.

EU reviderar indikatorer som påverkar våra föreskrifter

Indikatorer ska användas för att bedöma miljöstatus enligt havsmiljöförordningen. Dessa finns beskrivna i EU-kommissionens beslut från 2010. Beslutet håller på att revideras. Ett ändrat kommissionsbeslut innebär att våra föreskrifter för god miljöstatus behöver anpassas.

Inom Helcom och Oskar är ett antal gemensamma indikatorer under utveckling. Många av dessa indikatorer ska också användas nationellt för att bedöma miljötillståndet 2018. Gemensamma indikatorer och nationella indikatorer ska föras in i föreskriften under 2016 och 2017. Det finns fortfarande ett stort utvecklingsbehov, särskilt när det gäller livsmiljöer på bottnarna, tumlare, näringsvävar och hydrografiska förhållanden.

Rapportering av åtgärdsprogram för vatten- och havsmiljön

I mars 2016 ska Sverige rapportera till EU-kommissionen hur vi ska genomföra vattenförvaltningen och havsmiljöförvaltningen. För vattenförvaltningen omfattar rapporteringen bland annat

- förvaltningsplaner
- statusklassificering
- miljökvalitetsnormer (beslutade)
- åtgärdsprogram.

För havsmiljön ska Sverige rapportera åtgärdsprogrammet för havsmiljön som en del i att genomföra havsmiljödirektivet. Vi ansvarar för rapporteringen av både havsmiljödirektivet och vattendirektivet och genomför den med stöd av vattenmyndigheterna, SGU och SMHI. Inför arbetet har EU-kommissionen tagit fram vägledning för hur medlemsländerna ska rapportera.

Vi vägledde vattenmyndigheterna under året i att ta fram sitt underlag. Vi höll även samman en arbetsgrupp där vattenmyndigheterna, SGU och SMHI medverkade för att ställa samman den GIS-data som ska rapporteras. Viss utvecklades under året till det tekniska verktyg som vi ska använda för att genomföra rapporteringen av både ramdirektivet för vatten och havsmiljödirektivet.

EU:s Strategi för Östersjöregionen

Sedan HaV bildades den 1 juli 2011 har vi använt EU:s Strategi för Östersjöregionen för att genomföra vårt uppdrag. Strategins inriktning inom området "Save the Sea" erbjuder en utmärkt plattform för samarbete och åtgärdsinriktat arbete för Östersjöns miljöfrågor.

Under året utvecklades och omformades EU:s strategi för Östersjöregionen. Vi var delaktiga i den processen genom att ingå i en myndighetsreferensgrupp där vi bidrog med förslag för att stärka strategins möjligheter som stöd för att genomföra vårt uppdrag.

Vi är aktiva i arbetet inom aktionsområdet "Policy Area Nutri – Reducing nutrient inputs to the sea", som leds av Finland och Polen. Vi deltar i arbetet för att utveckla ett projekt inom övergödningsområdet. Vidare deltar vi i området "Policy Area Hazards – Reducing the use and impact of hazardous substances in the Baltic Sea Region", vilket leds av Naturvårdsverket.

Under året startades de EU-finansierade Interreg-programmen, vars syfte är att finansiera genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen. Utlysningar för projektansökningar samt urval av projekt har genomförts. Vi deltog i detta arbete genom representation i en referensgrupp.

Arbetet i referensgruppen gav oss möjlighet att ge underlag och argument för att kunna finansiera de projekt som förstärker vårt miljöarbete. I november beslutades om tre projekt som vi anser är viktiga för vår verksamhet:

- ett projekt som syftar till att genomföra delar av Helcoms aktionsplan och åtgärdsprogram enligt havsmiljödirektivets åtagande om marint skräp
- ett projekt för att utveckla metoder för att återvinna näring från Östersjön genom vattenbruk
- ett projekt inriktat på att utveckla metoder för att hantera miljörisiker kopplade till dumpad ammunition med mera.

Vi agerade som stöd och rådgivare för det regionala Interregprogram som stödjer arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen. Vi diskuterade även medfinansiering för ansökningar till Central Baltic programmet.

Analysgrupp för regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020

Vi deltar i regeringens analysgrupp för tillväxt och attraktionskraft som utgör ett led i att genomföra den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020. Genom analysgruppen bidrar vi till att föra över kunskaper och utbyta information mellan myndigheter och den regionala nivån. Det gör vi inom ramen för den dialog och samverkan som är en del av att genomföra den nationella strategin för tillväxt.

Det regionala tillväxtarbetet 2014–2020

I mars 2015 redovisade vi ett regeringsuppdrag om att ta fram en långsiktig strategi för HaV:s medverkan i det regionala tillväxtarbetet 2014–2020. Syftet med vår strategi är att förtydliga och stärka vårt bidrag till det regionala tillväxtarbetet. Vi vill också bättre synliggöra och kommunicera vår roll och våra ambitioner i tillväxtarbetet för våra samverkanspartner. Vi strävar efter att utveckla samverkan och dialog med de regionala aktörerna

Arbetet kan bidra till viktiga synergier i miljö- och tillväxtarbetet. Samtidigt kan de regionala utvecklingsstrategierna skapa miljönytta genom att bidra till en miljödriven tillväxt. I strategin inriktar vi oss särskilt på insatser tillsammans med regionala aktörer inom den statliga havsplaneringen och att främja miljöteknik och innovation.

Miljöprövning

Varje år kommer det in ett stort antal ärenden på remiss till HaV (se tabell 15). Det medför att vi behöver effektivisera och avgränsa vilka prövningar vi deltar i. För att göra det på ett ändamålsenligt sätt utvecklade vi prioriteringsgrunder för ärenden om miljöbalksprövningar baserade på miljökvalitetsmålen. En viktig uppgift för oss är att bevaka att miljökvalitetsnormerna för vatten följs.

Tabell 15. Prestation yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken

Typ av yttrande	2015	2014	2013
Yttranden till mark och miljödomstol, mark- och miljööverdomstol, antal	106	164	169
Remissyttranden till andra myndigheter, antal	48	67	29
Samrådsyttranden (kommuner, enskilda, konsulter med flera), antal	28	36	28
Summa	182	267	226
Totalt antal inkomna ärenden	986	952	962
HaV:s kostnad, tkr	4 688	3 940	3 062
<i>Kommentar till prestation yttranden i tillståndsärenden enligt miljöbalken</i> <i>Prestationen visar antalet inkomna ärenden från domstolar, andra myndigheter och övriga intressenter, hur många av dessa som HaV yttrat sig i och vad detta kostat. Antalet inkomna ärenden har ökat något samtidigt som antalet yttranden har minskat. Anledningen till detta är att antalet komplicerade ärenden varit många.</i>			

Ekologisk kompensation för förlust av ålgräshabitat

Under 2015 var HaV involverad i ett flertal miljöprövningsärenden om miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet både i mark- och miljödomstolar och i Mark- och miljööverdomstolen. Vi fokuserade på

- frågor som har stor betydelse för att nå uppsatta mål inom havs- och vattenförvaltningen
- ärenden där hotade eller skyddsvärda arter eller naturtyper kan beröras
- mål där det är viktigt att försöka förändra den praxis som finns.

Vi förde talan vid fem huvudförhandlingar i mark- och miljödomstolarna och i fem huvudförhandlingar i Mark- och miljööverdomstolen.

Vi var fortsatt engagerade i ärendet om utbyggnad av Göteborgs hamn. En viktig fråga var den förlust av värdefulla ålgräshabitat som skulle uppkomma när ett grundområde fylldes ut. Vi framförde kravet på ekologisk kompensation tidigt i domstolsprocessen för att kompensera för förlusten av naturvärden. Ålgräsängar kan restaureras genom att plantera ut nytt ålgräs på en annan lokal. Forskning har visat att detta kan ske med framgång, men att det inte är ett okomplicerat förfarande. Det krävs noggranna förstudier.

Inom miljöprövningen används sällan krav på ekologisk kompensation i marina miljöer. Domstolen tog fasta på HaV:s villkorsförslag och fastslog i domen krav på ekologisk kompensation för förlusten av ålgräs, stenrev och musselbankar.

Dom på teknikneutralt gränsvärde för undervattensbuller

Vi förde talan i vindkraftsärenden som gällde havsbaserad vindkraft som påverkar tumlare negativt. Undervattensbuller till följd av pålning när vindkraftverk anläggs i havet kan skada eller i värsta fall döda både fisk och marina däggdjur. Dessa frågor var aktuella vid prövningen i Mark- och miljöoverdomstolen av Kattegatt offshores vindkraftspark i närheten av viktiga tumlarområden.

Domstolen antog HaV:s yrkande om ett teknikneutralt gränsvärde för undervattensbuller, vilket nu för första gången slagits fast som villkor i en dom. Detta i kombination med försiktighetsåtgärder och krav på en väl fungerande kontroll av undervattensbullernivåer – framför allt under anläggningsfasen – säkerställer enligt vår uppfattning ett tillräckligt skydd för tumlarna i Natura 2000-området Stora Middelgrund – Röde bank. Området Stora Middelgrund är särskilt utpekad att skyddas, eftersom det är viktigt för tumlaren. Det gäller speciellt för vuxna honor där området är ett av de viktigaste sett över hela året.

Vattenkraftsärenden

Vi förde också talan i ett tiotal vattenkraftsärenden. Vi deltog exempelvis i målen om

- Edeforsen i Ljusnan
- Blankaström i Emån
- Skälleryd i Alsterån
- Gammelby i Gideälven
- Bålforsen med flera i Umeälven.

Vandringsvägar för vattenlevande organismer

Vi verkade speciellt för ökad naturvårdshänsyn i särskilt skyddsvärda vattendrag. Det gjorde vi genom att bland annat ställa krav på väl fungerande vandringsvägar för vattenlevande organismer. Domstolarna tog tydligt hänsyn till HaV:s synpunkter och inställning. Vi bedömer att miljöhänsynen som villkoras i dessa ärenden har ökat hos domstolarna, bland annat på grund av miljökvalitetsnormerna för vatten.

Domstolsbeslut för Värö bruk – provotid för att utreda kemisk fällning som reningssteg

I prövningsärenden som rör miljöfarlig verksamhet – där utsläpp till vatten riskerar att ha en stor och långvarig negativ påverkan på vattenmiljön – arbetade vi för att större hänsyn ska tas till gällande miljökvalitetsnormer för vatten. Det gäller även påverkan på skyddade arter och naturtyper enligt Natura 2000-bestämmelserna. Därför deltog vi bland annat i prövningen av tillstånd till ökad produktion vid Värö bruk.

Den ökade produktionen vid Värö bruk innebär en avsevärd ökning av utsläpp av kväve och fosfor till havet. Vi yrkade på en provotid då bolaget ska utreda kemisk fällning som ytterligare ett reningssteg för att inte släppa ut mer närsalter och organiskt material än vad de gör i dag – trots att de ansökt om

fördubblad produktion. Domstolen beslutade om en provotid då bolaget ska utreda kemisk fällning som ytterligare ett reningssteg. I brist på tekniskt möjliga åtgärder för att uppnå nödvändig utsläppsreduktion ska utredningen också omfatta kompensationsåtgärder.

Gruvverksamhet – domstolsbeslut på skarpare utsläppsvillkor

Vi deltog i ett antal provningar av gruvverksamhet som gällde ny verksamhet eller utökning av en redan etablerad gruvverksamhet för bland annat följande gruvor: Aitik, Leveäniemi, Malmberget, Lovisagruvan, Brickagruvan och Garpenbergsgruvan.

Vi drev framför allt frågor om hur vattenutsläpp påverkar recipienter i relation till miljö kvalitetsnormer för vatten enligt de gränsvärden för kemiska ämnen som finns HaV:s föreskrifter (HVMFS 2013:19). Domstolarna har i flera aktuella mål föreskrivit skarpare utsläppsvillkor för fler ämnen än vad som tidigare varit praxis. En del av dessa mål är uppe för prövning i högre instans och är ännu inte avgjorda.

Prövning av miljöfarliga verksamheter

I juni lämnade Naturvårdsverket i samråd med HaV en redovisning till regeringen av deras uppdrag om att se över bestämmelserna i miljöprövningsförordningen (2013:251). I redovisningen lämnades även förslag om ändringar i miljöbalken och ett flertal andra förordningar.

Vägledning för att pröva gruvverksamhet

Vi medverkar i SGU:s regeringsuppdrag om att vidareutveckla och uppdatera vägledningen för att pröva gruvverksamhet, vilken SGU publicerade 2013. Uppdraget redovisas under 2016. Vi deltar i arbetet framför allt inom avsnitten om miljö kvalitetsnormer för vatten och annan vattenrelaterad påverkan som kan vara aktuell när en gruvverksamhet ska prövas.

Översyn av provningsförfaranden enligt plan- och byggförordningen och miljöbalken

Boverket och HaV genomförde tillsammans ett regeringsuppdrag om att se över relationen mellan provningsförfarandena enligt plan- och byggförordningen (2011:338) och miljöbalken (1998:808) om regler för att inrätta små avloppsanläggningar. Myndigheterna skulle föreslå författningsändringar för att förenkla för sökanden och undvika dubbelprövning. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet i november med förslag på författningsändringar.

Reglering inom havs- och vattenförvaltning

Under 2015 meddelade HaV tre föreskrifter med stöd av bemyndigande i miljöbalken (se tabell 16). Dessa föreskrifter gällde reglering för förvaltningsplaner och åtgärdsprogram inom vattenförvaltningen (HVMFS 2015:34), regler för övervakning av ytvatten (HVMFS 2015:26) och klassificering och miljö kvalitetsnormer för ytvatten (HVMFS 2015:4).

Föreskrifterna har till syfte att tydliggöra vattenmyndigheternas uppdrag för att Sverige ska nå god status i våra vattenförekomster. För att tydliggöra föreskrifternas innebörd, har HaV utökat informationen i samband med att föreskriften beslutas och bland annat publicerat informationstext på webben om föreskriftens innehåll.

Tabell 16. Prestation föreskrifter inom miljöområdet

Område	2015	2014	2013
Föreskrifter inom miljöområdet	3	1	2
HaV:s kostnad, tkr	269	88	
<i>Kommentar till prestation föreskrifter inom miljöområdet</i> Nya verksamhetskoder gör det möjligt att följa upp kostnaden från 2014. Antalet föreskrifter och kostnaden för föreskriftsarbetet har ökat, vilket beror på att fler personer har arbetat med föreskriftsarbete och att även förberedande arbete har räknats in i arbetstiden från och med 2015. Under året har det skett en översyn av flera av föreskrifterna som berör vattenförvaltningen. HaV har bland annat upphävt två av Naturvårdsverkets tidigare föreskrifter om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram och fört in dem som en gemensam föreskrift i HaV:s författningssamling.			

Uppdaterad föreskrift om klassificering och miljökvalitetsnormer för ytvatten

Vi uppdaterade föreskriften om klassificering och miljökvalitetsnormer för ytvatten (HVMFS 2013:19) enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Detta gjordes inom föreskriften HVMFS 2015:4. Uppdateringen berodde på att ramdirektiven ändrades när det gäller prioriterade ämnen för vatten (2000/60/EG och 2008/105/EG).

De viktigaste förändringarna av föreskriften är framför allt följande:

- Listan över prioriterade ämnen utökades med 12 ämnen. Totalt finns nu 45 prioriterade ämnen med gränsvärden för kemisk status.
- Gränsvärden för biota införs för ett antal av de redan befintliga ämnena som används vid klassificering av kemisk ytvattenstatus.
- Gränsvärden för alternativa matriser (biota och sediment) togs fram som komplement till de gränsvärden som anges för vatten och biota i direktivet om prioriterade ämnen 2008/105/EG.
- En nationell lista införs på de ämnen och värden som ska användas vid klassificering av särskilda förorenande ämnen (SFÄ) inom ramen för en vattenförekomsts ekologiska status.

Föreskrifter – redovisning av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram

Under året utarbetade vi ett förslag på föreskrift enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Förslaget innebär att två av Naturvårdsverkets föreskrifter slås samman till en för att ingå i HaV:s föreskrifter. De båda föreskrifterna från Naturvårdsverket är:

- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2008:18) om förvaltningsplaner för ytvatten
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2007:14) och allmänna råd om åtgärdsprogram för ytvatten enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljö.

I förslaget till ny föreskrift ingår allmänna råd med referens till vägledning för rapportering från EU-kommissionen. Föreskriften innebär även att inaktuella krav på hur kartor utformas tas bort. Ett samråd genomfördes. Föreskriften planeras träda i kraft i januari 2016.

Ny föreskrift om övervakningsprogram för ytvatten

I oktober beslutade HaV om en ny föreskrift om övervakning av ytvatten enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (HVMFS 2015:26). Föreskriften ersätter Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2006:11. De största ändringarna är att nya krav införs utifrån direktiv 2013/39/EU. De nya kraven innebär att ytterligare tolv prioriterade ämnen behöver övervakas. Dessutom innebär ändringen särskilda krav på hur övervakningen undersöks.

Reviderade vägledningar för vattenförvaltningen

I samband med revideringarna arrangerade vi flera separata vägledningsmöten för framför allt statusklassificering, grundläggande och kompletterande åtgärder samt nyckelåtgärder.

Vägledning för grundläggande och kompletterande åtgärder – vattenmiljö

Under året arbetade vi med att utforma ett förslag till vägledning för hur grundläggande och kompletterande åtgärder bör utformas i de åtgärdsprogram som ska fastställas enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Vi genomförde ett samråd om förslaget med 30 remissinstanser vid halvårsskiftet. Flera remissinstanser efterfrågade en fördjupad vägledning samt exempel på hur åtgärder bör utformas. Fördjupade dialoger genomfördes därför med vattenmyndigheterna och Jordbruksverket. Syftet var att så långt det är möjligt få fram den information som EU efterfrågar som en följd av granskningen av det svenska genomförandet. Vägledningen ska fastställas under 2016.

Arbete med vägledning för kraftigt modifierade vatten och vattenkraft pågår

Vi behöver ändra i föreskriften HVMFS 2013:19 innan vägledningen fastställs. Den ska fungera som en praktisk handledning för de handläggare och experter som ska arbeta med att bedöma kraftigt modifierade vatten där det finns vattenkraft. Vägledningen är också användbar för verksamhetsutövare. Det gäller verksamhetsutövare vars verksamhet ligger i en vattenförekomst som förklarats som kraftigt modifierad och som blir berörd av de åtgärder som fastställs som rimliga inom miljökvalitetsnormen god ekologisk potential.

En rapport om ”Miljöåtgärder i vattenkraftverk – sammanställning av åtgärder för att nå god ekologisk status och god ekologisk potential” publicerades i december på vår hemsida.

Tillsynsvägledning

HaV ska ge tillsynsvägledning i frågor om miljökvalitetsnormer för vatten och havsmiljön, vattenverksamhet, små avloppsanläggningar, vattenskyddsområden, skydd av grundvatten, dumpning av avfall samt fiske och vattenbruk. Tillsynsvägledning ges på flera olika sätt: i form av handläggarträffar, vägledningsrapporter, webbsidor, telefonsamtal och mejl. Tabell 17 visar HaV:s arbete med tillsynsvägledning.

Tabell 17. Prestation tillsynsvägledning

	2015	2014
Tillsynsvägledning genom skrivna vägledningsdokument i rapportform, via HaV:s webbsida, telefonsamtal och mejl.		
Handläggarträffar, antal	20	26
HaV:s kostnad, tkr	3 402	3 239
<i>Kommentar till prestation tillsynsvägledning</i> Prestationen är ett mått på en delaktivitet inom HaV:s tillsynsvägledning, i form av handläggarträffar samt den totala kostnaden för tillsynsvägledningsarbetet. Omfattningen på vår tillsynsvägledning är ungefär lika stor som under 2014. För 2013 inkluderades även andra uppgifter i tillsynsvägledning och en jämförelse av kostnaden blir därför missvisande. Vi har genomfört något färre handläggarträffar samtidigt som vi har utvecklat vår webbplats ytterligare för att där svara på en större andel av informationsbehovet. Informationen om små avlopp har varit särskilt efterfrågad.		

Vattenverksamhet

Vi genomförde en uppföljning av länsstyrelsernas tillsyn av vattenverksamheter tillsammans med Naturvårdsverket och Svenska kraftnät. Vi deltog även i ett seminarium på Miljösamverkan Sveriges tillsynsutbildning. För att stödja länsstyrelsernas arbete med vattenverksamhet utvecklade vi vår webbplats med

information om intressanta rättsfall. På Havs- och vattenforum genomförde vi en ”djupdykning” kring juridiska verktyg i miljöbalken för att åstadkomma miljöförbättringar av vattenkraftverk.

Arbetet med bästa möjliga teknik inom vattenkraften fortsatte under året. I mars arrangerade vi ett seminarium om fysiska avledare vid stora vattenkraftverk. Vi tog också fram en underlagsrapport om tekniska förutsättningar för att åstadkomma en miljöanpassad reglering. I februari deltog vi på ett nationellt möte för de som odlar eller sätter ut fisk som kompensation för utbyggnad av vattenkraft. Vi deltog även i arbetet med Naturvårdsverkets vägledning om ekologisk kompensation.

Vi deltog i strandskyddsdelegationens arbetsgrupp för tillsyn. Arbetsgruppen arbetade fram en handledning som även är användbar för tillsyn av vattenverksamheter.

Små avloppsanläggningar

Ny vägledning för effektiv tillsyn av små avlopp

Under året avslutade vi arbetet med den nya vägledningen. Tillsyn har identifierats som ett av de viktigaste styrmedlen för att öka åtgärdstakten för att begränsa utsläppen från små avlopp. Vägledningmaterialet publicerades i mars. Under våren och sommaren arrangerade vi sju regionala träffar runt om i landet med hjälp av länsstyrelserna.

Tolv projekt fick pengar för att minska utsläpp

En utlysning av medel för utvecklingsprojekt inom området små avlopp gjordes under våren. Målet med utlysningen var att hämta in och sprida kunskap samt bidra till att utveckla metoder för att minska utsläpp av övergödande ämnen och patogener från små avloppsanläggningar. Tolv projekt tilldelades sammanlagt cirka 3,3 miljoner kronor. Projekten slutredovisas i mars 2016. Utlysningen 2014 gav ett mycket bra resultat i form av

- informationsmaterial till inspektörer och fastighetsägare om till exempel vakuumtoaletter och va-rådgivning
- verktyg som ska underlätta vid provning och tillsyn, exempelvis mikrobiell riskhantering och GIS-stöd.

Under året yttrade vi oss till mark- och miljööverdomstolen i två överklagade ärenden för att driva på rättstillämpningen.

Nyhetsbrev, webbplats och rapport – flera sätt att sprida information om små avlopp

Vi spred fem nyhetsbrev inom området små avloppsanläggningar. Vidare utvecklade vi vår webbplats med fler frågor och svar samt referat av domar för att ge en snabb och konkret tillsynsvägledning, eftersom webbplatsen besöks av många kommuner och privatpersoner.

I november gav vi ut en rapport som översiktligt beskriver juridiken kring dricksvatten och avloppsvatten inklusive dagvatten. Där beskriver vi de grundläggande bestämmelserna i bland annat lagen om allmänna vattentjänster,

miljöbalken, plan- och bygglagen och anläggningslagen. Syftet är att rapporten ska vara ett stöd till tjänstemän och förtroendevalda på kommunerna.

Miljökvalitetsnormer för vattenkvalitet och havsmiljö

Arbetet med att revidera och komplettera vår vägledning om tillämpning av miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för vatten inom tillsynsarbetet pågick under året. Syftet med vägledningen är att utveckla tillsynsvägledningen inom området. Vägledningen ska också ge stöd till prövnings- och tillsynsmyndigheterna i deras arbete. Vidare ska vägledningen ge stöd för att tillämpa och bidra till att reglerna blir enhetliga och förutsägbara.

Vi kartlade behovet av tillsynsvägledning för miljökvalitetsnormer för vatten. Många värdefulla synpunkter kom in från länsstyrelser, Sveriges kommuner och landsting, Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan. Underlaget kommer att tas omhand i vårt pågående arbete.

En ytterligare dimension i arbetet med vägledningen är att EU-domstolen nu meddelat hur miljömålen enligt ramdirektivet för vatten ska tolkas och tillämpas i tillståndsärenden. Domen meddelades i juli i mål C-461/13 och omfattar hur det så kallade ”icke-försämringskravet” ska tillämpas. I nuläget är det för tidigt att fullt ut förutsäga konsekvenserna av domen som kommer att påverka hur HaV ska tillämpa den i sin tillsynsvägledning.

Vattenskyddsområden

Vi vägleder kommuner och länsstyrelser i arbetet med att inrätta vattenskyddsområden. Vi vägleder dem också i hur de ska tillämpa föreskrifter inom redan fastställda vattenskyddsområden. Syftet med vägledningen är att se till att reglerna tillämpas på ett likartat, rättssäkert och enkelt sätt.

Inom ramen för vårt ansvar att tillsynsvägleda arrangerade vi en handläggarträff i februari för länsstyrelsernas vattenskyddshandläggare. Vi samverkade också med de olika regionala organisationerna för miljösamverkan i Sverige. Dessutom medverkade vi vid fyra tillsynsvägledningsdagar som arrangerades av länsstyrelser under året.

Vi samverkade också med övriga nationella myndigheter med ansvar att tillsynsvägleda inom området bekämpningsmedel. Det gjorde vi vid en gemensam planering i september på Jordbruksverket.

Inom det nationella dricksvattennätverket deltar vi i styr-, koordinerings- och planeringsgruppen. Dessutom samverkar vi med övriga nationella myndigheter i arbetet med att trygga dricksvattenförsörjningen.

Skydd av grundvatten

Vi tillsynsvägleder oftast kring skydd av grundvatten i samband med andra verksamhetsområden som vattenskyddsområden, vattenförvaltning, mark- och vattenanvändning och ärendehantering för miljöprövning eller tillsyn. Vi svarar också på ett stort antal frågor i specifika ärenden.

Vi deltog tillsammans med SGU i arbetet med att planera och genomföra Grundvattendagarna i oktober, där vi ansvarade för ett seminarium om juridik och grundvatten.

Dumpa avfall – en ny vägledning på gång

HaV fortsatte arbetet med att utveckla en vägledning för att pröva dumpningsdispenser. Vägledningen publiceras vid årsskiftet 2015/2016. Vägledningen ska ge stöd till prövnings- och tillsynsmyndigheterna i deras arbete. Vidare ska vägledningen ge stöd för hur avfall ska dumpas samt bidra till att reglerna blir enhetliga och förutsägbara.

Hur tillsynen ska redovisas

I april redovisade Naturvårdsverket tillsammans med HaV sitt regeringsuppdrag om tillsynsredovisning enligt 1 kap. 28 § miljötillsynsförordningen.

Regeringsuppdraget innebär att lämna ett förslag på hur Naturvårdsverket kan redovisa tillsynen för att ge en återkommande samlad bild av hur tillsynen genomförs med bland annat relevanta tillsynsdata enligt 1 kap. 2 § miljöbalken. Naturvårdsverket bör vid behov föreslå att reglerna förtydligas eller kompletteras när det gäller att samverka och rapportera enligt miljötillsynsförordningen.

Åtgärdsarbete

Åtgärdsarbete är en samlingsrubrik för många av de insatser som HaV genomför inom havs- och vattenförvaltningen med syfte att miljöförbättrande åtgärder genomförs. Arbetet inkluderar hantering av bidragsmedel, metodutveckling, utredningar och framtagande av underlag för fysiska åtgärder (se tabell 18).

Tabell 18. Prestation åtgärdsarbete

Åtgärdsarbete	2015	2014
Arbete med vägledning, metodstöd och bidrag inom havs- och vattenförvaltning		
HaV:s kostnad, tkr	31 030	37 237
<i>Kommentar till prestation åtgärdsarbete</i> <i>Prestationen visar övergripande omfattningen av aktiviteterna inom HaV:s åtgärdsarbete, i form av den totala kostnaden för arbetet. Omfattningen på åtgärdsarbetet var något mindre än under 2014, vilket snarast speglar att andra uppgifter har prioriterats under året, som exempelvis att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för åtgärdsprogrammet för havsmiljön.</i>		

Bidrag till åtgärdsarbete

HaV lämnar bidrag till såväl förvaltningsuppgifter och utvecklingsprojekt som åtgärder. Vi kommer att redovisa hanteringen av havs- och vattenmiljöanslaget 1:12 i en särskild rapport under 2016. I tabell 19 redovisas bidragsbeslut som en prestation.

Tabell 19. Prestation bidragsbeslut – anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Bidragsbeslut	2015	2014	2013
Antal avtal	232	226	128
Antal beslut om bidrag	207	142	45
Antal beslut om återkrav	29		
Antal beslut om avslag	24	5	
HaV:s kostnad, tkr	4 537	3 458	2 016
<i>Kommentar till prestation bidragsbeslut</i> Prestationen ger en översikt över antal fattade beslut samt antalet avtal och överenskommelser och hanteringskostnaden för dessa. Antalet avslag och bidragsbeslut har ökat, i huvudsak beroende på att tydligare och mer konsekventa rutiner numer tillämpas inom alla verksamheter. Sedan 2015 tillämpar vi en konsekvent princip att återkräva oförbrukade medel hos bidragsmottagarna. I oktober 2014 beslutade HaV om en ny rutin för att handlägga anslaget. Vi har nu rutiner som beskriver att beslut om avslag och bidrag ska hanteras på samma sätt. Det har gjort att antalet avslagsbeslut ökade under året.			

Webbaserad projektkatalog över bidrag till miljöarbete

Åtgärdsarbete finansierat av åtgärdsanslaget pågår sedan 2007. Många åtgärder och projekt har genomförts genom åren. För att kunna sprida erfarenheter och goda exempel i miljöarbetet utvecklade vi en webbaserad projektkatalog under året. I katalogen kan intresserade söka bidrag utifrån olika kategorier och områden.

Katalogen kommer även att fungera som ett handläggarstöd som uppdateras kontinuerligt med nyttillkomna projekt och åtgärder. Den kommer också att fungera som ett verktyg för att följa upp miljömålsarbetet och vattenförvaltningen.

Åtgärdsstrategi

Utvärderingar av miljökvalitetsmålen samt olika EU-direktiv visar att vi har långt kvar tills vi uppnår målen. Behovet av åtgärder är därför stort, även om åtgärdsbehovet varierar beroende på vilket miljöproblem eller vilket område som sätts i fokus. Efterfrågan på insatser från HaV är stor inom de flesta områden, oavsett om det gäller miljöprövning, tillsynsvägledning och tillsyn, åtgärdsprojekt eller förbättrade kunskapsunderlag. Behovet av samverkan med olika intressenter ökar, från internationell till lokal nivå. Intresset för att genomföra åtgärder är stort hos många olika parter, särskilt om de kan finansieras av åtgärdsanslaget.

Flera strategier har tagits fram inom HaV för att möta prioriteringsbehovet, så att resurser och tidsaxlar kan mötas på ett avvägt sätt. Under året påbörjade vi utformningen av en övergripande åtgärdsstrategi för de vägval och prioriteringar som finns för havs- och vattenmiljöarbetet. Hur åtgärdsstrategin ska omsättas inom förvaltningen ska vi vidareutveckla.

Genomföra åtgärder enligt vattenförvaltningens åtgärdsprogram

Vi ansvarar för tre av åtgärderna i vattenförvaltningens innevarande åtgärdsprogram. Vi färdigställde vår vägledning för effektiv tillsyn av små avloppsanläggningar, som avser genomförandet av åtgärden om att utveckla styrmedel för enskilda avlopp.

Vi redovisade även vårt regeringsuppdrag med förslag på hur verksamhetsutövers egenkontroll av vattenrecipienter kan samordnas bättre med den regionala och nationella miljöövervakningen. Regeringsuppdraget innebar att vi genomförde åtgärden som avsåg att utveckla föreskrifter eller andra styrmedel för vattenrelaterad miljöövervakning och recipientkontroll.

Vi anser att åtgärden som avser att anpassa den nationella kalkningsplanen till att omfatta de vattenförekomster som inte når miljökvalitetsnormerna på grund av försurning är avklarad genom den nationella kalkningsplanen och kalkningsföreskriften.

Badvatten – ny webbplats med 2 500 badplatser

Under 2015 samordnade vi den årligt återkommande rapporteringen av badvattenkvalitetsdata enligt åtaganden inom EU:s badvattendirektiv. Rapporteringen baseras på data från kommunal övervakning av badplatser. Datan ligger till grund för att bedöma badvattenkvaliteten för drygt 440 badplatser i Sverige 2016.

En lägesbeskrivning av Sveriges EU-badplatser inför badsäsongen 2015 gavs ut av HaV tillsammans med Folkhälsomyndigheten. I rapporten förklarar vi hur klassificeringen av EU-badplatser görs och konsekvenserna av en felaktig provtagning. Rapporten sammanfattar resultatet av kommunernas rapportering efter badsäsongen 2014 av 444 svenska EU-badplatser.

Inför badsäsongen 2015 lanserade vi en ny webbplats, Badplatsen. Här finns information om badvattenkvaliteten på Sveriges alla EU-badplatser och ett stort antal mindre bad, totalt cirka 2 500 badplatser. Webbplatsen är mobilanpassad och innehåller en kartfunktion som underlättar för badande att hitta till de olika badplatserna.

Biologisk mångfald – skydd av områden och arter

Under året arbetade vi tillsammans med Naturvårdsverket aktivt med områdesskydd. Vi vägledde också länsstyrelserna och kommunerna i deras arbete med att skydda marina och limniska miljöer.

Prioritering för områden i nationalparksplanen

Under året deltog vi i Naturvårdsverkets arbete med översyn av prioriteringen för områden i nationalparksplanen. Östersjöområdet och områden med värdefulla limniska miljöer finns bland de områden som ska bli nationalparker de närmaste åren. Vi deltog också i Naturvårdsverkets arbete kring vägledning om skötsel och förvaltning.

Internationellt arbete med skyddade områden

Vi medverkade aktivt i arbetet med marina skyddade områden på EU-nivå, bland annat genom att delta i EU:s Marine Expert Group. I juni deltog vi

tillsammans med Miljödepartementet och Naturvårdsverket i Ramsars 12:e partsmöte i Uruguay.

Bidrag till åtgärdsprojekt

Under året beslutade vi om 10 miljoner kronor till åtta fleråriga åtgärdsprojekt. Syftet var att bidra till att nå målet om ett tioprocentigt skydd av havsmiljön till år 2020. Ett stort fokus låg på att fortsätta utreda behovet av – och inrättande av – fiskeregleringar i marina skyddade områden. Vi beslutade även om 1 miljon kronor till länsstyrelserna i deras arbete inriktat mot etappmålet om skydd av värdefulla sötvattensmiljöer.

Utbildning till kustlänsstyrelserna

I juni genomförde vi tillsammans med ArtDatabanken en utbildning för att följa upp skyddade marina områden. Syftet med utbildningen var att ge kustlänsstyrelserna stöd i arbetet med att sätta bevarandemål, välja målindikatorer samt planera och genomföra uppföljning i skyddade marina områden.

Handläggarträffar

I november genomförde vi tillsammans med Länsstyrelsen i Jönköpings län en handläggartäff för länsstyrelserna om skydd av naturvärden och biologisk mångfald i limniska miljöer. Vi presenterade läget när det gäller etappmålet för skydd av sjöar och vattendrag. Vidare presenterade vi resultaten från den enkätundersökning om databasen Värdefulla vatten som länsstyrelserna besvarade under 2015. Dessutom diskuterade vi arbetssättet vid skydd av limniska miljöer och hur olika skyddsformer kan användas som naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal.

Bevarandemål i marint skyddade områden

Under året utredde vi vilka marina skyddade områden det finns behov av ett förstärkt skydd för att nå bevarandemålen. I vår utredning antog vi ett mål om att reglera det fiske som skadar naturvärden inom ramen för nationell fiskerilagstiftning under 2015. För de områden där fisket behöver regleras inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik, antog vi målet att genomföra dessa åtgärder under 2017.

Regionala workshoppar för fiskeregleringar

Vi genomförde tre regionala workshoppar med berörda länsstyrelser för att konkretisera behoven av fiskeregleringar. För flera av de marina skyddade områden där länsstyrelserna påtalat ett behov av fiskereglering har man ännu inte konkretiserat åtgärderna som behövs för att nå bevarandemålen. Det innebär att tidsplanen för arbetet behöver flyttas fram.

Särskild tillståndsplikt för trålfiske efter nordhavsräka

För ett område i Norra Bohuslän – som omfattar ett flertal marina skyddade områden inklusive Kosterhavets nationalpark – införde vi en särskild tillståndsplikt för trålfiske efter nordhavsräka. För att få tillstånd att tråla efter räka i området krävs att yrkesfiskaren genomgått en introduktionsutbildning om naturvärdena i Koster- och Väderöområdet. Denna utbildning har genom-

Återrapportering

Bevarandemål i marint skyddade områden

förts vid tre tillfällen och omfattat ett sextiototal yrkesfiskare.

Ytterligare bevarandeåtgärder har införts i området. Det omfattar till exempel fler stängda områden. Dessutom omfattar det krav på AIS (Automatiskt Identifierings System) som ett komplement till VMS (Vessel Monitoring System) för att utveckla kontrollen av de stängda områdena.

Införa marina skyddade zoner för Brattenområdet

Förhandlingar pågår med Danmark och Tyskland i vårt regeringsuppdrag. Uppdraget handlar om att arbeta fram en gemensam rekommendation enligt den gemensamma fiskeripolitiken om bevarandeåtgärder för det marina skyddade området Bratten. Arbetet syftar till att införa zoner i området där fiske inte ska vara tillåtet. Dessutom syftar arbetet till krav på AIS som ett komplement till VMS för att utveckla kontrollen av de stängda områdena.

Hotade arter

Åtgärdsprogrammen för hotade arter är ett viktigt verktyg i arbetet för att klara uppsatta miljömål och internationella åtaganden. I december 2014 tog vi därför beslut om en ny åtgärdsprogramlista där vi behöver förstärka arbetet för marina och limniska arter och habitat. Under året fördelade vi ut alla program på koordinerande län och bidrog med medel till hälften av dessa program. Programmen tas fram av experter utifrån HaV:s standardiserade mall.

Nytt program för kunskapsuppbyggnad

Vi publicerade tillsammans med Naturvårdsverket vårt första gemensamma åtgärdsprogram för hotade arter - för jämtlandsmaskrosen. Utöver de traditionella programmen tog vi även fram en ny programtyp, ett så kallat kunskapsuppbyggande program. Syftet är att ta fram mer information och relevanta bevarandeåtgärder. Det gäller särskilt för hotade arter som lever i sjöar och marina miljöer där kunskapen är bristfällig i dag.

Samverkansgrupp för limniska arter

Tillsammans med ArtDatabanken startade vi en samverkansgrupp för hotade limniska arter där även Naturvårdsverket, Trafikverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och representanter från länsstyrelserna ingår. Samverkansgruppen är en plattform som syftar till att stärka det nationella åtgärdsarbetet för limniska hotade arter genom att identifiera samordningsvinster och möjligheter hos respektive myndighet.

Bestämningsguide för att identifiera broskfiskar

Guiden som vi tog fram tillsammans med ArtDatabanken gör det möjligt att identifiera de arter av broskfiskar som är kända från svenska vatten. Bestämningsguiden är framtagen för att få fler att rapportera in fynd av broskfiskar och riktar sig främst till yrkes- och sportfiskare.

Internationell handel med hotade vilda djur och växter

Vi deltog tillsammans med Naturvårdsverket i EU:s Scientific Review Group för konventionen om internationell handel med hotade arter av vilda djur och

växter. Gruppen bedömer bland annat om handeln minskar artens möjlighet att överleva. Gruppen ger också råd till de administrativa myndigheterna, i Sveriges fall till Jordbruksverket.

Det är Jordbruksverket som sedan fattar beslut och som utfärdar tillstånd för aktiviteter med djur, växter med mera som är skyddade enligt konventionen. Under året handlade gruppens diskussioner främst om handel med ål. EU-kommissionen bad gruppen ta fram kriterier för att bedöma om handeln är hållbar.

Projekt ål och förebygga artskyddsbrott

Vi deltog också i Miljösamverkan Sveriges projekt om ål och i Jordbruksverkets referensgrupp i regeringsuppdraget om åtgärder för att förebygga artskyddsbrott.

Samverkan kring genetisk mångfald hos vilda växter och djur

Sverige har förbundit sig att bevara sin biologiska mångfald på ekosystemnivå, artnivå och genetisk nivå genom Konventionen om biologisk mångfald. Det finns en ökad insikt om att bevarandet av arter inte nödvändigtvis också bevarar genetisk mångfald inom arterna. Hittills har dock bevarandet av genetisk variation fått ganska lite uppmärksamhet inom naturvården.

Återrapportering

*Samverkan kring
genetisk mångfald hos
vilda växter och djur*

Främmande arter kan påverka inhemska djur och växter

En aspekt av genetisk mångfald är främmande arter som kan påverka inhemska djur och växter, till exempel genom hybridisering. En aktuell fråga under året var riskbedömningen för amerikansk hummer (risk för hybridisering med europeisk hummer). Vi tog fram en riskbedömning enligt världshandelsorganisationens (WTO:s) standard. Vi samverkar med Jordbruksverket, Naturvårdsverket, SLU med flera i detta arbete. En annan aktuell fråga var förteckningen med invasiva främmande arter som kommer att ligga till grund för beslut inom EU.

Utsättning av fisk, musslor och kräftdjur

När det gäller utsättning av fisk, musslor och kräftdjur ansvarar vi för Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar. Ett bakomliggande syfte med föreskrifterna är att bevara den genetiska mångfalden. Länsstyrelserna tillståndsprövar sådana ärenden medan HaV är överprövningsinstans.

Laxutsättning och vikten av stameget avelsmaterial

Vidare har vi i ett regeringsuppdrag som gäller lax fört fram vikten av att stameget material används vid utsättningar.

Genetisk provtagning av mal

Inom ramen för åtgärdsprogrammen för hotade arter finansierade vi genetisk provtagning för att undersöka ursprung av vissa arter som mal, men även för att studera genetisk variation.

Forskningsprojekt för att utveckla genetisk övervakning

Variation på gennivå utgör grunden för all biologisk mångfald. Den har också stor betydelse för arters anpassningsförmåga. Ekosystemens funktion och resi-

liens blir allt tydligare, inte minst i ljuset av de pågående klimat- och miljöförändringarna. Det är därför angeläget att utveckla genetisk övervakning för arter som är utsatta för kända störningar som kan ha negativa effekter på den genetiska mångfalden. Vi finansierar och medverkar i flera forskningsprojekt som syftar till att utveckla molekylära metoder för både kvantitativ och kvalitativ övervakning av vissa artgrupper. Det gäller bland annat artbestämning av larver av fjärdermyggor.

EU-projekt BAMBI

Vi deltog i referensgruppsmöten med EU-Bonus projektet BAMBI (Baltic Sea Marine Biodiversity). Projektet pågår 2014–2018 och syftar till att utvärdera och förbättra möjligheterna för marina arter i Östersjön att anpassa sig till de snabbt förändrade förhållandena i miljön.

Stöd till fiskevården

Enligt förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården ska bidraget användas till åtgärder som främjar fiskevården, främst i vatten där allmänheten får fiska. Sådana vatten är kusterna och de fem stora sjöarna eller i tillrinnande vattendrag upp till det första vandringshindret. I Sverige får allmänheten fiska med handredskap inom dessa områden. Det innebär också att samhället har ett särskilt ansvar att bidra till fiskevård och fisketillsyn som förordningen är ett uttryck för.

Långsiktiga åtgärder för fiskevården

Under senare år har fiskevården främst inriktats mot långsiktigt hållbara åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är att

- återställa lek- och uppväxtområden för fisk som skadats av flottledsrensning eller annan fysisk påverkan
- riva ut dammar utan fastställd ägare för att skapa fria vandringsvägar
- anlägga fiskvägar förbi dammar och kraftverk där sådana inte tidigare funnits.

En viktig bas för åtgärderna ovan är att utarbeta ny kunskap om våra fiskbestånd samt övervaka och följa upp genomförda fiskevårdsinsatser och förvaltningen av fiskbestånden.

Bidrag till lokala fiskevårdsprojekt

Åtgärdsanslaget används framför allt för bidrag till lokala fiskevårdsprojekt.

Bidrag får lämnas till

- fisketillsyn
- biotopvård
- utsättning av fisk
- insatser för att bevara hotade fiskarter och fiskstammar
- kostnader för att bilda eller ombilda fiskevårdsområde
- åtgärder av annat slag som främjar den biologiska mångfalden.

Ansökan om bidrag lämnas till länsstyrelsen i det län där projektet ska genomföras.

Bidrag lämnas vanligtvis med 50 procent av den godkända kostnaden för åtgärden. Om det finns särskilda skäl kan länsstyrelserna ge ett högre bidrag. Särskilda skäl kan vara att åtgärden har ett stort allmänt intresse, som exempelvis att bevara en hotad art. Det kan också handla om åtgärder som främjar fiskevården i områden med fritt handredskapsfiske.

Det finns ett stort behov av att återställa och restaurera akvatiska miljöer. Åtgärderna är av stor vikt för fiskevården. De är också viktiga för att bevara den biologiska mångfalden, upprätthålla naturliga ekosystemtjänster och få en fungerande grön infrastruktur. Dessutom är arbetet med vattenförvaltningen och att införa EU:s vattendirektiv en grund för en god miljö i våra vatten. Allt detta gynnar våra fiskarter och därigenom fiskevården och sportfisket.

Projekt fick pengar för fiskeinsatser

Under 2015 var det möjligt för fiskevårds- och miljöorganisationer att söka pengar till nationella och regionala informationsinsatser för att bevara, restaurera och få ett hållbart nyttjande av hav, sjöar och vattendrag. Organisationerna kunde bland annat söka pengar till informationskampanjer, utbildningar, konferenser och kunskapsförmedling som främjar fiskevården. Det gällde särskilt i vattenområden som har betydelse för allmänhetens möjligheter till fiske.

HaV beviljade medel till sex olika projekt med en total budget på 850 tkr. Bidrag gick till Fiskevattenägarna, Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna, WWF, Älvräddarna och Östersjölaxälvar i samverkan.

Sälförvaltning

Som ett led i förvaltningen av säl kan yrkesfiskare som drabbas av sälskador få bidrag för att förebygga skador eller ansöka om ersättning för skador orsakade av säl. Grundprincipen är att skador i första hand ska förebyggas. Under året bidrog HaV med 20 miljoner kronor till förebyggande åtgärder. Medel kan även ges för att ersätta skador orsakade av säl, men då krävs samråd och uppföljning genom länsstyrelsernas program sälår och fiske.

Spridning av främmande arter

Den första januari trädde EU:s förordning (1143/2014) i kraft om förebyggande hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. EU-förordningen är direkt tillämplig i Sverige. HaV utsågs att representera Sverige i genomförandekommittén samt att biträda Naturvårdsverket i det vetenskapliga forumet.

Invasiva främmande arter – signalkräfta och ullhandskrabba

Under året diskuterade EU:s medlemsstater främst en lista över riskbedömda invasiva främmande arter och om de uppfyller förordningens kriterier. För Sverige var det angeläget att tolka vilka restriktioner som följer av att arter med stor spridning kommer att finnas i EU:s fastställda lista över arter som ska åtgärdas.

I december beslutade EU:s medlemsstater om en unionsförteckning med 37 invasiva främmande arter. Regleringen av arterna där bland annat signalkräfta och ullhandskrabba ingår, träder i kraft i början av 2016.

Aktiviteter för att genomföra den nationella EU-förordningen

Naturvårdsverket ska i samråd med HaV ta fram åtgärder för att genomföra den nationella EU-förordningen. Det gäller bland annat förslag på ansvar för genomförande, tullkontroller, åtgärder, övervakning och en svensk förordning. Vi genomförde flera möten med berörda myndigheter, experter, branschorganisationer och intresseföreningar för att informera om förordningen och få en bättre förståelse för konsekvenserna av en lista över arter som ska åtgärdas.

Utsläpp av orenat barlastvatten

Inom ramen för havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar arbetade vi vidare med att ta fram kommande riktlinjer för att pröva utsläpp av orenat barlastvatten. Havsmiljödirektivet medför även krav på hantering av främmande arter för att leva upp till miljö kvalitetsnormerna.

Vi beslutade om åtgärder utifrån påverkan av främmande arter för att nå god miljöstatus (GES) i havsmiljön. Åtgärderna i inlandsvatten och kustzonen kompletteras med åtgärder föreslagna inom ramen för vattenförvaltningen.

Webbplatsinformation – sjögull, signalkräfta och amerikansk hummer

Satsningar för att öka kunskapen om främmande arter och riskerna med dessa pågår kontinuerligt. Det gör vi genom riktad eller allmän information, bland annat för sjögull, signalkräfta och amerikansk hummer. Vi uppdaterade även vår information om främmande arter på vår webbplats. Efter hand som våra kunskaper ökar kommer informationen successivt att kompletteras.

Applikation "Rappen" för rapporter om vattenlevande organismer

Tillsammans med Länsstyrelsen i Värmlands län, Göteborgs universitet, SLU och Naturhistoriska riksmuseet utvecklade vi projektet "Rappen". Det är ett utvecklingsprojekt som startade under året för att prova crowd-sourcing, allmänhetens observationer och rapportering, av vattenlevande organismer. Genom att underlätta för allmänheten att rapportera med hjälp av en applikation för mobiler och surfplattor hoppas vi få in mera information om förekomster av olika arter. I slutet av året ska vi utvärdera "Rappen" och ta fram rekommendationer för en framtida utveckling.

Grön infrastruktur på land och i vatten

I regeringsuppdraget om grön infrastruktur tog Naturvårdsverket och HaV fram riktlinjer och en genomförandeplan för länsstyrelsernas arbete med att samordna och utveckla regionala handlingsplaner för grön infrastruktur på land och i vatten. De regionala handlingsplanerna på regional nivå föreslås samla naturvårdsåtgärder i ett geografiskt sammanhang (landskapsperspektiv). Syftet är att skapa och förbättra sambanden mellan värdefulla miljöer och deras biologiska mångfald i landskapet. Syftet är också att bevara och förbättra

landskapets mångfunktionalitet och produktion av ekosystemtjänster.

Aktiviteter för att koordinera det nationella arbetet

Vi inledde uppdraget att koordinera det nationella arbetet med att utveckla en fungerande grön infrastruktur i svenska land-, vatten- och havsområden. Vi tog fram en kommunikationsplan, publicerade vägledande webbinformation och håller nu på att utveckla en gemensam samverkansyta.

Limniskt och marint underlag som länsstyrelsestöd

Tillsammans med ArtDatabanken och Aquabiota tog vi fram limniskt och marint underlag till stöd för länsstyrelsernas arbete med grön infrastruktur.

Under hösten lämnade vi uppdrag till tre länsstyrelser att genomföra förberedelser inför samtliga länsstyrelsernas arbete med att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Länsstyrelserna i Västerbottens län och Västra Götalands län ska arbeta med att utvärdera de framtagna nationella riktlinjerna. De ska också utvärdera det föreslagna arbetssättet utifrån dagens kunskapsnivå och tillgång på digitalt kartmaterial. Länsstyrelsen i Jönköpings län ska utvärdera ArtDatabankens rapport.

Kommunikationssatsning om ekosystemtjänster

Vi deltog i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag med att ta fram ett förslag till projektplan för en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster. Syftet är att öka kunskapen om ekosystemtjänster för att kunna integrera dessa i samhällsplanering och annat beslutsfattande.

I vårt gemensamma förslag till hur handlingsplaner kan utformas för grön infrastruktur på regional nivå, betonar vi särskilt ekosystemtjänsterna. Målen för projektet handlar i huvudsak om att öka kunskap, förändra attityder och stimulera till handling. Våra förslag till aktiviteter baseras i huvudsak på befintliga processer och den kunskap och det engagemang som finns i dag. Frågans komplexitet gör också att vi riktar in aktiviteterna på dialog, samverkan och aktiv involvering snarare än enkelriktad kommunikation.

Restaurering av limniska miljöer

I den fördjupade utvärderingen av miljömålet ”Levande sjöar och vattendrag” framgår att fysisk påverkan utgör ett stort problem som orsakar brist på naturlig vattendynamik och fria vandringsvägar. Knappt hälften av sjöarna och en tredjedel av vattendragen har god eller hög ekologisk status. Dessutom har nästan alla vattenmiljöer i habitatdirektivet en ogynnsam bevarandestatus, bortsett från vissa miljöer i fjällen. I hela landet har endast tre av elva sötvattenslevande fiskar en gynnsam bevarandestatus.

Vi konstaterar att det finns ett stort behov av att återställa och restaurera akvatiska miljöer. Det är viktigt såväl för att bevara biologisk mångfald som för att upprätthålla naturliga ekosystemtjänster. Dessutom är det viktigt för att få en fungerande grön infrastruktur.

Restaureringsprojektet Trönningeån

Ett antal restaureringsprojekt fick finansiering från åtgärdsanslaget. Vi är bland annat medfinansiär i EU Life-projektet "Goodstream", som syftar till att uppnå god ekologisk status i Trönningeån i Halland.

Naturliknande fiskvägar – en tredjedel fungerar inte bra

Vi utvärderade effektiviteten hos naturliknande fiskvägar. Skälet är att det finns ett stort värde i att följa upp de åtgärder som görs för att se vilken effekt de har och relatera det till kostnaden. Tidigare användes olika tekniska lösningar för fiskvägar, ofta med dålig funktion. På senare tid har lösningarna emellertid börjat efterlikna naturen mer genom att det byggs naturlika bäckar, så kallade omlöp.

I rapporten Naturliknande fiskvägar i södra Sverige, går vi igenom fler än 160 fiskvägar i södra Sverige där vi bedömt funktionen hos ett urval av dessa. Resultaten visar att en tredjedel av fiskvägarna inte har en god funktion. Den viktigaste variabeln är hur stor andel av vattnet som går genom fiskvägen. Ju mer vatten, desto lättare för fisken att hitta fiskvägen och vandra förbi.

Databasen "Åtgärder i Vatten"

Vi finansierar databasen Åtgärder i Vatten. Den är Sveriges nationella databas över utförda akvatiska restaureringsåtgärder som biotopvård, återintroduktioner, fisketillsyn, fiskvägar och utrivningar av vandringshinder. Databasen förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Informationen är viktig för att kunna följa åtgärdstakten i våra vatten. Under hösten kommer länsstyrelserna att kvalitetssäkra informationen om alla fiskvägar i databasen för att få den så komplett som möjligt. I dagsläget finns 634 fiskvägar spridda över landet.

Fiskvägar i biflöden till Emån i Småland

Inom Life-projektet "UC4LIFE" – som pågår till 2016 och där vi också är medfinansiär – fortsätter arbetet med att göra vattendrag tillgängliga för vandrande fisk för att gynna projektets målart, målarmusslan. I år har projektet bland annat byggt fiskvägar. Det har de gjort i form av omlöp förbi en damm i Brusaån i Mariannelund, Småland samt förbi ett hinder i Lillån. Båda är biflöden till Emån. Två liknande fiskvägar byggs också i Bräkneån i Blekinge.

Restaurering av marina miljöer

I den fördjupade utvärderingen av miljömålet "Hav i balans samt levande kust och skärgård" framgår att kust- och havsmiljön är starkt påverkad av tillförsel av näringsämnen, fiske, miljögifter, marint skräp samt exploatering av känsliga miljöer. Exploateringsstrycket med fysisk påverkan på grunda kustnära miljöer är generellt högt. Belastningarna ger negativa konsekvenser för såväl växter, djur och livsmiljöer som för de ekosystemtjänster som människan nyttjar. Många marina arter och naturtyper i habitatdirektivet har en otillfredsställande eller dålig status.

Vi konstaterar att det finns ett stort behov av att återställa och restaurera akvatiska miljöer. Arbetet är viktigt för att bevara biologisk mångfald,

upprätthålla naturliga ekosystemtjänster samt för att få en fungerande grön infrastruktur.

Tillsammans med SLU påbörjade vi två kunskapssammanställningar kring metoder för att restaurera och minska trycket på kustmiljöer. Sammanställningarna kommer att resultera i två rapporter under 2016 och fungera som vägledningar.

Ny konferens om marin restaurering

Under februari arrangerade vi Sveriges första konferens kring marin restaurering i samverkan med länsstyrelserna, SLU och Havsmiljöinstitutet. Under två dagar samlades närmare 100 personer från hela Sverige för att lyssna på föredrag från en rad olika projekt. Konferensen är tänkt att återkomma varje år med ett alternerande ansvar mellan de 14 kustlänsstyrelserna. Sveriges andra konferens kring marin restaurering genomförs i Umeå i februari 2016.

Broschyr om kustnära miljöer

Tillsammans med bland andra Länsstyrelsen i Kalmar län tog vi fram en broschyr om viktiga kustnära miljöer. Huvudsyftet är att sprida information om status och åtgärder för dessa habitat, främst i samband med kommunal och regional planering.

Återställa grunda invallade havsvikar

Ett antal restaureringsprojekt fick pengar från åtgärdsanslaget. Bland annat fick Länsstyrelsen i Blekinge pengar för att arbeta med att återställa grunda invallade havsvikar. Grunda havsvikar har en nyckelroll i Östersjöns ekosystem. Omfattande utdikning, invallning och torrläggning av vikar har spolierat stora ekologiska värden, inte minst längs Blekinges kust.

Restaurera ekosystem för ålgräs

Havsmiljöinstitutet har ett flerårigt uppdrag (2014–2017) att utveckla ett kunskapsunderlag för att förvalta och restaurera ålgräsekosystem. Uppdraget kommer att resultera i två utförliga handböcker. Böckerna blir klara i början av 2016. Arbetet bedrivs i nära samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Resultatet visar att det är mycket svårt i vissa områden längs västkusten att återställa ålgrässamhällen på grund av att vattenkvaliteten försämrats. Lokalt – där ålgräsängar försvunnit – är ljusförhållandena otillräckliga för att tillåta tillväxt av ålgräs. Den troliga orsaken är vind- och vågdriven uppslamning av bottensediment som gjort att ålgräset försvunnit, vilket medför ständigt grumligt vatten.

Kalka mot förorening

Sedan 1970-talet kalkas sjöar och vattendrag för att motverka effekterna av surt nedfall. För närvarande omfattas 5 000 sjöar och 9 000 kilometer vattendrag av kalkning för att motverka föroreningsskador på djurlivet. Varje år sprids ungefär 115 000 ton kalk till en kostnad av 150 miljoner kr.

försurningen av kalkade vatten

I mars genomförde vi en handläggartäff med 17 länsstyrelser för att utveckla arbetet med bland annat en modell för att beräkna oorganiskt aluminium. Syftet var att ta fram ett verktyg för att bedöma försurningen av kalkade vatten och kostnadsutvecklingen för att sprida kalk.

Utbilda handläggare

Vi anordnade en tvådagars grundutbildning i kalkning för handläggare på länsstyrelser och kommuner. Utbildningen genomfördes i Sundsvall i juni och i Jönköping i september. Totalt deltog 86 personer vid de två kurstillfällena.

Dialogmöte

Vid ett dialogmöte med Länsstyrelsen i Jämtlands län i maj granskade vi länets kalkningsverksamhet. Bland annat diskuterade vi länsstyrelsens administrativa hantering av statsbidraget samt de behovsprioriteringar som de gjort inför 2015 års kalkningar.

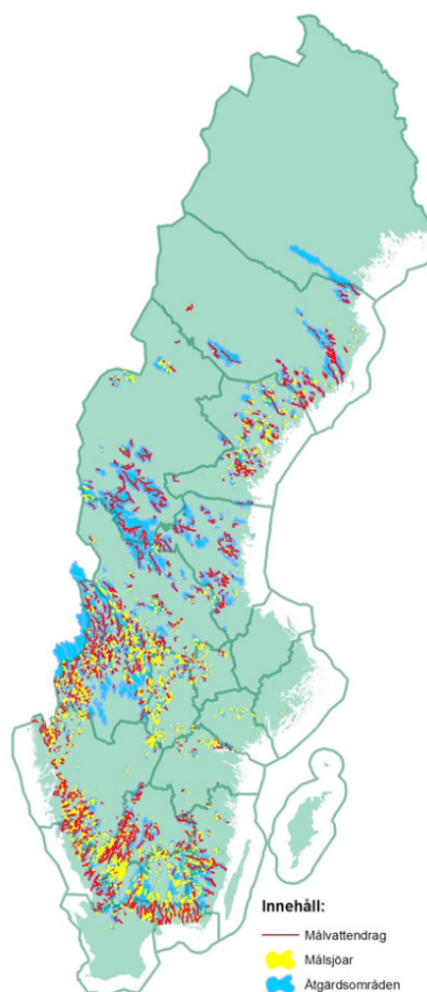
Nya nyckeltal

Under våren införde vi kompletterande nyckeltal för länsstyrelsernas årliga rapportering av verksamheten. De nya nyckeltalen var kalkningsrelaterad arbetstid, utförd effektuppföljning och biologiska resultat från målvattendrag. Dessutom uppdaterade vi kriterierna för att redovisa hur målen uppfyllts. De nya strängare kriterierna infördes för att bättre kunna beräkna i vilken utsträckning pH-målen uppfylls i kalkade vattendrag.

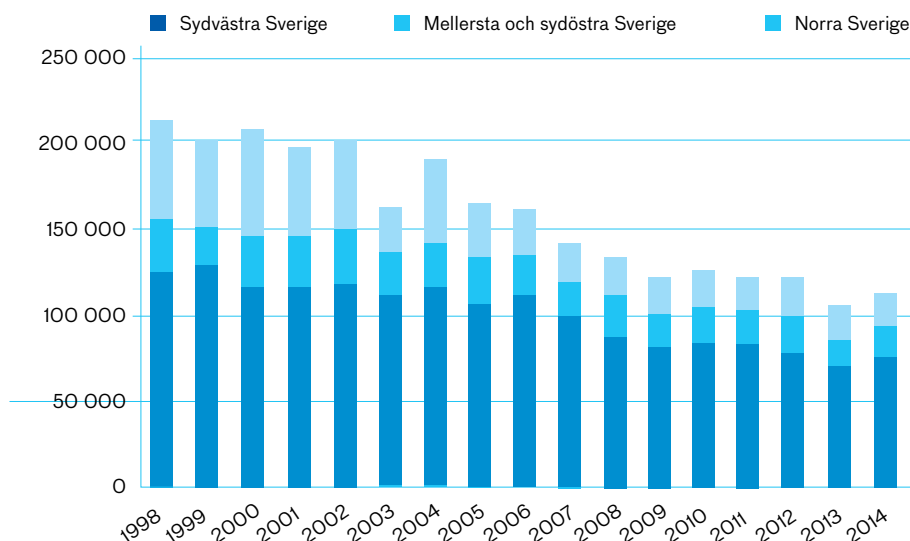
Uppdragsverksamheter

Av den uppdragsverksamhet som genomfördes under 2015 kan nämnas

- vattenkemiska provtagningar inom målvattendrag som ska ge underlag för att bedöma försurning av landets 1 470 målvattendrag
- utvärdering av biologiska effekter i Skåne och Örebro läns målvattendrag
- uppdatering av databasen MAGIC:s bibliotek för scenarier för GROT-uttag
- förstudie för att utveckla ett gemensamt internetbaserat verktyg för länsstyrelsernas administration, planering och effektuppföljning.

Figur 1.
Kalkningens målområden i sjöar och vattendrag

Figur 2. Kalkanvändningen (ton)

Kalkanvändningen sedan 1998 för sydvästra Sverige (F, G, M, N, O och S län), mellersta/sydöstra Sverige (AB, D, E, H, K, T, U och W län) samt norra Sverige (X, Y, Z och AC län). Källa Länsstyrelsernas redovisning av nyckeltal.

Nationell strategi för hållbar vattenkraft

Vi tog tillsammans med Energimyndigheten fram en nationell strategi för hållbar vattenkraft. Strategin överlämnades till miljöministern i juli 2014 och mottogs väl av kraftindustrin och miljöorganisationerna. Under 2015 fortsatte vi dialogen med dessa för att hitta former för gemensamma prioriteringar och avvägningar, samtidigt som vi diskuterade hur strategin ska genomföras och finansieras.

Dialog Vattenkraft – Miljö

Under året fortsatte vi att leda dialogprocessen om vattenkraft och miljö. Dialogen sker i samverkan med Energimyndigheten, Svenska kraftnät, Riksantikvarieämbetet, vattenmyndigheterna/länsstyrelserna, branschföretag och andra intressenter. Vi arbetade fram metoder för att prioritera åtgärder inom olika avrinningsområden. Den nationella strategin för åtgärder i vattenkraften låg sedan som grund för arbetet.

Vi arrangerade tre dialogmöten där intressenter fick bidra med synpunkter kring metoderna. Resultaten från dialogmötena redovisas i början av 2016.

Återrapportering

Dialog om vattenkraft och fastställda mål

Miljöeffekter av den gemensamma jordbrukspolitiken

Tillsammans med Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet arbetade vi med regeringsuppdraget att utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. Den övergripande målsättningen för arbetet var att ta fram kunskapsunderlag för att förändra och genomföra den gemen-

samma jordbrukspolitiken på ett sätt som bidrar till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen.

Vi medverkade bland annat med att ta fram en rapport om zoner i jordbrukslandskapet. Vi arbetar även med en analys av kopplingarna mellan vattenåtgärder inom jordbruksstöden (miljöersättningar, tvär- och förgröningsvillkor) och jordbruksåtgärder inom vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Analysen redovisas under 2016.

Dialogprojekt om åtgärder i jordbruket

HaV och Jordbruksverket driver tillsammans ett dialogprojekt kring vattenåtgärder i jordbruket. Projektets syfte är att ta fram ett underlag för att prioritera nationella åtgärder som minskar jordbrukets fysiska påverkan på vattenmiljöerna.

I maj levererade projektet rapporten "Nationell strategi för prioritering av vattenåtgärder inom jordbruket". Resultaten presenterades i flera olika sammanhang. Rapporten kommer att ligga till grund för vårt fortsatta arbete under 2016.

Återrapportering

Miljöteknik

Miljöteknik

HaV stödjer innovationer och processer som bidrar till att tillgång och användning av miljöteknik ökar. Inom detta område samverkade vi med andra myndigheter, branschorganisationer, forskning och näringsliv. Ett fokus var att stödja utvecklingen av miljövänlig skrubberteknik för att minska de luft- och vattenburna giftutsläppen från fartyg som installerat svavelavskiljande skrubbrar.

Projekt inom sjöfart och fritidsbåtsektorn

Vi beviljade även flera och stora anslag till projekt som verkar för att öka användningen av miljöteknik inom sjöfart och fritidsbåtsektorn. Ett sådant är verktyget "Clean Shipping Index". Andra projekt rör minskad användning av giftiga båtbottnfärger och skrotning av plastbåtar. Vidare stöttade vi ett projekt för näringsåterförsel till odlingsmark från uppmuddrade bottensediment. Inom havsbaserad vindkraft deltog vi i att utforma ett projekt inom forskningsprogrammet "Vindval". Vindval faciliterar användandet av bullerreducerande teknik vid anläggningsarbeten som kräver pålning.

Under året deltog vi även vid flera nationella och internationella konferenser och möten om miljöteknik. Dessa forum har rört vattenbruk, sjöfart, båtliv, oljeskadeskydd och blå tillväxt. Genom att delta förde vi aktivt fram vår ståndpunkt och visar att vi stödjer och uppmuntrar utvecklingen av ny miljöteknik som stimulerar blå tillväxt.

Vi tog också fram rutiner för att öka användningen av funktionsvillkor inom miljöbalksprövning, vilket gynnar hur miljöteknik utvecklas och används.

Avancerad rening av avloppsvatten

HaV redovisade under året hur åtgärdsanslaget har använts för avancerad rening av avloppsvatten. Det är en del i en fyraårig satsning från regeringen för att öka kunskapen om reduktion av läkemedelsrester och andra svårnedbryt-

bara ämnen. Tillsammans med Svenskt Vatten genomförde vi en utlysning av medel 2014 och 2015, vilket ledde till att sex projekt beviljades bidrag. Fem av dessa fick medel för att fortsätta 2015.

I april redovisade och analyserade vi de medel som använts under 2014. Redovisningen innehöll också information om vilka toxikologiska och ekotoxikologiska risker som kan finnas.

Miljörisker från vrak

I oktober 2014 redovisade Sjöfartsverket tillsammans med HaV och Kustbevakningen regeringsuppdraget ”Miljörisker sjunkna vrak – Undersökningsmetoder och miljöaspekter”. Uppdraget förlängdes till och med den 31 oktober 2015 och redovisades i rapporten ”Miljörisker sjunkna vrak II”.

De huvudsakliga slutsatserna från projektets första del kvarstår. HaV föreslås få ett koordinerande ansvar när det gäller den framtida hanteringen av vrak. Vi ska ha ett nära samarbete med övriga berörda myndigheter som Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens maritima museer, SGU, SMHI, Naturvårdsverket och MSB.

Torpeder och minor i vrak tyder på arsenikrisker

Under året mätte Sjöfartsverket bottenströmmar vid fartygen Skytteren utanför Lysekil, Villon utanför Simrishamn samt vid dumpningsområdet för stridsmedel utanför Måseskär. Mätserierna gav viktig information om hur utsättning av mätutrustning vid vrak kan optimeras i övervakningsprogram. Sjömätning med multibeam och side-scan sonar genomfördes av vraken vid Måseskär där man hittade 28 vrak.

Med hjälp av undervattenskamera gjordes kompletterande undersökningar som visade lastrum med torpeder eller minor och andra behållare. Vid tidigare provtagningar har man uppmätt kraftigt förhöjda koncentrationer av arsenik i sedimenten, vilket tyder på att det kan vara kemiska stridsmedel som dumpats.

Internationell samverkan och internationella konventioner

Polarfrågor inklusive Arktis och Antarktis

Vi samordnade det svenska deltagande i Arktiska rådets arbetsgrupp PAME (Protection of the Marine Environment). Vi deltog också i arbetsgruppsmöten med fokus på ett ramverk för marina skyddade områden i Arktis.

Arbetet med att skapa ett ramverk för marina skyddade områden initierades under Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet och antogs under året. Ramverket handlar enbart om hur marina skyddade områden på nationellt vatten i Arktis fungerar som ekologiskt nätverk. På sikt söker Sverige och några andra medlemsstater stöd bland övriga stater för att framöver kunna inkludera internationellt vatten. Vi hoppas kunna lyfta behovet av marina skyddade områden även bortom nationell jurisdiktion under kommande period. Det är dock ett arbete som tar tid och förväntas ge resultat först på flera års sikt.

PAME:s sjöfartgrupp

I PAME:s sjöfartsgupp deltog HaV i uppföljningsarbetet till AMSA-rapporten (Arctic Marine Shipping Assessment) och i konferensen ShipArc 2015 i Malmö. ShipArc fokuserade på den nyligen antagna Polarkoden. Polarkoden är ett säkerhets- och miljöregelverk för sjöfart i Arktis som IMO (International Maritime Organization) antog under året. Det beräknas träda i kraft under 2017. Detta arbete är också långsiktigt, och resultat kan förväntas först på medellång till lång sikt. HaV finansierar även miljöövervakning av sötvatten i Arktis med fokus på biologisk mångfald.

Konventionen för bevarande av Antarktis marina levande tillgångar (CCAMLR)

Konventionen handlar framför allt om ekosystembaserad integrerad förvaltning av marina resurser och marin miljö och om marina skyddade områden (MPAS) i Antarktis, vilket är en aktuell fråga inom många olika områden globalt just nu.

Sveriges medverkan är viktig i CCAMLR för att föra fram svenska synpunkter kring ett ökat skydd av marina livsmiljöer. Det sammanfaller också med de uppsatta målen inom konventionen för biologisk mångfald där staterna enats om att skydda tio procent av världens hav.

På uppdrag av Regeringen finansierade vi en svensk delegat till partsmöte i Hobart Australien i oktober för att bevaka mötet och driva svenska positioner.

Övriga internationella konventioner

Under året deltog HaV som företrädare för Sverige och på expertnivå i flera multilaterala samarbeten på havsmiljöområdet. Bland annat deltog vi i arbetet om haven och havsrätten under FN:s generalförsamling, Konventionen för biologisk mångfald samt Londontraktaten för att motverka marina föroreningar genom dumpning

Förutom att stödja Regeringskansliet var målet med HaV:s engagemang att verka för att konventionerna genomförs i praktiken. Målet var också att utveckla det internationella regelverket till skydd för den marina miljön och att fiskbestånden förvaltas på ett hållbart sätt.

Vi deltog i diskussioner om att utveckla regelverket för marin biodiversitet bortom nationell jurisdiktion. Under året resulterade det i ett beslut om att inleda förhandlingar om ett nytt införandeavtal under Havsrättskonventionen.

Vi deltog i den nationella samordningen och förberedde 2016 års möten där akvatiska frågor får en framträdande roll.

I arbetet låg fokus på att underlätta ratifikationen (överenskommelsen) av Londonprotokollet för att reglera den globala marina dumpningen.

UNECE – eller Helsinkikonventionen – är FN:s vattenkonvention för gränsöverskridande vattenresurser. Konventionen syftar till att öka samarbetet mellan länder när det gäller vattenförvaltning över geografiska gränser, det vill säga avrinningsområden. Sverige ratificerade konventionen 1992 som sedan trädde i kraft 1996.

Vi deltog i Meeting of Parties (MoP) i november. Där signerade Sverige ”The Paris Pact” som är ett icke-bindande dokument framtaget inför FN:s klimat-toppmöte i Paris (COP 21) av INBO (International Network of Basin Organizations), UNECE och UNESCO (FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur). Dokumentet understryker kopplingen mellan vatten och klimatförändringar. ”Paris Pact” innehåller dels allmänna principer för att anpassa klimateffekter på avrinningsområdesnivå, dels en lista med åtaganden.

Bilateralt miljö- och klimatsamarbete med utvalda länder

Det bilaterala miljö- och klimatsamarbetet ska särskilt rikta satsningar mot BRICS-länderna. BRICS är ett samlingsnamn för fem länder med en snabbt växande ekonomi – Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika.

Brasilien

Inom ramen för våra bilaterala samarbeten fördjupade vi samarbetet med Brasilien om en långsiktig hållbar energiproduktion med fokus på ekologiska anpassningar inom vattenkraften. Vi deltog på en konferens i Rio de Janeiro om hållbar energiproduktion som arrangerades av ”International Energy Agency”. Där höll vi en presentation om Sveriges arbete med bästa möjliga miljöteknik på ekologisk anpassning.

Vi presenterade också Sveriges arbete med dialogen om vattenkraft, den nationella strategin för vattenkraftsutveckling och arbetet med bästa möjliga miljöteknik vid besök på tre olika vattenkraftsföretag i Brasilien. Samarbetet med Brasilien resulterade i fördjupade kunskaper om vattenkraftsutveckling med fokus på miljöhänsyn som kan vara till stor nytta vid kommande myndighetsdialoger mellan Sverige och Brasilien.

Kina

Samarbetet med Kina är i en uppstartsfas. Vi tog en inledande kontakt med kinesiska myndigheter, bland annat Vattenministeriet och State Oceanic Administration (SOA) under en svensk delegationsresa till Kina. Resan gjordes i april och arrangerades av Miljödepartementet.

Vi fortsatte också att föra en dialog med SIWI. SIWI har redan ett pågående aktivt samarbete med Kina inom vattenområdet för att hitta gemensamma aktiviteter och projekt.

HaV bidrog även till det svenska arbetet med ”China Europe Water Platform (CEWP)” som lanserades vid det sjätte World Water Forum i mars 2012 av EU och Kina. Plattformen syftar till att stärka en policydialog och ett forsknings- och näringslivssamarbete inom vattenområdet.

Vi deltog under året i ett EWP Steering Committee Meeting samt 4th Annual High-Level Meeting i Köpenhamn. Vid mötet undertecknades bland annat en high-level declaration av tio ministrar och Heads of delegations. I den åtog sig länderna att ta itu med gemensamma utmaningar kring vatten inom ramen för en hållbar utveckling.

Vietnam

I vårt samarbete med Vietnam pågick diskussioner om ett samarbetsavtal med VASI som motsvarar Havs- och vattenmyndigheten i Vietnam. Fokus låg på integrerad kustzonsförvaltning och havsplanering. Vi avvaktar att Sida tar ställning till hur nya regionala program utformas för Asien innan vi beslutar om nästa steg.

Sydafrika

Vi initierade ett bilateralt samarbete med Sydafrika. I oktober sammanträdde den binationella kommissionen (BNC) mellan Sydafrika och Sverige. Möten sker vartannat år på vice-statsministernivå och skapar grund för en god politisk dialog mellan de båda länderna.

Som en förberedelse inför BNC-mötet deltog vi i en delegationsresa till Sydafrika under mars månad som arrangerades av Miljödepartementet. På resan etablerade vi en inledande kontakt med relevanta departement och myndigheter, bland annat Department of Water och Sanitation (DWS) och Ocean department.

I samband med Stockholm World Water Week i augusti höll vi också ett möte med DWS för att bygga vidare på kontakter från delegationsresan samt som en del av förberedelserna inför BNC-mötet.

I anslutning till BNC i oktober arrangerade vi ett seminarium om Source to Sea tillsammans med SP (Sveriges tekniska forskningsinstitut) och SMHI. Workshopen resulterade i ett antal förslag på gemensamma intressen och samsarbetsområden inom vatten- och havsförvaltning. Ett sådant förslag handlade om övergödning med utgångspunkt i Source to Sea. Vid seminariet skapade vi en god grund för att fortsätta att utveckla samarbetet med sydafrikanska myndigheter nästa år.

USA

Inom ramen för vårt bilaterala samarbete med USA genomförde vi möten med representanter från National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) och Channel Island National Marine Sanctuary under november. Det övergripande syftet var att stärka samarbetet med amerikanska myndigheter inom ämnesområdena sjöfart (primärt), havsplanering och sjöfart i Arktis. Mötena gav anledning till ett fortsatt samarbete inom sjöfart och havsplanering med utbyte av erfarenheter och rådgivning. Det gäller särskilt möjligheterna att flytta fartygsrutter av miljöskäl samt utveckla analysverktyget Symphony som ska användas inom havsplanering för att skatta kumulativ miljöpåverkan.

Polen

När det gäller Polen bidrog vi med finansiellt stöd till projektet "The Baltic Sea City Accelerator". Projektet drivs inom ramen för initiativet "Race for the Baltic". Syftet är att öka takten för att införa kostnadseffektiva åtgärder för att minska näringsbelastningen i Östersjön.

Projektet riktar sig till kommuner i Östersjöregionen. Syftet är att dela de framsteg som redan har gjorts av städerna. På så sätt läggs grunden för att ömsesidigt byta kunskaper och lära av varandra.

Ryssland

I vårt samarbete med Ryssland fortsatte vi att stödja utarbetandet av en nationell förvaltningsplan för den vilda laxen i Luga river tillsammans med forskningsinstitutet GOSHNIIR i S:t Petersburg. Inom Rysslandssamarbetet försökte vi också att skapa ett samarbete inom havsplanering. På grund av svårigheter att identifiera en lämplig rysk samarbetspartner i projektet blev det inga konkreta aktiviteter under 2015.

Världsvattenveckan

Under Världsvattenveckan arrangerade vi ett seminarium om hållbar förvaltning av större flodsystem. Föreläsare från Brasilien, Vietnam, Mocambique och Laos delade med sig av sina erfarenheter av förvaltning av Röda floden, Zambesifloden, Mekongfloden och Parana floden. Seminariet resulterade i en rapport. Rapporten belyser förvaltningsutmaningar för de olika flodsystemen och ger rekommendationer om hur kopplingen mellan havs- och vattenförvaltning kan stärkas. Under veckan skapade och stärkte vi viktiga nätverk och kontakter med våra bilaterala samarbetspartner.

Havsplanering

Havsplaneringen avser alla HaV:s arbetsuppgifter som berör den fysiska planeringen av Östersjön och Västerhavet och hur samhället nyttjar sina resurser i havsområden. Planeringen är beroende av – och samverkar med – vatten- och havsmiljöförvaltningen och fiskförvaltningen.

Havsplaneringen utgår från den nationella lagstiftningen om havsplanering i miljöbalken och förordningen om havsplanering, som baseras på EU:s havsplaneringsdirektiv. För att genomföra uppdraget krävs en omfattande internationell samverkan med grannländerna kring Östersjön och Västerhavet.

De centrala frågorna är att ta fram och sammanställa kunskap om havsförhållandena inklusive vilka anspråk som finns för havsområdena. Dessa ska sedan ligga till grund för att bedöma och planera för ett hållbart nyttjande av havens resurser. Utifrån detta utformas förslag till havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Det nationella samarbetet med nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner, branscher och intresseorganisationer är en förutsättning för att genomföra havsplaneringen.

Havsplanering

Dialogprocess

I juni antog regeringen havsplaneringsförordningen (2015:400) som reglerar hur den statliga havsplaneringen ska genomföras. Därmed kunde HaV börja planera den formella havsplaneringsprocessen. Under hösten inledde vi en flerårig dialogprocess som ska leda fram till förslag för tre havsplaner, miljökonsekvensbeskrivningar och föreskrifter. Vi ska ta fram förslagen med hjälp av länsstyrelser och med stöd från nationella myndigheter. Kommuner och regionala organ erbjuder möjlighet att medverka.

Som en del i dialogprocessen påbörjade vi en tematisk fördjupning inom områdena energi, sjöfart, yrkesfiske, naturvård, regional tillväxt samt försvar och säkerhet. Syftet är bland annat att analysera de olika sektorernas behov i havsplaneringen och att identifiera konflikter och synergier mellan olika intressen i havet. Som ett led i arbetet beställde vi rapporten ”Våra framtida hav” som visar på framtida drivkrafter och trender som rör hur haven används.

Förslag om havsplaneringens inriktning

För att stödja och vägleda i arbetet med att utveckla havsplanerna samt förankra den fortsatta havsplaneringsprocessen, tog vi också fram ett förslag om hur havsplaneringen ska inriktas. Vi tog fram förslagen efter en dialog med parterna. Förslagen omfattar bland annat planeringsmål och strategier liksom väsentliga frågor i respektive havsplaneområde (Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet).

Vi samråder med våra partners om förslagen i havsplaneringens inriktningsdokument under tiden den 1 september 2015 till den 1 mars 2016. När vi bestämt inriktningen under våren 2016 och avslutat den tematiska fördjupningen inleder vi själva planeringsarbetet.

I december skickade vi en formell underrättelse till våra grannländer om att den svenska havsplaneringen inletts. Vi meddelade samtidigt att vi ska hålla internationellt samråd om miljöbedömningen av förslag till havsplaner och föreskrifter.

Internationellt arbete

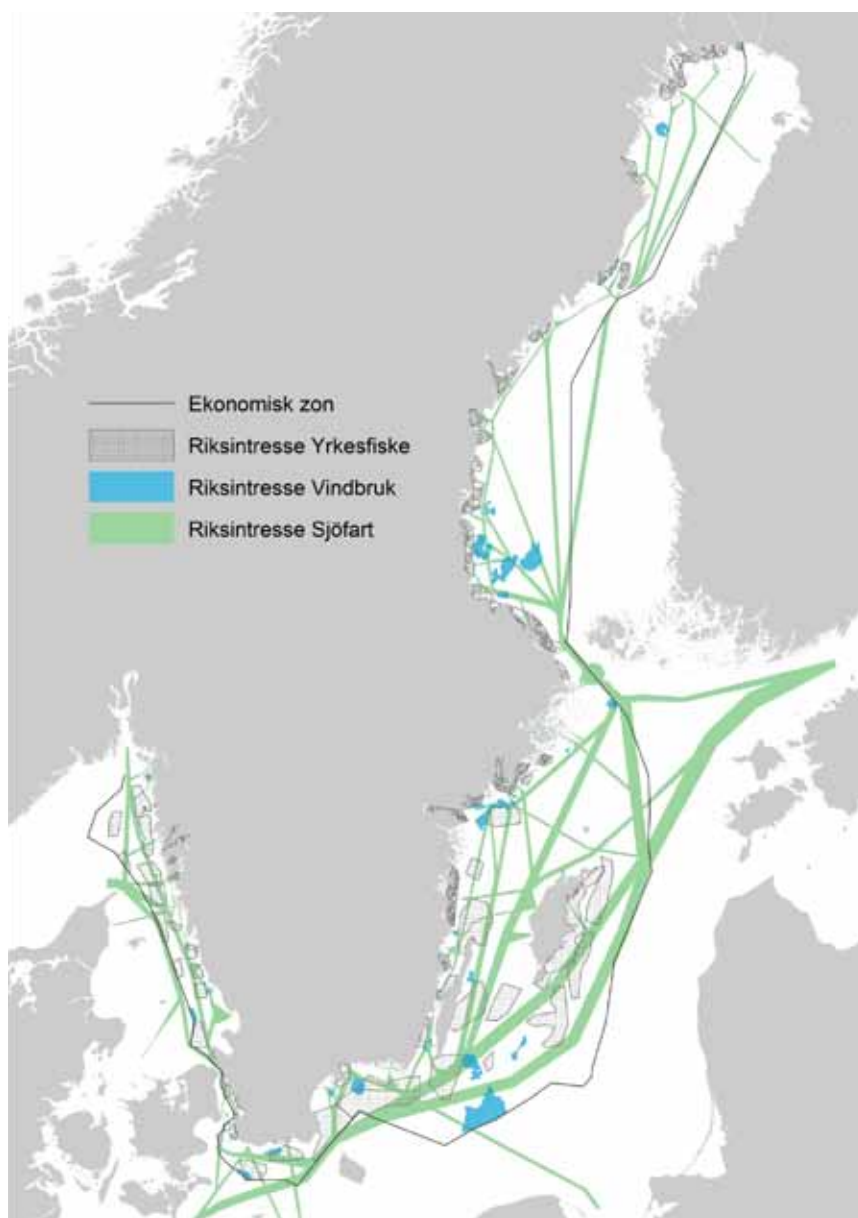
Under 2015 startades det EU-finansierade projektet Baltic SCOPE. Projektet handlar om att hitta lösningar för att planera gränsområden i Östersjön. I projektet deltar framför allt för myndigheter ansvariga för planering i EU-länder runt Östersjön, men även regionala organisationer. HaV leder samarbetet som har tio partners. Projektet pågår till 2017.

Internationellt var vi även aktiva i Helcoms och VASAB:s (Vision and Strategies around the Baltic Sea) gemensamma arbetsgrupp för havsplanering. Vi deltog också i EU-kommissionens expertgrupp för havsplanering och i det nordiska ministerrådets havsplaneringsnätverk.

Helcoms och VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering antog under året en vägledning för hur ekosystemansatsen kan tillämpas i havsplanering. Vägledningen pekar på viktiga aspekter att ta hänsyn till i arbetet med att utveckla havsplaner som exempelvis att

- identifiera ekosystemtjänster
- delta brett i planeringsprocessen
- tillämpa försiktighetsprincipen.

Vägledningen innehåller också rekommendationer om hur ekosystemansatsen kan integreras i själva havsplaneringsprocessen. Vi bidrog aktivt med att ta fram vägledningen. Under året inrättade arbetsgruppen även en särskild expertgrupp för att hantera och använda data i havsplaneringen.

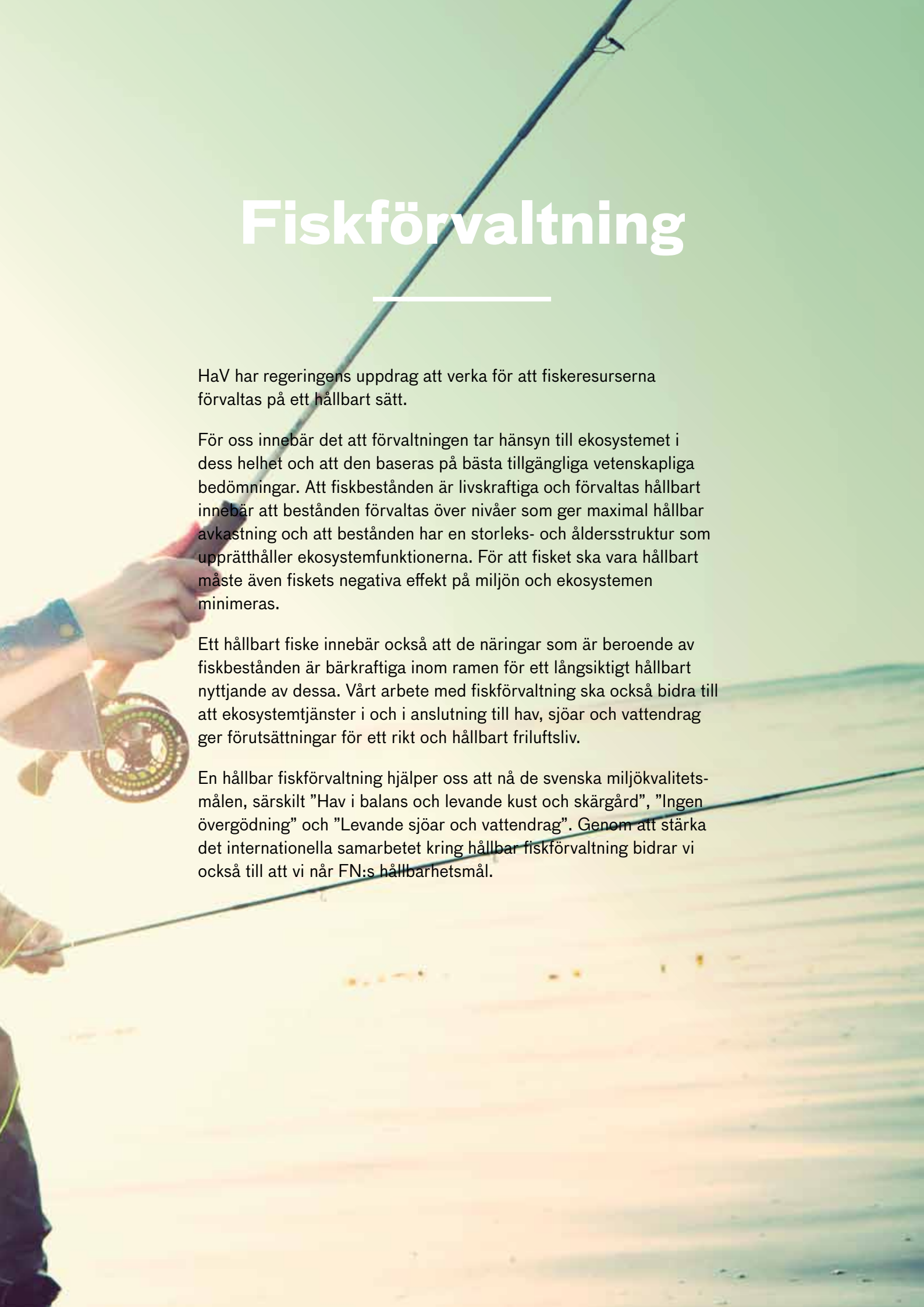
Figur 3.

Karta som visar några underlag till de tematiska fördjupningarna för riksintresseområden för yrkesfiske, vindbruk och sjöfart.

Tabell 20. Prestation havsplanering

Havsplanering	2015	2014
Samordning av HaV:s arbete inom området havsplanering genom att införa, genomföra och utveckla svensk havsplanering i samverkan med myndigheter i berörda grannländer.		
HaV:s kostnad, tkr	10 351	7 821
<i>Kommentar till prestation havsplanering</i> Prestationen visar den övergripande omfattningen av aktiviteterna inom HaV:s havsplaneringsarbete i form av den totala arbetskostnaden för arbetet.		

A person is fishing with a rod and reel against a sunset background. The fishing rod is dark and extends diagonally across the frame. The person's hand is visible, holding the reel, which has a colorful, circular design. The background is a soft, warm glow from the setting sun, with a calm body of water in the foreground.

Fiskförvaltning

HaV har regeringens uppdrag att verka för att fiskeresurserna förvaltas på ett hållbart sätt.

För oss innebär det att förvaltningen tar hänsyn till ekosystemet i dess helhet och att den baseras på bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. Att fiskbestånden är livskraftiga och förvaltas hållbart innebär att bestånden förvaltas över nivåer som ger maximal hållbar avkastning och att bestånden har en storleks- och åldersstruktur som upprätthåller ekosystemfunktionerna. För att fisket ska vara hållbart måste även fiskets negativa effekt på miljön och ekosystemen minimeras.

Ett hållbart fiske innebär också att de näringar som är beroende av fiskbestånden är bärkraftiga inom ramen för ett långsiktigt hållbart nyttjande av dessa. Vårt arbete med fiskförvaltning ska också bidra till att ekosystemtjänster i och i anslutning till hav, sjöar och vattendrag ger förutsättningar för ett rikt och hållbart friluftsliv.

En hållbar fiskförvaltning hjälper oss att nå de svenska miljökvalitetsmålen, särskilt "Hav i balans och levande kust och skärgård", "Ingen övergödning" och "Levande sjöar och vattendrag". Genom att stärka det internationella samarbetet kring hållbar fiskförvaltning bidrar vi också till att vi når FN:s hållbarhetsmål.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Under året arbetade HaV med olika delar av den gemensamma fiskeripolitiken. Enligt denna ska uttagen av fisk grundas på maximal hållbar avkastning, MSY, enligt den vetenskapliga rådgivningen. För bestånd där den vetenskapliga informationen är otillräcklig ska uttagen baseras på en försiktighetsansats.

Varje år beslutar EU:s fiskeministrar om kvoter för Östersjön och för Västerhavet. Baserat på vårt uppdrag och enligt målen i den gemensamma fiskeripolitiken om bland annat MSY tog vi fram förslag till en svensk ståndpunkt. Vi deltog sedan i förhandlingarna om berörda kvoter. För flera viktiga bestånd sattes kvoterna enligt målen för maximal hållbar avkastning. Det gäller exempelvis för torsk i Nordsjön och Skagerrak samt för räka, havskräfta och äkta tunga i Skagerrak och Kattegatt.

Fleråriga planer för torsk, sill/strömming och skarpsill

Under året tog vi fram underlag och deltog i förhandlingar om en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön. Även i Nordsjön är avsikten att utveckla en flerårig plan som omfattar flera arter. Under året följde vi detta arbete. Arbetet kring landningsskyldigheten var i övrigt den dominerande frågan under 2015. Landningsskyldighet infördes under året för Östersjön och för pelagiskt fiske i Västerhavet för exempelvis fiske av makrill och sill.

Återrapportering

Genomförande av
den gemensamma
fiskeripolitiken
Hållbart nyttjande och
hållbar förvaltning

HaV:s genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken

Landningsskyldigheten

Under året tog en projektarbetsgrupp på HaV med sakkompetens inom sakområdet juridik och IT fram strategier för hur landningsskyldigheten ska genomföras nationellt. Genomförandet omfattar bland annat flera ändringar i kvothantering, förvaltningsmodeller och anpassning av verksamhet och teknik för att registrera och rapportera. Förslag till flera ändringar i våra föreskrifter remitterades för att anpassa regelverket till landningsskyldigheten samt för att förbättra fångstdokumentationen.

Information om landningsskyldigheten

Vi samrådde löpande med andra berörda myndigheter kring gemensamma informationsinsatser och tolkningar av landningsskyldigheten. Vi arrangerade tre större informationsmöten om omfattningen av landningsskyldigheten för yrkesfisket. Dessutom arrangerade vi möten om nya tekniska regler och kontrollregler för yrkesfisket.

HaV har bedömt att det nuvarande systemet att fördela fiskemöjligheter inte är förenligt med skyldigheten att landa all fångst av kvoterade arter. Under året tog vi därför ett inriktningsbeslut om ett nytt system att fördela fiskemöjligheter som införs 2017. Hur det nya systemet ska utformas beslutar vi om under 2016 efter samråd med näringen och övriga intressenter. Inför 2016 planerar vi inga övergripande förändringar av fördelningssystemet, bortsett från vissa åtgärder som hör samman med fisket av äkta tunga.

Bidrag till 14 projekt inom området "Selektiva redskap"

Under året gav vi bidrag till 14 olika projekt inom regeringsuppdraget "Selektiva redskap". Dessa omfattade fiske både i Västerhavet och i Östersjön, inklusive projekt med torskburar, modifierade trålar för torsk, räka och havskräfta.

Ett sekretariat vid SLU:s akvatiska resurser hade ansvar för för utprovning, dokumentation och utvärdering av projekten som redovisas i början av 2016. Totalt finansierade HaV projekt för 9,8 miljoner kronor med hjälp av åtgärdsanslaget.

Regionala processer

Återrapportering

*Genomförande av
den gemensamma
fiskeripolitiken*

BALTFISH och Scheveningengruppen

Under 2015 bedrevs ett intensivt arbete inom de regionala grupperna BALTFISH (förvaltningsområdet Östersjön) och Scheveningen (förvaltningsområdet Västerhavet). HaV deltog aktivt i expertgrupperna för båda regioner samt bistod Regeringskansliet med underlag. Inom Scheveningen var de prioriterade uppgifterna att ta fram en gemensam rekommendation till utkastplan för de fisken efter bottenlevande arter som omfattas av landningsskyldighet från och med den 1 januari 2016. Scheveningengruppen tog också fram underlag för att anpassa den långsiktiga planen för torsk efter landningsskyldigheten samt kvotnivåer för 2016. Inom BALTFISH tog gruppen fram rekommendationer till en ny flerårig plan för sill/strömming, skarpsill och torsk. Gruppen tog även fram rekommendationer för en ny kvotförordning i Östersjön.

Möten inom BALTFISH

HaV är ordförande i expertgruppen för kontroll och efterlevnad inom BALTFISH från det att gruppen bildades och fram till juli 2016. Som ordförande organiserade vi arbetet via två arbetsgruppsmöten. Det ena hölls i Göteborg och det andra i Köpenhamn som workshoppar för fiskerinäringen.

Risikanalys för landningsskyldigheten – uppdrag till EFCA

Scheveningengruppen har gett EFCA i uppdrag att ta fram en metod för riskanalys för landningsskyldigheten i det demersala fisket i Nordsjön. Metoden har utvecklats av nationella experter, bland annat från HaV. Tillsammans med EFCA genomfördes två workshoppar i mars och maj. Kontrollexpertgruppen inom Scheveningengruppen identifierar olovliga utkast och felrapportering av tillåtna utkast som huvudsakliga riskgrupper. Dessa frågor kommer gruppen fortsätta att bereda under 2016 då Sverige har ordförandeskapet inom Scheveningengruppen.

Bratten i Västra Götaland är aktuellt för fiskereglering

I juni fick HaV ett regeringsuppdrag om att ta fram en gemensam rekommendation enligt EU:s gemensamma fiskeripolitik om fiskereglerande åtgärder i det marina skyddade området Bratten. Vi förde därför förhandlingar med Danmark och Tyskland under senare delen av året för att införa zoner i det skyddade området Bratten där fiske inte ska vara tillåtet. Förhandlingarna gällde också kontrollkrav på AIS som ett komplement till VMS. Vi hade också

återkommande samråd med den rådgivande nämnden för Nordsjön samt med EU-kommissionen.

Återrapportering

*Genomförande av
den gemensamma
fiskeripolitiken*

Den externa dimensionen

Den gemensamma fiskeripolitiken innehåller sedan 2014 ett specifikt avsnitt om EU:s externa relationer. Dessa avser framför allt EU:s långdistansfiske inom ramen för bilaterala så kallade ”hållbara fiskepartnerskapsavtal” och EU som medlem i regionala fiskeriförvaltningsorganisationer. En grundläggande princip är att EU:s fiske utanför unionens vatten ska baseras på samma principer och standarder som de som gäller inom EU.

Fiske på EU-vatten – enbart på överskottsresurser

Politiken integrerar också havsrättskonventionens princip om att fiske endast ska ske på överskott. Med det menas att EU ska bistå kuststaterna att säkerställa att fiske endast sker på överskottsresurser på EU-vatten. Överskottsresurser innebär resurser som inte kuststaten själv nyttjar eller som något annat land redan getts tillträde till.

Fiskepartnersavtal

Under året tog vi fram förslag till en svensk ståndpunkt för att förhandla och genomföra ett antal fiskepartnerskapsavtal med tillhörande protokoll. Protokollen lägger fast EU:s fiskemöjligheter och ekonomisk ersättning till kuststaten för ett visst antal år. Vårt underlag belyste bland annat beståndssituationen och utvecklingskuststaternas perspektiv enligt den svenska ”Politiken för Global Utveckling”.

Underlagen användes exempelvis för förhandlingar om ett nytt avtal med Liberia och överenskommelse om ett nytt protokoll med Mauretanien. Dessutom deltog vi i beredningen av en svensk ståndpunkt inför möten inom regionala organ. Arbetet avsåg framför allt de regionala fiskeriorganisationer som förvaltar tonfiskarter och andra långtvandrande bestånd i Atlanten och Indiska Oceanen.

Tillträdesfrågor

HaV reglerar tillträdet till fisket genom handläggning och beslut om fiskelicenser, personliga fiskelicenser, särskilda tillstånd för fiske och registreringen av förstahandsmottagare (se tabell 21).

Återrapportering

Hållbart nyttjande och
hållbar förvaltning

Tabell 21. Prestation tillstånd inom fisket

Tillstånd	2015	2014	2013
Antal beslut avseende			
- Fiskelicenser			
- Personliga fiskelicenser			
- Särskilda tillstånd			
- Registrering av förstahandsmottagare	2 294	2 553	2 596
HaV:s kostnad, tkr	3 389	4 521	4 507
<i>Kommentar till prestation tillstånd inom fisket</i> Antalet ärenden och kostnader har minskat sedan år 2013. Att antalet ärenden har minskat mellan åren 2014 och 2015 beror sannolikt på att yrkesfiskelicenser och fartygstillstånd slogs samman till fiskelicenser den 1 oktober 2014. Över tid minskar både antalet yrkesfiskare och fiskefartyg vilket också påverkar omfattningen av antalet tillstånd.			

Anpassning av flottans kapacitet

Antalet fartyg i den svenska fiskeflottan har minskat under 2015, liksom kapaciteten mätt i maskinstyrka (se tabell 22).

I dagsläget är nyetableringar inte möjligt för fartyg inom effordsystemet. Med effordsystemet avses de fartyg som tilldelats fiskeansträngning från Sveriges totala tilldelning av fiskeansträngning för torskfångande redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (detta regleras i rådsförordning (EG) nr 1342/2008).

För att motverka en kapacitetsökning inom flottan tillämpas regler för ut- och införsel. Dessa regler anger att inträde av ny kapacitet endast är möjligt om minst samma kapacitet förts ut. Kravet på kapacitetsutförsel är 100 eller 110 procent beroende på segment och hemmahamn. I enlighet med EU:s krav har således den fartygskapacitet som förts in i den svenska fiskeflottan under året, kompenserats genom utförsel av minst motsvarande fartygskapacitet.

Återrapportering

Anpassning av fiskeflottan

Tabell 22. Utvecklingen i den svenska fiskeflottan

	2015	2014	2013	2012
kW	166 163	166 680	166 056	172 528
bt	31 054	30 412	29 169	30 564
Antal fartyg	1 316	1 350	1 362	1 377

Återrapportering

Anpassning av fiskeflottan

Fiskelicens för yrkesmässigt fiske i havet

Fiskelicens krävs för yrkesmässigt fiske i havet. En sådan kan beviljas juridisk eller fysisk person och kräver att fisket bedrivs i näringsverksamhet. Fiskelicenser ersatte under 2014 de tidigare yrkesfiskelicenserna och fartygstillstånden. I tabell 23 visas antal yrkesfiskelicenser. Antalet ansökningar av fiskelicenser som gäller nyetableringar under 2015 uppgick till 91 stycken.

Tabell 23. Antal fiskelicenser/yrkesfiskelicenser¹ fördelat på kön och juridisk person (2009–2010 Fiskeriverkets siffror)

	Fiskelicenser/ Yrkesfiskelicenser						
	2015	2014 (till 1 okt)	2013	2012	2011	2010	2009
Män	1 291	1 377	1 448	1 543	1 586	1 627	1 672
Kvinnor	7	17	18	19	20	18	16
Juridiska personer	18	-	-	-	-	-	-
Fiskelicenser/ Yrkesfiskelicenser totalt	1 316	1 394	1 466	1 562	1 606	1 645	1 688

¹För 2009–2014 (fram till 1 oktober) anges yrkesfiskelicenser, vilka även innefattade licens för fiske i de fem stora sjöarna (personlig fiskelicens sedan 1 oktober 2014).

Personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske på allmänt vatten i de fem stora sjöarna eller vid yrkesmässigt fiske i havet utan fiskefartyg

Vid yrkesmässigt fiske på allmänt vatten i de fem stora sjöarna (Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland) eller vid yrkesmässigt fiske i havet utan fiskefartyg, krävs en så kallad personlig fiskelicens. Ett villkor för att beviljas personlig fiskelicens är att fisket ska bedrivas i näringsverksamhet. Tillgången på fisk beaktas när en personlig fiskelicens prövas för första gången.

Tabell 24 visar antal personliga fiskelicenser. Antalet ansökningar av personliga fiskelicenser som gäller nyetableringar under 2015 uppgick till 17 stycken.

Tabell 24. Antal personliga fiskelicenser fördelat på kön

	2015	2014 (från 1 oktober)
Män	168	167
Kvinnor	7	8
Personliga fiskelicenser, totalt	175	175

Särskilda tillstånd

Antalet särskilda tillstånd av olika typer under perioden 2011–2015 presenteras i tabell 23. Antalet motsvarar det totala antalet beviljade tillstånd den sista dagen i giltighetsperioden (exempelvis den 31 december om detta är den sista dagen i giltighetsperioden). I de fall giltighetsperioden löper ut den sista januari nästkommande år har antalet tillstånd det senaste möjliga datumet använts.

När det gäller de särskilda tillstånden för fiske efter ål samt fiske efter kräfta med bur, har siffrorna för antalet tillstånd ökat mellan år 2014 och 2015 på grund av förändringar i regelverket. Enligt det nya regelverket, som infördes 1 oktober 2014, ska fiskelicenser vara knutna till både person och fartyg (i det tidigare systemet var fiskelicens och fartygstillstånd separerat). Samtidigt ska varje särskilt tillstånd, till skillnad mot tidigare, vara knutet till en fiskelicens (och därmed knutet till en person och ett fartyg).

Detta innebär att när flera personer använder ett och samma fartyg för att fiska till exempel ål, krävs ett tillstånd för varje person/befälhavare. Ökningen av det totala antalet tillstånd för ål och burkräfta kan därför inte tolkas som en ökning av antalet tillståndsinnehavare eller fartyg som används vid fisket, utan är ett resultat av ändringar i regelverket. När det gäller till exempel antalet ål-tillståndsinnehavare minskade dessa till 224 stycken, trots att det totala antalet åltillstånd, på grund av regeländringarna, ökade till 278 stycken.

Ett särskilt tillstånd för trålfiske i Kosterhavet infördes under 2015. Därför anges inga uppgifter om antal tillstånd för åren 2011–2014 i tabellen nedan.

Tabell 25. Antal särskilda tillstånd av olika typer 2011–2015

Särskilda tillstånd	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Tillstånd att bedriva fiske efter räka	62	62	62	62	62	62
Tillstånd att fiska havskräfta med bur	101	96	97	102	104	117
Tillstånd att tråla räka i Gullmarsfjorden	4	5	4	5	5	5
Tillstånd att bedriva fiske efter ål	278	236	251	251	365	389
Tillstånd att bedriva fiske efter siklöja med partrål i kustvattenområdet	34	35	35	35	35	35
Tillstånd att bedriva fiske efter sill/skarpsill i de inflyttade trålmrådena i Östersjön	9	10	9	9	4	12
Tillstånd att bedriva fiske efter mussla med redskap som släpas efter fartyg	-	0	-	-	1	2
Tillstånd att fiska snäcka med bur	1	1	4	3	2	2
Tillstånd för fiske efter torsk i Östersjön	198	224*	238	251	256	260
Pelagiska tillstånd	31	34	34	36	37	41
Regional tilldelning pelagiska tillstånd	12	13	13	13	13	15
Konsum, norsk ekonomisk zon	6	6	6	8	8	7
Räka, norsk ekonomisk zon	19	18	19	23	19	23
Särskilt tillstånd för fiske med vissa redskap i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt (effort)	90	93	94	100	112	117
Särskilt tillstånd för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist	89	93	95	94	93	93
Trålfiske i Kosterhavet	64					

*Ett annat beräkningssätt användes för år 2014 när det gäller tillstånd för fiske efter torsk i Östersjön.

Torsk i Östersjön

Nuvarande regelverk tillåter en viss nyetablering inom fisket med passiva torskfångande redskap i Östersjön. Syftet är att stärka det småskaliga fisket och på så sätt främja den regionala utvecklingen. Nyetableringarna under 2015 motsvarar 164 kilowatt fördelat på två fartyg.

Effortsystemet i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön

EU:s torskåterhämningsplan för Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön omfattar bland annat begränsningar av användningen av torskfångande redskap genom fastställande av högsta tillåtna fiskeansträngning. Fiskeansträngningen, mätt i kilowattdagar, fastställs årligen per medlemsstat och redskapsgrupp av ministerrådet. Tilldelningen av kilowattdagar för Sverige år 2015 var densamma som för 2014 inom samtliga redskapsgrupper.

Ett så kallat efforttillstånd krävs för fiskefartyg med en längd större än 10 meter för fiske i Västerhavet med någon av de redskapsgrupper som anges i punkt 1 i bilaga 1 i förordning (EG) nr 1342/2008, exempelvis bottentrål med en maskstorlek om minst 90 mm.

Fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist är undantaget från effortsystemet, eftersom ristfisket uppfyller kravet i EU:s torskåterhämningsplan om att fånga mindre än 1,5 procent torsk. För detta fiske tillämpas ett nationellt kilowattdagssystem.

Pelagiska systemet och överlåtelse av pelagiska fiskerättigheter

Sedan införandet av överlåtbara fiskerättigheter inom det pelagiska systemet år 2009 har den pelagiska fiskeflottan mer än halverats i antal fartyg. Under 2015 godkände HaV 293 överlåtelse av pelagiska fiskerättigheter inklusive kvotbyten med andra länder inom EU.

Fiske efter räka och införandet av möjlighet till tillfälliga omfördelningar

För att motverka överetablering inom räkfisket finns det sedan 2008 krav på tillstånd för att få fiska räka. För att få förnyat tillstånd krävs enligt HaV:s föreskrifter en infiskning på minst 1 000 kg under föregående förvaltningsperiod. De senaste åren har antalet räkstillstånd varit 62 stycken.

Under 2015 infördes en möjlighet att tillfälligt kunna nyttja varandras månadsransoner genom att räkstillståndsinnehavare kan föra över sin månadsranson till ett annat fartyg som då förfogar över två ransoner. Syftet med den nya bestämmelsen, som beslutats av HaV, är bland annat att öka lönsamheten inom det svenska räkfisket, vilken i sin tur kan minska risken för utkast av småräka. Vissa begränsningar infördes dock genom att en månadsranson endast tillfälligt kan omfördelas till ett fartyg som är placerat över eller direkt under det aktuella fartygets ransonsklass.

Byte av tillståndshavare

Under året införde vi nya bestämmelser för att underlätta byte av tillståndshavare för fiskare med vissa särskilda tillstånd. För de särskilda tillstånden för fiske efter torsk i Östersjön, för fiske inom effortregleringen i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön samt för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsortering är numera byten av tillståndshavare möjligt under förutsättning att minst motsvarande kapacitet, mätt i kilowatt, förs ut ur fisket. För de särskilda tillstånden för fiske efter räka möjliggjordes byten av tillståndshavare vid generationsskifte eller vid ägarkontinuitet (när samma person eller företag haft ägarandelar i ett fiskefartyg kontinuerligt i tre år).

För att förhindra att en fiskelicenshavare skaffar sig flera särskilda tillstånd inom en viss typ av fiske beslutade HaV under året om en begränsning. Begränsningen innebär att en fiskelicenshavare inte får inneha mer än ett särskilt tillstånd per typ av fiske (med undantag av de som sedan tidigare har två tillstånd).

Särskilt tillstånd för trålfiske i Kosterhavet

I juli 2015 införde HaV krav på särskilt tillstånd för att få tråla efter nordhavsräka innanför trålgränsen norr om latituden 58 31,50 N. För att få ett tillstånd ska fiskelicensinnehavaren, eller behörig företrädare för denne, ha deltagit vid HaV:s introduktionsutbildning om naturvärdena i Koster- och Väderöområdet. Kravet på introduktionsutbildning gäller även den som för befäl ombord när trålfiske bedrivs. Under 2015 beviljade vi 64 tillstånd.

Reglering inom fiskförvaltning

Föreskrifter

Under 2015 har HaV fattat beslut om 30 föreskrifter inom fiskets område:

- 16 föreskrifter gällde ändringar av tidigare meddelade föreskrifter inom fiskets område.
- 13 föreskrifter gällde förbud att fiska en utpekad art inom ett visst område (fiskeförbud). Förbuden avsåg bland annat förbud att fiska torsk, lax, gråsej, räka och äkta tunga inom vissa områden.
- 1 föreskrift har meddelats om villkor för stöd till kontrollutrustning inom fiskets område.
- 1 föreskrift gällde HaV:s avgifter vid tjänsteexport.

Vi arbetar kontinuerligt med regelförenkling och uppföljning av föreskriftsarbetet. För tillfället pågår en översyn av HaV:s äldre föreskrifter för att anpassa dessa till ett enklare språk och skapa en bättre överblick av innehållet i föreskrifterna (FIFS 2004:25).

Vi har även påbörjat ett vägledningsprojekt inom fiskets område för att öka kunskaperna och förståelsen för det fiskerelaterade regelverket. Vägledningsprojektet ska resultera i vägledning och information på webben samt utbildningsinsatser och skriftlig information till fiskare, åklagare, domstolar och medarbetare.

Återrapportering

Hållbart nyttjande och hållbar förvaltning

Tabell 26. Prestation föreskrifter inom fiskets område

Område	2015	2014	2013
Föreskrifter inom fiskets område	30	29	32
Verksamhetsrelaterade föreskrifter	1	1	2
Totalt antal föreskrifter	31	30	34
HaV:s kostnad, tkr	970	605	
<i>Kommentar till prestation Föreskrifter inom fiskets område</i> <i>Nya verksamhetskoder gör det möjligt att följa upp kostnaden från 2014.</i> <i>Antalet meddelade föreskrifter under året motsvarar ett normalår. Däremot har antalet föreskrifter om fiskeförbud varit ovanligt högt i år. Det beror till största delen på landningsskyldigheten som medfört krav på att utforma föreskrifterna på annat sätt, så att själva redskapet förbjuds.</i> <i>I prestationen har även inkluderats förberedande föreskriftsarbete i en större utsträckning än tidigare.</i>			

Nationell reglering av fiske

Utöver arbetet med den gemensamma fiskeripolitiken finns även ett nationellt utrymme att reglera svenskt yrkesfiske och fritidsfiske. Under året arbetade vi framför allt med regeringsuppdrag om lax, ål och skyddade områden.

Reglering av laxfisket

Under senare år har HaV infört en rad ändrade bestämmelser för fisket efter lax i Östersjön. Målsättningen var att öka skyddet för svaga bestånd av lax. Målsättningen var också att styra fisket med fasta fallor mot den odlade laxen och mot starka bestånd av naturreproducerande lax. Inför fiskesäsongen 2015 beslutade vi att utforma bestämmelser för yrkesfisket mot bakgrund av beståndsstatusen samt skyddsbehovet för svaga laxbestånd i de tre ICES-områdena 31, 30 och 22–29.

Vi fördelade den största andelen av kvoten till områdena 31 och 30. Inom område 31 beslutade vi också att dela upp kvoten på vild och fettfeneklippt odlad lax. Starttiden beslutades till den 17 juni för fisket i område 31 och norra delen av Västernorrlands län inom område 30. Därmed ökade vi skyddet för tidigt återvandrande vild lax.

Konventionen för bevarande av atlantlaxen, NASCO

Vid NASCO:s årsmöte behandlades bland annat

- ICES biologiska rådgivning
- kvoter för laxfiske vid Grönland och Färöarna
- förvaltning av blandfiske (mixed stock fisheries).

Utfallet av förhandlingarna blev bland annat att Danmark som företrädare

för Grönland, tog ett icke bindande beslut att Grönland inte ska fånga mer än 45 ton lax per år. Övriga berörda medlemmar kunde inte ställa sig bakom beslutet med hänsyn till behovet att skydda bestånden av atlantlax i det grönländska blandbeståndfisket.

En särskild session under kommissionsmötet handlade om erfarenhetsutbyte av åtgärder för att bevara och restaurera konnektivitet i älvar med lax. Vi bidrog till sessionen med ett föredrag om utveckling av bästa möjliga teknik för fiskvandring förbi vattenkraftverk. Vi bidrog även med andra svenska initiativ för att förbättra fiskvandringen.

Under 2013 beslutade vi om en införandeplan för att bevara, restaurera och få ett hållbart nyttjande av västkustlaxen för perioden 2013–2018. Planen ingår i EU:s plan för att bevara, restaurera och få ett hållbart fiske av atlantlax. Planen har antagits av NASCO. Inom ramen för samarbetet med NASCO och den beslutade planen beställde vi datainsamling, kunskapsuppbyggnad och rådgivning från SLU. Enligt överenskommelser, rekommendationer och beslut rapporterade vi de svenska åtgärderna till EU-kommissionen och NASCO.

Regeringsuppdrag om hur förvaltning av lax och öring bör utvecklas

Genom regleringsbrevet fick vi ett uppdrag att redovisa hur förvaltning av lax och öring i svenska vatten bör utvecklas och utformas. Enligt uppdraget ska vi ta särskild hänsyn till möjligheterna att utveckla fritidsfiske och verksamhet för fisketurism.

För att genomföra regeringsuppdraget beställde vi underlag från SLU och länsstyrelserna. Vi deltog även på konferenser samt arrangerade två samrådsmöten och sex workshoppar. Dessa arrangerades i Norrbotten, Västerbotten, Gävleborg, Blekinge och Västra Götalands län.

Under året lämnade vi en delrapport och en slutrapport. Slutrapporten behandlar övergripande mål för förvaltningen, förvaltningsmål, modell för förvaltningen, återetablering av bestånd, kunskapsförsörjning, kontroll och fisketillsyn samt förvaltningen i Torne älv.

I slutrapporten lämnade vi också förslag till regeringen om myndigheters instruktion, uppdrag och bemyndiganden samt internationell förvaltning. Förutom att lämna rapporten till regeringen lade vi också fast övergripande mål för vår förvaltning av bestånden av lax och öring.

Regeringsuppdrag av gränsälvsöverenskommelsen med Finland om fiskefrågor i Torne älv

I regeringsuppdraget ingår att förhandla med Finland om årliga avvikelser från den fiskestadga som förhandlats fram inom överenskommelsen om gränsälvar. Vidare ska vi enligt uppdraget ingå avtal med finsk förvaltningsmyndighet om ett gemensamt fiskekort i Torne älv som gör det möjligt för privata fiskerättsägare att ansluta sig till detta avtal. De intäkter som tillfaller Sverige och Finland ska användas för forskning och kontroll i Torne älv.

Tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbotten hade vi möten med referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt Gränsälvskommissionen. Vi genomförde också ett öppet samrådsmöte i Kattilakoski som samlade cirka 70 deltagare.

På regeringens uppdrag förhandlade vi med Finland och rapporterade sedan

utfallet av dessa till regeringen. Dessutom lämnade vi förslag på ändring av reglerna för fiske enligt 2 a kap. förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Under året ingick vi avtal med Matakoski fiskeförening om upplåtelse genom fiskekortförsäljning av svenska statens fiskerätt på lax och öring i Torneälven. Svenska och finska statens intäkter från försäljningen av gemensamma fisketillstånd disponeras gemensamt av oss och Närings-, Trafik- och Miljöcentralen, NTM, i finska Lappland. Intäkterna ska användas till gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i fiskeområdet enligt gränsöverskridande överenskommelsen.

Fisketillsyn bedrevs i Torne älv av länsstyrelsen och NTM-centralen. Länsstyrelsen tryckte upp en broschyr om fiskeregler som distribuerades till hushållen i Tornedalen.

SLU redovisade ett projekt om genetiska studier av laxbeståndet i Torne älv. Vi beställde också en studie om öringsbeståndets status och genetik från SLU.

Regeringsuppdrag om ålförvaltning

För att genomföra regeringsuppdraget om ålförvaltning beställde vi utökade underlag från SLU.

Vi överlämnade vår slutrapport till Näringsdepartementet den 1 december. I rapporten analyserar vi behovet av att revidera den nationella förvaltningsplanen för ål mot bakgrund av EU:s utvärdering, målen i EU:s förordning (EG) nr 1100/2007 och den vetenskapliga rådgivningen.

Åtaganden inom den nuvarande nationella förvaltningsplanen och skattad effekt av hitintills genomförda åtgärder utgör centrala delar i analysen. I analysen tar vi även hänsyn till de internationella processer som på ett eller annat vis påverkar utfallet av nationellt genomförda åtgärder.

I slutrapporten föreslår vi ingen ändring av den nationella förvaltningsplanen. Däremot identifierar vi ett antal delar som behöver förbättras för att stärka genomförandet av planen.

Utveckling av fiskerinäringen

HaV ska redovisa hur vi tar hänsyn till fiskerinäringens förutsättningar och framtida utveckling inom ramen för vårt arbete med ett hållbart nyttjande och en hållbar förvaltning av fiskresurserna. Det gäller särskilt det småskaliga kustnära fisket.

Utgångspunkten för förvaltningen är att fiskbestånden ska återställas och bevaras på nivåer över maximalt hållbar avkastning. Denna ansats i förvaltningen skapar långsiktiga förutsättningar för en hållbar förvaltning. Den är också ett uttalat mål inom den gemensamma fiskeripolitiken. Nationellt påbörjade vi ett arbete med att se över förvaltningsmålen för nationellt förvaltade arter.

Under året införde vi nya möjligheter till byte av tillståndshavare för fiske inom effortregleringen i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön samt för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorteringar. Detta innebär nya möjligheter att få dessa tillstånd.

Inom fisket med passiva redskap efter torsk i Östersjön finns sedan tidigare

möjligheter till nyetablering. Intresset har dock varit mycket begränsat under året, sannolikt som en följd av den dåliga lönsamheten inom torskfisket i Östersjön.

Det småskaliga pelagiska fisket har fiskat utan fångstbegränsningar inom ramarna för kustkvoterna. Garnfisket i Östersjön har också kunnat ske utan fångstbegränsningar under 2015.

Inom räkfisket införde vi möjligheter att tillfälligt fördela fångstmängder mellan fiskefartyg under tvåmånadersperioder. Möjligheterna till ett lönsamt fiske kan då öka. För att motverka att större fartyg tillfälligt tar över fångstmängder från mindre fartyg infördes begränsningar för vilka fartyg som kan omfördela fiskemöjligheter till vem. För mindre fartyg lämnas större möjligheter till omfördelningar.

Landningsskyldigheten som införs successivt ställer nya krav på förvaltningen. Under året hade vi därför ett utbrett samråd med fiskerinäringen för att se över hur omställningen av fiskeripolitiken ska genomföras. Särskilt fokus låg på kontrollbestämmelser och fördelning av fiskemöjligheter.

Vi remitterade under året ett förslag om äkta tunga som begränsande art med förslaget att undvika tidiga redskapsstopp. En annan viktig fråga i sammanhanget är hur fisket kan förbättra selektiviteten och undvika bifångster. Regeringen gav särskilda medel för detta ändamål, se sid xx.

"Landningsskyldigheten som införs successivt ställer nya krav på förvaltningen."

Samråd med intressenter för fiskförvaltningen

Under året tog vi fram en struktur för hur samrådet kan förbättras med intressenter inom fiskförvaltningen. Syftet är att fiskförvaltningen ska vara öppen, inkluderande och hållbar. En gång per år bjuder vi därför in till ett gemensamt stormöte med fiskets intressentorganisationer, miljöorganisationer och berörda myndigheter.

Därutöver håller vi samrådsmöten för specifika intresseområden som

- pelagiskt fiske
- demersalt fiske i Östersjön
- demersalt fiske i Västerhavet.

Vid dessa möten var landningsskyldigheten och hur den ska genomföras en återkommande fråga. Ofta deltar även SLU och Jordbruksverket i mötena. Tillsammans med Jordbruksverket håller vi även möten med den rådgivande gruppen för fritidsfiske och fisketurism. Vid mötena var uppföljningen av strategiarbetet för fritidsfiske en viktig fråga.

Fritidsfiske och fisketillsyn

Strategisk plan för fritidsfisket och fisketurismen

Vi arbetar tillsammans med Jordbruksverket enligt de centrala mål och den vision som beslutades 2013 för de båda myndigheternas arbete med fritidsfiske och fisketurismen. Planen är integrerad med bland annat HaV:s arbete med miljökvalitetsmålen och de fritidspolitiska målen och hur den svenska fiskeripolitiken ska genomföras.

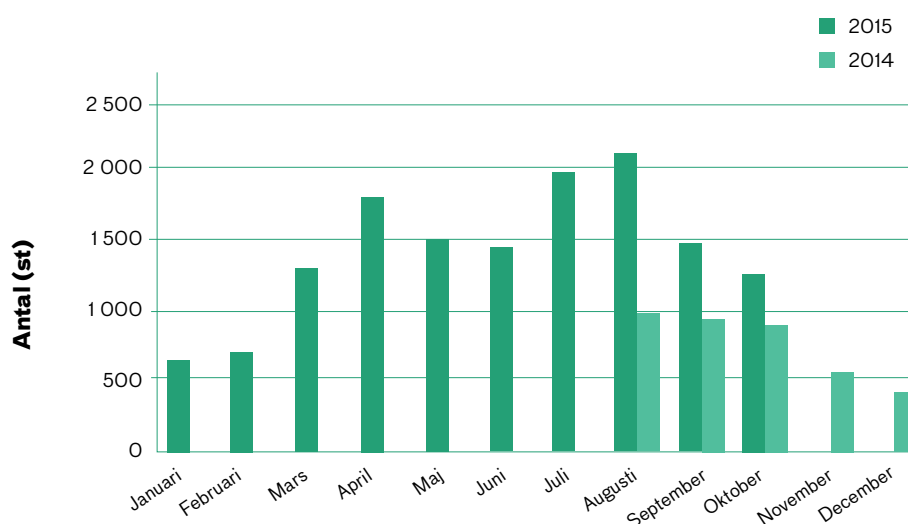
Planen infördes i vår strategiska plan, i verksamhetsplaneringen och i vår beställning av kunskapsuppbyggnad från SCB och SLU. Arbetet med planen redovisas av Jordbruksverket i en årsrapport.

Tillsammans med Jordbruksverket finns också en rådgivande grupp som är inrättad för fritidsfiske och fisketurism. Ett tiotal intresse- och branschorganisationer ingår i gruppen tillsammans med andra berörda myndigheter.

Ny webbplats om fiskeregler för fritidsfisket

Tillsammans med länsstyrelserna driver vi webbplatsen www.svenskafiskeregler.se. Där kan allmänheten enkelt ta reda på vilka regler som gäller för fritidsfiske i havet och i de fem stora sjöarna. Kartan kan anpassas efter det område där man har för avsikt att fiska. Kartan visar regleringar samt gränser för alla fiskeregler enligt HaV:s föreskrifter. Antalet besök på sidan ökade under 2015 (se figur 4). Efterfrågan på information förväntas fortsätta öka efterhand som kännedomen om webbplatsen sprids.

Under 2015 försåg vi länsstyrelsernas förvaltningsorganisation med kvalitets-säkrade geografier och underlag för ett antal utvecklingsinsatser för systemstabilitet.

Figur 4.

Antal unika besökare – svenskafiskeregler.se

Undantag från redskapsbegränsningar för fritidsfiske

Vi beslutade om undantag för företag inom fisketurismen när det gäller redskapsbegränsningar för fritidsfiske med burar efter skaldjur. Vi lämnade beslut om sådana undantag till 21 företag som bedriver fritidsfiskebaserad verksamhet i Skagerrak och till 3 företag i Vättern.

Länsstyrelsernas arbete med fisketillsyn

Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev redovisas insatser för fisketillsynen till HaV. Samtliga länsstyrelser lämnade uppgifter för 2014 som sammanställdes i PM "Länsstyrelsernas redovisning av insatser för fisketillsyn 2014".

I redovisningen finns uppgifter om omfattningen av fisketillsynen, antal tillsynsmän och tillsynstillfällen (tabell 27). Dessutom finns uppgifter om tillsynens effekter i form av kontroller, anmälningar och beslag. Den samlade bedömningen som avspeglas i redovisningarna är att fisketillsynen behöver förstärkas och att länsstyrelsernas ansvar för fisketillsynen behöver bli tydligare.

Omfattningen i länsstyrelsernas redovisning har ökat över tid (tabell 28). Vi bedömer att ökningen visar på en ambitionshöjning i den operativa tillsynen och det samverkansarbete som sker mellan länsstyrelser, kustbevakning, polis och HaV.

Länsstyrelsernas engagemang och resurser för fisketillsyn är avgörande för en rimlig kontinuitet och närvaro av tillsynen över fritidsfisket. Vi saknar dock underlag för att bedöma i vilken utsträckning de samlade resurserna ligger på en tillfredsställande nivå i förhållande till förvaltningens mål. Det vi kan konstatera är ändå att det är en mycket liten del av det samlade fritidsfisket som kontrolleras och att de kontroller som genomförs resulterar i ett stort antal anmärkningar, beslag och anmälningar.

Tillsyn och regelefterlevnad är viktiga delar inom förvaltningen. HaV bedömer utifrån omfattningen av fritidsfisket och antalet beslag att länsstyrelsernas tillsyn är betydelsefull. I tillsynsarbetet ingår även viktiga informationsinsatser om gällande fiskeregler.

Tabell 27. Antal förordnanden, omfattning och effekter av fisketillsynen enligt länsstyrelsernas redovisning för 2014 i relation till fritidsfiskets omfattning

	Samtliga län	Kustlänen
Totalt förordnanden	7412	4246
Förordnanden kust		394
Förordnanden vattendrag kust		414
Omfattning tillsynstillfällen	4038	3346
Omfattning tillsynstimmar	15155	11428
Effekt kontroller, antal	18679	15684
Effekt beslag, antal	396	284
Antal redskapsdagar, havet (SCB 2013)		
Nät		720 000
Trolling		338 000
Övrigt handredskapsfiske		3 564 000

Tabell 28. Länsstyrelsernas redovisning av insatser för fisketillsynen summerad per år 2012–2014

Insatser	2014	2013	2012
Tillfällen	4038	3005	4418
Timmar	15155	10340	7542
Kontroller	18679	21413	13035
Beslag	396	590	339

Redovisningen omfattar enbart sådan tillsyn som rapporteras till länsstyrelserna.

Återrapportering

Fiskerikontroll
Hållbart nyttjande och
hållbar förvaltning

Fiskerikontroll

HaV ansvarar för att kontrollera den fisk som fångas, landas, importeras, exporteras, transporteras och säljs i Sverige. Detta sker bland annat genom att vi följer upp kvoter och effort (fisketid), dokument-, landnings-, transport- och handelskontroll och beslut om fiskestopp. HaV:s kostnad för fiskerikontroll visas i tabell 29. Det övergripande nationella ansvaret innebär också ett ansvar för hur fiskerikontrollen utvecklas. Verksamheten genomförs i nära samarbete med Kustbevakningen som ansvarar för att genomföra fiskerikontroller till sjöss. Samverkan sker också med Tullverket, Transportstyrelsen, Polisen och länsstyrelserna.

Tabell 29. Prestation fiskerikontroll

Fiskerikontroll	2015	2014
HaV:s arbete med fältkontroll, administrativ kontroll, EU-beredning, tillsynsvägledning, information, utbildning, överträdelsehantering och förebyggande arbete.		
HaV:s kostnad, tkr	50 160	48 670
<i>Kommentar till prestation fiskerikontroll</i> Prestationen fiskerikontroll omfattar all kontrollverksamhet kopplad till genomförandet av EU:s kontrollförordning. Det innebär samtliga kostnader för exempelvis fältkontroll, administrativ kontroll, information och support, systemförvaltning och tillsynsvägledning. Totalkostnaden för fiskerikontrollen år 2015 ligger i samma storleksordning som för 2014 vilken är rimligt då verksamheten varken har ökat eller minskat i omfattning mellan dessa två år.		

Utveckling av fiskerikontroll

Under året fortsatte arbetet inom utvecklingsprogrammet Fiskerikontroll 2013, del 3 (Fikon 3). Syftet med programmet är att anpassa verksamhet och IT-stöd till de krav EU ställer i kontrollförordningen, IUU-förordningen (Illegal Unreported Unregulated) samt till landningsskyldigheten. Insatserna rörde såväl utveckling av verksamhet (verksamhetsprocesser och anpassning av lagstiftning) som utveckling av it-stöd. Inom ramen för projektet Fikon 3 bedrev vi delprojekt i varierande storlek i tre programområden: Administrativ kontroll, Fältkontroll och fartygsövervakning samt Tillstånd och licenshantering.

Programområde fältkontroll och fartygsövervakning

I programområdet låg fortsatt fokus på att anpassa olika it-stöd. It-stöden ska göra det enklare för landningskontrollanter att effektivare registrera olika typer av inspektioner i fält. I det arbetet krävde och vidareutvecklade vi ny funktionalitet i vår webbaserade inspektionsapplikation, avsedd för surfplattor. Vi sammanställde också en omvärldsanalys kring process och metod för fysisk kontroll av motorstyrka hos fartyg.

Programområde administrativ kontroll

Inom programområdet anpassade vi de ingående it-stöden. Det gjorde vi för att motsvara de krav verksamheten ställer på en korrekt och effektiv datalagging när det gäller

- uppgifter från fisket
- administrativ kontroll av uppgifter
- övervakning och rapportering av förbrukningen av svenska kvoter och effort.

Insatserna under året rörde vidareutveckling av befintliga it-stöd inför landningsskyldigheten. Insatserna rörde också utvecklingen av ett nytt system som gör det möjligt att validera data och automatiskt korskontrollera dem för att kunna identifiera och hantera motstridigheter enligt grundförordningen. Inom ramen för det senare började vi även kartlägga och processbeskriva olika dataflöden.

Programområde tillstånd och licenshantering

Inom programområdet utvecklade vi ett it-stöd för licenser och tillstånd samt för kvotuppföljning. Vi fokuserade främst på att anpassa den nationella lagstiftningen till kontrollförordningen. Den inkluderade även förberedelser för den kommande landningsskyldigheten och de ökade kraven på att hantera fisketillstånd som det förväntas leda till. Dessutom realiserade vi ett elektroniskt system för ansökan om kvotöverlåtelse.

Projekt Union-VMS för att övervaka fartyg

Projektet "Union-VMS" är ett system för att övervaka fartyg. Systemet samutvecklas mellan olika medlemsstater och EU-kommissionen. Sverige har både en beställar- och projektledarroll i projektet som befinner sig i en integration- och testfas. Systemet beräknas vara klart under första kvartalet 2016.

Projektet "Spårbarhetssystemet" är en följd av kontrollförordningens krav på ett spårbarhetssystem för fiskeriprodukter. Systemet omfattar indelning av fiskeriprodukter i partier, fysisk märkning av dessa samt elektroniskt utbyte av parti-information via ett centralt it-system hos HaV. Under året publicerade vi en preliminär vägledning och tekniska guider. Vi etablerade även förutsättningar för ett sanktionssystem. Vi vidareutvecklade även det centrala it-systemet och påbörjade en mer omfattande testverksamhet.

Vid sidan av utvecklingsarbetet inom Fikon, Spårbarhet och Union-VMS fortsatte även ett utvecklingsarbete i linjeverksamheten såsom kartläggning och beskrivning av interna verksamhetsprocesser samt anpassning av lagstiftning.

Tillsynsplan och tillsynsvägledning

Samverkan med Kustbevakningen

Tillsammans med Kustbevakningen tar HaV varje år fram en tillsynsplan för fiskerikontroll som ger en samlad bild av prioriteringar och inriktningar inom området. En tydlig resursprioritering och en god uppföljning ska skapa förutsättningar för att uppfylla målen. Planen är ett styrande dokument för den operativa tillsynen inom de båda myndigheternas ansvarsområde för fiskerikontroll.

För att underlätta samverkan mellan myndigheterna genomförde vi två möten med fokus på strategiska frågor. Nytt för i år är ett uppstartsmöte där syftet är att planera den operativa verksamheten inför nästkommande tillsynsår med fokus på samarbetsformer.

Instruktioner och lathundar underlättar landningskontrollen

Tillsynsvägledningen på fiskerikontrollens område fortsatte att fokusera på att uppdatera gamla instruktioner, ta fram nya instruktioner och lathundar för att genomföra landningskontrollen. Syftet är att dessa ska ge en hjälp i arbetet och säkerställa att kontroller utförs på samma sätt. Europiska fiskerikontrollbyrån (European Fisheries Control Agency, EFCA) stöder också vårt arbete genom att ta fram förslag på tillsynsvägledning inom landningskontrollen.

Vi följer upp fiskerikontrollen varje månad enligt den årliga tillsynsplanen som HaV och Kustbevakningen upprättat gemensamt.

Sverige samordnar EU:s kontrollarbete

När det gäller den operativa samordningen av EU:s gemensamma kontrollarbete (Joint Deployment Plans, JDP) vill vi nämna att Sverige var ansvarigt kontrollcenter (CCIC) vid fyra tillfällen under året. Ett av tillfällena var hos EFCA som samordnar EU:s gemensamma kontrollarbete i Nordsjön.

Kvotuppföljning

Under året stoppade HaV fisket på sex kvoter efter att de berörda svenska kvoterna var uppfiskade. Förbrukningen av de stoppade kvoterna var i medeltal 98,5 procent vid stopptillfället (se tabell 30). Vi mäter effektiviteten i kvotuppföljningen med hjälp av indikatorerna för kvotutnyttjande. Vårt mål är att inga kvoter ska överskridas, samtidigt som de ska användas fullt ut.

Måluppfyllelsen för 2015 var god. Kvoter som överskrids temporärt under ett pågående fiskeår kan normalt höjas genom kvotbyten med andra medlemsstater. Det innebär att kvoterna inte är överskridna när EU slutligen fastställer årets kvotutnyttjande.

Ökad flexibilitet för att överskrida kvoter

Nytt för i år är möjligheten till flexibilitet mellan år. Det betyder att medlemsländerna kan överskrida årets kvot upp till 10 procent utan att det betraktas som ett överskridande. Den kvantitet som överskrids dras av från kommande års kvot, ton för ton.

Tabell 30. Överskridande av fiskekvoter samt kvotutnyttjande 2010–2015 (Havs och vattenmyndighetens/ f.d. Fiskeriverkets siffror)

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Antal överskridna kvoter	0	0	0	0	0	0
Kvotutnyttjande i stoppade fisken %	98,5	98,5	96,0	98,0	99,1	99,8

Svenskt fiske hade tillgång till 56 kvoter under året. De fiskemöjligheter som tilldelades Sverige i form av kvoter uppgick till 247 756 ton samt 26 870 laxar.

Kvotbyten med andra länder

Genom HaV har Sverige genomfört 124 kvotbyten med andra länder under året. Framför allt skedde byten med Danmark men också med Nederländerna, Finland, Storbritannien och Tyskland. De byten som genomfördes berörde framför allt tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling.

Byten sker dels för att täcka mindre överskridanden (av Sverige eller andra länder), dels för att skapa bättre fiskemöjligheter under året. Vissa byten görs också för att omfördela en kvot mellan områden och därigenom kunna koncentrera fisket till färre områden. Sådana byten genomfördes för tobis, sill, skarpsill, makrill och blåvitling.

Skälet till det fortsatta stora antalet byten jämfört med tidigare år, beror på att fartyg inom det pelagiska systemet med individuella fiskerättigheter gjort ett stort antal individuella byten. Viktiga orsaker till att kvoterna hållits är

- fiskets följsamhet mot rapporteringskraven
- effektiv dokumentation
- snabb och korrekt dataläggning av uppgifterna.

Landningskontrollen

Kvoter avräknas normalt med den kvantitet som landas. Landningskontrollen tjänar därmed som en verifiering av att fiskarens uppgifter är riktiga. Tabell 31 nedan visar totala antalet landningskontroller och antalet anmärkningar.

Tabell 31. Anmärkningar vid landningskontroll

	2015	2014	2013	2012
Antal landningskontroller	923	817	928	1 173
Antal med anmärkningar	102	92	72	102
Andel med anmärkningar (%)	11,1	11,3	7,8	8,7

Som framgår av tabell 31 var andelen kontroller med anmärkningar i princip oförändrad jämfört med 2014. Att andelen anmärkningar fortsätter att ligga relativt högt kan bero på att HaV ser fortsatta problem med efterlevnaden av vägningsreglerna som infördes under 2013. Vidare beror en stor del av anmärkningarna på toleransmarginalfel i det pelagiska fisket. Detta är ett problem som de flesta medlemsstater upplever.

Återrapportering
Fiskerikontroll

Som ett första steg föreslog därför EU-kommissionen i sin flerartsplan för Östersjön att toleransmarginalen i det pelagiska fisket ska räknas på den totala kvantiteten fisk i stället för per art. Med stor sannolikhet gör detta att antalet anmärkningar kommer att minska.

Tabell 32. Prestation landningskontroll

Landningskontroll	2015	2014	2013
Antal landningskontroller	923	817	928
HaV:s kostnad, tkr	25 785	28 384	27 584
Kostnad per landningskontroll, kr/st	27 936	34 741	29 724
<i>Kommentar till prestation landningskontroll</i> HaV:s hanteringskostnad för landningskontrollen sjönk något under 2015. Detta beror främst på att lönekostnaderna minskat då enheten inte varit fullt bemannad. Att kostnaden per kontroll minskat beror främst på att vi utfördes drygt 12 % fler kontroller jämfört med 2014. Att antalet kontroller ökat beror i huvudsak på att de utbildningsinsatser som gjordes under fjolåret nu gett resultat. Prestation landningskontroll är en delmängd av prestation fiskerikontroll (tabell 29).			

Tabell 33. Antal kontroller och kontrollerad kvantitet vid olika landningskontroller

	2015		2014		2013	
	Utfall/Mål	%	Utfall/Mål	%	Utfall/Mål	%
Fiske efter torsk i Östersjön (antal)	221/-	n/a	198/400	50	284/371	77
Fiske efter torsk i Östersjön (ton*)	1344/1269	106	808/1141	71	1403/1329	106
Demersalt fiske i Västerhavet (antal)	165/150	110	94/180	52	84/180	47
Demersalt fiske i Västerhavet (torsk i ton*)	87/83	105	37/85	44	43/90	47
Pelagiskt fiske (antal)	77/-	n/a	111/-	n/a	90/-	n/a
Pelagiskt fiske (ton)	6980/-	n/a	6218/-	n/a	5902/-	n/a
Pelagiskt fiske i Västerhavet (antal*)	20/-	n/a	31/-	n/a	21/-	n/a
Pelagiskt fiske i Västerhavet (ton*)	1430/2428	59	1960/2477	79	1685/2843	60
Torsk saluförd via auktioner (antal)	114/-	n/a	97/-	n/a	70/-	n/a
Torsk saluförd via auktioner (ton*)	21/27	78	12/28	43	14/27	52
Transportkontroll (antal)	74/90	82	90/90	100	65/200	33

* EU-krav

En del av målen för landningskontrollen styrs via EU-regleringar, medan andra tagits fram av HaV där de återfinns i tillsynsplanen för fiskerikontrollen. Av tabell 33 framgår att alla EU-mål uppnåddes, utom kvantitetsmålet för pelagiskt fiske i Västerhavet och saluförd torsk via auktioner. Totalt sett är det ett bra resultat i jämförelse med tidigare år. Förklaringen är att vi tydligt prioriterat kontrollen av arter som omfattas av fleråriga planer.

Prioriteringen är ett resultat av att EU-kommissionen i ett beslut påpekat brister på uppnådda målnivåer för de arter som omfattas av fleråriga planer. Beslutet kom under pågående verksamhetsår och förde med sig att vi fick omprioritera våra kontrollinsatser även inom andra fiskeområden. Vi nådde ändå alla våra nationella mål utom antalsmålet för transportkontroll som framgår av tabell 33.

Att vi inte nådde kvantitetsmålet för det pelagiska fisket i Västerhavet beror på prioriteringen som vi beskrev ovan. Dessutom är kontrollen av pelagiska landningar resurskrävande och fartygen är få till antalet. Det i sin tur är ytterligare en faktor som begränsade kontrollen då vi eftersträvade att sprida ut kontrollerna.

Antalet kontroller av saluförd torsk vid auktioner ökade jämfört med tidigare år. Det hänger också samman med den ovan beskrivna prioriteringen. En ytterligare förklaring till att vi ändå inte riktigt nådde målet är att auktionskontrollerna krockar tidsmässigt med landningar från fiskeflottan på västkusten. Vidare medför den nyutvecklade kontrollmetoden att kontrollerna tar lång tid att genomföra. I gengäld håller de en hög kvalitet.

Handelskontrollen

Inom handelskontrollen genomför vi granskningar av aktörer som handlar med fisk i första handelsledet, så kallade fångstmottagare. Vi samlar in underlag för arter, kvantiteter och havsområden. Exempel på sådana underlag är främst inköp- och försäljningsfakturer, lagerredovisning, bokföring samt kontoutdrag. Vi granskar och korskontrollerar sedan underlagen för att bland annat verifiera och validera rapporteringen från yrkesfisket.

Under året fokuserade vi främst på att granska det pelagiska fisket, laxfisket, räkfisket och ålfisket. För att utveckla metoder som identifierar oregistrerade fångstmottagare besökte enheten fiskare, genomförde en enkätundersökning och telefonintervjuer.

Utfallet av handelskontrollen visade till största delen brister i rapporteringen från den första försäljningen och att vägningsförfarandet inte följde gällande regelverk.

Genom att delta i gemensamma projekt samverkade vi med Kustbevakningen, Länsstyrelsen, Jordbruksverket och Naturvårdsverket.

Marknadsåtgärder mot olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU)

Inom ramen för EU:s gemensamma arbete mot olaglig, orapporterat och oreglerat fiske (Illegal, Unreported and Unregulated fishing, IUU) finns åtgärder inom olika kontrollområden. Utöver att kontrollera själva fisket finns bestäm-

melser som rör handel av fiske för att hindra att IUU-fiske når EU-marknaden.

Under året gjorde EU-kommissionen ett tillägg i förordningen om länder som har importförbud. Krav på fångstintyg som följer med exporter och import är en central del av marknadsåtgärderna. För att säkra ett effektivt och konsekvent IUU-kontrollarbete samverkar vi med andra myndigheter som Tullverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

It-verktyget Fångstintygsportalen som introducerades 2013, fungerar effektivt. Dessutom har registrerade fångstintygsuppgifter visat på årets prioriteringar inom kontrollarbetet. Under året tog vi fram processbeskrivningar och gjorde ett riskbaserat kontrollarbete för att se till att IUU-förordningen följs.

Återrapportering

Fiskerikontroll

HaV:s support- och servicecenter

På HaV finns ett support- och servicecenter, Fisheries Monitoring Center (FMC). FMC är en dygnet runt funktion som huvudsakligen tar emot ett antal olika typer av anmälningar och andra rapporter från fisket via telefon. De ger också support om den elektroniska rapporteringen. FMC kontaktas av både fiskerieringen och andra myndigheter för frågor om regler för yrkesfisket. I tabell 34 visas antal samtal till FMC. De ansvarar även för realtidsövervakningen av fiskefartyg när det gäller VMS och AIS.

Tabell 34. Antal samtal till FMC

Samtalstyp, antal	2015	2014	2013
Anmälningar	10 756	11 937	11 115
Support för elektronisk rapportering	2 143	2 806	3 676
Övriga supportärenden	832	728	118
Totalt	13 731	15 471	14 909

Antalet supportärenden som gäller den elektroniska loggboken minskade en del. Det beror delvis på nya och mer användarvänliga versioner av den elektroniska fiskeloggboken. Supportärendena tog däremot mer tid, eftersom vi ofta hjälper till med att installera ny programvara.

Dataförfrågningar

Vi svarar löpande på olika dataförfrågningar om uppgifter som yrkesfisket rapporterat in. Vi tar fram statistik både till interna och externa parter.

Många frågor kommer från fiskets organisationer. Vi får även många frågor från kommuner, länsstyrelser, yrkesfiskare, journalister och allmänhet.

Frågorna som vi hanterar är av varierande svårighetsgrad. I vissa fall har vi utvecklat våra egna system för att kunna hjälpa till med uppgifter. Det i sin tur har lett till att vi själva fått nya verktyg för att utföra andra uppgifter inom fiskerikontrollen som exempelvis att övervaka stängda områden.

Överträdelsehanteringen

HaV har rätt att ta ut sanktionsavgifter, särskilda avgifter och ge prickar när fiskerilagstiftningen överträds enligt fiskelagen (1993:787), lag om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (1994:1709) och förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (1994:1716). Vi kan även anmäla överträdelser av fiskerilagstiftningen till åklagarmyndigheten för väckande av åtal i allmän domstol. Tabell 35 visar överträdelsehantering som en prestation.

Tabell 35. Prestation överträdelsehantering

Överträdelser	2015	2014	
Antal beslut om sanktionsavgift	96 ¹	71	68
Antal beslut om anmälan till åtal	6	7	10
Antal beslut om särskild avgift	42	28	25
Antal beslut genom avskrivning	38	17	17
Antal ärenden som avslutas med information	49	24	
Antal beslut om att påföra prickar	6 ²	5	6
Antal beslut om att inte påföra prickar	9 ³	12	
Antal beslut att inte vidta någon åtgärd – avskrivna	12 ⁴	21	20
Antal överklagade ärenden	14	4	17
Antal upphävida beslut efter överprövning av domstol	0	3	1
Totalt antal beslut (rad 1-5 och 8 ovan)	243	168	140
Totalt antal hanterade ärenden	367 ⁵	425	268
HaV:s kostnad, tkr	1 977	2 051	1 314
¹ I samband med beslut om sanktionsavgift fattade vi samtidigt beslut om att inte påföra prickar i 29 ärenden samt fattat beslut om att påföra prickar i 3 ärenden. ² Vi hade 6 stycken beslut där frågan enbart rörde huruvida prickar ska påföras. Dessa beslut föregicks av laga kraftvunna beslut samt domar som gällde överträdelser som kan ligga till grund för pricksättning. ³ Vi har vidare haft nio stycken beslut där frågan rört enbart pricksättning och där vi inte har påfört prickar. Även dessa beslut har föregåtts av laga kraftvunna beslut samt domar. ⁴ Till skillnad mot år 2014 och 2013 har dessa 12 ärenden under 2015 inte utmynnat i beslut om avskrivning. Denna kategori avser under aktuellt år överträdelser som härrör från inspektionsrapporter samt PM gjorda utifrån administrativ kontroll som vi av olika anledningar inte har gått vidare med. Här ingår till exempel de ärenden vi lämnar över till Danmark. ⁵ 367 totalt hanterade ärenden varav 287 stycken avser nya initierade ärenden under året. Totalt antal hanterade ärenden visar hur många överträdelseärenden som tillkom under året inklusive de ärenden från tidigare år som ligger kvar för hantering. Beloppet visar alltså balansen av sanktionsärenden i systemet under året. Kommentar till prestation överträdelsehantering Tabellen visar att HaV fattat beslut i 243 överträdelseärenden under året. Det är en avsevärd ökning av antalet hanterade ärenden jämfört med tidigare år. Ökningen beror på att landningskontrollen och den administrativa kontrollen inom HaV har blivit mer effektiv och överlämnat fler ärenden för överträdelsebedömning. Arbetssätt och bedömningar har dessutom setts över kontinuerligt för att skapa ett rationellt och systematiskt arbetssätt för hanteringen av överträdelseärenden. Kostnaden för hanteringen ökade dock inte, utan är den samma som tidigare år, vilket beror av att personalantalet är konstant.			

Ändringar i lagstiftningen – nytt sanktionssystem från HaV

Under året arbetade vi med att förbereda ett sanktionssystem för andra aktörer än yrkesfiskare, till exempel för personer som tar emot fisk i första handelsledet. Flera ändringar kommer att införas i lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken som en följd av vårt arbete.

Vi ser över förutsättningarna för att ta ut särskild avgift för otillåtet landad fångst i de områden där landningsskyldigheten har införts genom EU:s förordning om den gemensamma fiskeripolitiken (EU) nr 1380/2013.

Sanktionshanteringen – ärendetyper

Det stora flertalet ärenden rörde underlåtenhet att uppfylla tillåten toleransmarginal enligt artikel 14 i kontrollförordningen (EG) nr 1224/2009 inom det pelagiska fisket. Flera ärenden rörde även loggboksfel, för sent lämnade loggblad och olika typer av förseelser om förhandsanmälningar om landning.

Åtalsanmälningar

Vi gjorde åtalsanmälningar för

- otillåtet utkast av räka
- otillåtet laxfiske
- manipulerade redskap
- underlåtenhet att ge relevant information om fångst ombord på fartyg (dold fångst).

Särskild avgift

Vi påförde särskild avgift framför allt när veckoransonen av torsk och gråsej i Skagerrak och Kattegatt överskreds vid fiske med trål eller snurrevad. Syftet med den särskilda avgiften är att förverka värdet av den otillåtet fiskade mängden.

Prickar

Under året meddelade vi nio beslut som gäller prickar. Av dessa har fyra överklagats. Domstolen upphävde inte i något fall besluten.

Vi fick domar och andra slutliga avgöranden från andra EU-länder som rör svenska fiskare som begått överträdelser i utlandet. Med anledning av dessa tog vi ställning till om vi ska påföra prickar för de svenska fiskarna.

Vi överlämnade ett antal ärenden till Danmark för sanktionering när det gällt danska medborgare.

**"Genom klarspråksinsatser
arbetade vi med att förenkla språket
i beslut, åtalsanmälningar samt
i de informationsskrivelser
som vi upprättar."**

Vägledningsprojekt inom fiskets område

Vi har påbörjat ett vägledningsprojekt inom fiskets område för att öka kunskaperna och förståelsen för regelverket. Vägledningsprojektet om fiskerilagstiftningen drivs under ett år och ska resultera i vägledning på webben, utbildningsinsatser och skriftlig information till fiskare, åklagare, domstolar och medarbetare.

Genom klarspråksinsatser arbetade vi med att förenkla språket i beslut, åtalsanmälningar samt i de informationsskrivelser som vi upprättar.

Internationellt utvecklingssamarbete

Vårt internationella utvecklingssamarbete bygger på Sveriges politik för Global Utveckling (PGU). PGU:n omfattar samstämmighetspolitiken, vilken innebär att effekter på utvecklingsländer alltid ska beaktas när beslut fattas samt biståndet. Bakgrunden är att Sveriges bidrag till global utveckling och fattigdomsbekämpning inte kan begränsas till biståndet utan omfattar mer än så. Genom PGU har HaV därför ett ansvar och en skyldighet att säkerställa att utvecklings- och fattigdomsperspektivet lyfts fram var helst det är relevant inom HaV:s verksamhet.

Under 2015 beslutades inom FN om en Agenda 2030 med 17 globala hållbarhetsmål. Två av målen, 6 och 14, har fokus på vatten- respektive havsfrågor.

HaV bedriver internationellt utvecklingssamarbete genom vårt så kallade Globala Program och i vår roll som rådgivare kring regionala marina frågor till ambassaderna i Bangkok respektive Nairobi. Dessa initiativ sker i samverkan med andra myndigheter och organisationer med finansiering från Sida.

Det Globala programmet startade 2014 och omfattar fyra fokusområden:

- 1) förvaltning av och tillgång till fiskeresurser
- 2) fiskeriavtal med utvecklingsländer
- 3) akvatiska ekosystem, biologisk mångfald och klimat
- 4) biologisk mångfald i marina ekosystem bortom nationell jurisdiktion.

Politiken för global utveckling

Under året fortsatte vi vår interna kompetensuppbyggnad kring PGU-frågor.

En översyn av politiken för Global Utveckling pågår inom regeringskansliet, vilken omfattar att arbeta fram ett nytt policyramverk. För att förankra det nya ramverket genomför regeringskansliet en omfattande konsultationsprocess. Vi deltog under våren i ett uppstartsmöte och senare i ett seminarium med tematiska grupparbeten. Sedan oktober ingår vi i en referensgrupp med den tematiska inriktningen miljö, naturresurshantering och klimat. Gruppens arbete syftar till att utveckla den övergripande inriktningen på det svenska utvecklingssamarbetet för detta tema.

Under året lyfte vi återkommande fram utvecklingsperspektivet i sitt underlag till Regeringskansliet, bland annat inom ramen för de delar av EU:s fiskeripolitik som avser verksamheten utanför EU:s vatten (den så kallade externa dimensionen). Vi biträdde även regeringskansliet i de avslutande diskussionerna om att inleda förhandlingar om ett genomförandeavtal för marin biodiversitet bortom nationell jurisdiktion (det fria havet och havsbotten bortom den förlängda kontinentalsockeln). Införandeavtalet grundar sig på ett mandat som är utvecklingsorienterat och inkluderar bland annat frågor om tillträde till marina genetiska resurser och en rättvis delning av förtjänster.

Under Almedalsveckan arrangerade vi ett seminarium med fokus på de nya Globala hållbarhetsmålen för att peka på behoven att i större utsträckning samordna havs- och vattenförvaltning.

HaV:s personal deltog också i utbildningar för att stärka kompetensen i bistånds- och genderfrågor.

HaV:s Globala program i samverkan med Sida

Inom HaV:s Globala program genomförde vi såväl egna aktiviteter som deltog i flera olika internationella förhandlingar, möten, konferenser etcetera med relevans för de olika fokusområdena. Syftet var att bidra till den övergripande målsättningen i programmet. Den innebär att ta till vara vårt myndighetsspecifika kunnande och vår roll i det svenska utvecklingssamarbetet och därigenom nå ett starkare genomslag för svensk politik inom frågor som rör förvaltning av akvatiska ekosystem och fisk.

Vi arbetar inom ramen för vår kärnverksamhet med att förse regeringskansliet med underlag. Genom det Globala programmet kan HaV – och därmed Sverige – fördjupa och bredda sitt engagemang och i högre utsträckning delta i betydelsefulla möten.

Förvaltning av och tillgång till fiskeresurser (fokusområde 1)

Fokusområde 1 syftar till att få till stånd kriterier som tar större hänsyn till kuststaternas rättigheter vid fördelning av fiskemöjligheter på långtvarande bestånd (framför allt tonfisk) inom regionala fiskeriförvaltningsorganisationer.

Stärkt samverkan kring Atlanten och Indiska Oceanen

Tillsammans med SLU utvecklade vi vårt engagemang i framför allt Atlanten och Indiska Oceanen. Inom den regionala fiskeriförvaltningsorganisationen för Indiska Oceanen finns ännu inga fastlagda fördelningskriterier. Vårt arbete syftar därför till att ta fram underlag som kan ge regeringskansliet och, i förlängningen, EU underlag för såväl en förbättrad förvaltning av bestånden som en förvaltning som tar större hänsyn till kuststaternas rätt till tillträde till resursen. Arbetet är långsiktigt och potentiella konkreta resultat kan förväntas tidigast under 2016.

Fiskeriavtal med utvecklingsländer (fokusområde 2)

Inom fokusområde 2 arbetar vi för att de avtal som sluts om långdistansfiske – där länder eller andra sammanslutningar söker tillträde till en kuststats fiskeresurser – ska grundas på gemensamma regionala eller internationella standarder. EU:s långdistansfiske regleras genom så kallade partnerskapsavtal som offentliggörs. Fisket sker ofta parallellt med fartyg från andra fiskerionationer som har getts tillträde till kuststatens vatten och kuststatens eget fiske. Informationen om det samlade fisket i förhållande till tillgängliga fiskeresurser är ofta bristfällig.

Informationsinsatser och regional samstämmighet

Vårt engagemang under året avsåg internationella initiativ för att öka informationen om, och transparensen kring, långdistansfiske i förhållande till kuststaternas egna behov. Dessutom avsåg vårt engagemang att ytterligare förbättra EU:s långdistansfiske för att öka den regionala samstämmigheten.

Då målsättningarna för såväl fokusområde 1 som 2 endast kan genomföras genom ett internationellt samarbete initierade vi också en samverkan med FAO-sekretariatet om ett långsiktigt arbete med frågor kring rätten till fiske i ett internationellt perspektiv.

Akvatiska ekosystem och biologisk mångfald (fokusområde 3)

Fokusområde 3 inom Globala Programmet omfattar akvatiska ekosystem, biologisk mångfald och klimat, vilket är en mycket bred ansats. Då fokusområdet inte varit lika specificerat som övriga fokusområden syftade arbetet under 2015 i stor utsträckning till att tydligare definiera målsättningen, identifiera relevanta aktörer att samverka med samt planera för ett fortsatt genomförande av fokusområdet. Den reviderade målsättningen innebär att vi tillsammans med andra aktörer ska arbeta i projekt och policyprocesser för en integrerad förvaltning av sött och marint vatten.

Syftet är att minimera negativa effekter på ekosystemen och säkerställa ekosystemtjänster som fattiga människor är beroende av för sitt livsuppehälle och sin livsmedelsförsörjning. Som en del i detta arbete deltog vi vid 7th World Water Forum (WWF) i Sydkorea i april. Under mötet tog vi flera viktiga kontakter där högt prioriterade frågor inom främst vattenförvaltningen identifierades.

En viktig aktivitet under WWF bestod i att delta vid arbetsgruppsmötet för

Action Platform on Source to Sea där ett större antal globalt betydelsefulla aktörer och organisationer ingår. Mötet innebar att en första förbindelse etablerades för att sedan följas upp under Världsvattenveckan i Stockholm i augusti. Däremellan fick vi möjlighet att bidra med underlag till ett vetenskaplig papper – GEF-STAP paper on Source to Sea – som utarbetas inom ramen för plattformen. Det vetenskapliga pappret beskriver kopplingar och nödvändigheten av en samlad förvaltning av sött och salt vatten. Plattformens mål sammanfaller i hög utsträckning med HaV:s uppdrag om ett samlat ansvar för all vattenförvaltning. Det gäller allt från sötvattendragen ut i havet till Globala programmens mål om en sammanhållen förvaltning.

Arbetet med att etablera oss i plattformen pågick under hösten. Det resulterade i en gemensam workshop för att identifiera möjliga samarbeten med Stockholm International Water Institute (SIWI) och Stockholm Environment Institute (SEI), som innehar sekretariatsfunktionen, och genomföra aktiviteter som bidrar till att utveckla plattformen.

Biologisk mångfald i marina ekosystem bortom nationell jurisdiktion (fokusområde 4)

Inom fokusområde 4 deltog vi i diskussionerna om att utveckla regelverket för marin biodiversitet på internationellt vatten som saknar ett regelverk. Diskussionerna fördes såväl i FN-arbetsgruppen som i rådsarbetsgruppen och i den nationella beredningen. I diskussionerna verkade vi för att generalförsamlingen beslutar om att inleda förhandlingar om ett nytt införandeavtal under FN:s havsrättskonvention (UNCLOS).

Ett sådant beslut fattades i juni och förhandlingar inleds 2016. Mandatet för den stundande förhandlingen inkluderar frågor om tillträde till marina genetiska resurser samt att dela förtjänster och bygga kapaciteter. Det omfattar även verktyg för en långsiktigt hållbar och områdesbaserad förvaltning och en utvecklad försiktighetsprincip.

Vidare deltog vi i FN:s informella konsultativa process, där temat för årets session var haven och hållbar utveckling.

Regionalt stöd riktat mot Asien och Afrika – samverkan mellan Sida och HaV

Asien

Under året gav HaV råd till Sida i Bangkok inom ramen för den gällande överenskommelsen om tjänsteköp. Vi fungerade som teknisk rådgivare för att genomföra och utveckla det svenska stödet till hållbart nyttjande av havs- och sötvattensresurser i Sydostasien.

Framför allt lämnade vi synpunkter inför, medverkade på och rapporterade från ett antal årliga uppföljningsmöten med de organisationer (International Union for Conservation of Nature, IUCN, Food and Agriculture Organization, FAO, SEAFDEC och Mekong River Commission, MRC) som genomför de svenskfinansierade programmen inom fiske och skydd av den marina miljön.

Dessutom deltog vi på ett antal regionalt inriktade seminarier och

diskussioner. Dessa gällde det svenska stödet inklusive utveckling av blå ekonomi och insatser för att stärka ländernas kustplanering och öka lokalsamhällets motståndskraft mot negativa klimateffekter i regionen.

Afrika

Vi har också en överenskommelse om tjänsteköp med Sida/Svenska ambassaden i Nairobi. Överenskommelsen handlar om att ge råd kring svenska regionala insatser i Afrika, söder om Sahara. Under året avsåg arbetet framför allt att lämna underlag för att ta fram en ny svensk samarbetsstrategi för utvecklings-samarbetet med Afrika, söder om Sahara.

Serbien

Vi fortsatte att medverka i det Sidafinansierade projektet "Förberedelser inför Serbiens förhandlingar för EU-medlemskap" (ENVAP 2). Vi gav stöd till Serbiens miljödepartement om havs- och vattenförvaltning och om att införa EU-direktiv.

Övrig redovisning

Medarbetare och kompetensutveckling

På ”Den goda arbetsplatsen” ska en god arbetsmiljö förenas med goda verksamhetsresultat. Rätt ledarskap och personal med rätt kompetens på rätt plats är en viktig förutsättning för att uppnå syftet.

Vi är en kunskapsorganisation, vars samlade resultat bygger på varje medarbetares kompetens, engagemang och bidrag. I vår strategiska plan uttrycker vi en viljeinriktning om att vi ska vara en god arbetsplats. I målbilden lyfter vi fram ett antal faktorer som är kritiska för en god arbetsplats. Det gäller till exempel att utveckla och tillvarata kompetens, ha en god arbetsmiljö och ett gott samarbetsklimat.

En viktig utgångspunkt för hur vi förhåller oss till varandra och till andra är vår gemensamma värdegrund. På vår arbetsplats samspelar det goda ledarskapet och det aktiva medarbetarskapet.

Lönekartläggning

Vi genomförde en lönekartläggning enligt de krav som ställs i diskrimineringslagen. Vi konstaterade då ett antal osakligheter baserade på kön som nu är åtgärdade.

Arbetsmiljö

Under året arbetade vi fram och beslutade om en plan för lika rättigheter och möjligheter. Vi arbetade också fram en rutin för skydds rond, en rutin för kränkande särbehandling samt uppdaterade vår arbetsmiljöpolicy.

Samarbetet med företagshälsovården utvecklades genom en seminarierie på arbetsmiljötema. Dessutom införde vi en möjlighet till anonyma stödsamtal för arbetsrelaterade problem. Våra chefer fick även utbildning inom konflikt-hantering och svåra samtal.

Kompetensförsörjning

Vår förmåga att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla kompetens är avgörande för att vi ska nå målen för verksamheten. Vi genomförde ett stort antal rekryteringar under året. Det finns ett stort intresse för våra utannonserade tjänster. Det gör att det överlag är en god kvalitet i urvalet och att HaV uppfattas som attraktiv för de arbetssökande.

Bemanningsplan

För att systematisera kompetensförsörjningen arbetar vi utifrån en bemanningsplan. Planen underlättar överblicken av våra befattningar och hur dessa är organisatoriskt fördelade. För varje befattning finns också en befattningsbeskrivning som beskriver vad befattningen går ut på och vilka krav som ställs på den som innehar befattningen.

Kravprofil för rekryteringar

För att säkerställa att vi rekryterar rätt kompetens utarbetar vi en kravprofil för varje rekrytering. På så sätt säkrar vi att HaV får rätt inriktning kompe-

tensmässigt i varje rekryteringssituation. Kravprofilen utgör sedan underlag för annonseringen och därefter vid urvalet av vilka kandidater som bäst möter våra behov.

Samverkan innan nya tjänster utannonseras

För att säkerställa en bred beredning av kravprofilen genomför vi en särskild samverkansprocess med personalen på den aktuella enheten. Det gör vi genom att enheten diskuterar möjligheten att först omdisponera uppgifter i respektive arbetsgrupp. Om sedan rekryteringsbehovet kvarstår diskuterar vi vilka kompetenser och erfarenheter som är nödvändiga i den roll som vi ska utannonsera.

Introduktionsutbildning för nyanställda

För att säkerställa att samtliga nyanställda introduceras på ett likvärdigt sätt genomför vi introduktionsutbildningar. Det gör vi för att den nyanställda personen snabbare ska förstå organisationen som helhet. Vi gör det också för att personen ska få del av viktig information om förhållanden som rör vår värdegrund, rollen som statstjänsteman och andra viktiga förutsättningar för anställningen vid HaV.

Intern seminarieserie för ökad kunskap

Vår satsning på en intern seminarieserie, främst inom HaV:s sakområden, fortsatte under året. Effekten är att medarbetarnas allmänna kunskaper inom aktuella och relevanta ämnesområden ökar.

Utvecklingsprogram för chefer

Ledarskap är en prioriterad kompetens att utveckla. Därför startade vi ett långsiktigt, flerårigt utvecklingsprogram för ledare. Skyddsombuden deltog i den del av chefsutbildningen som handlade om systematiskt arbetsmiljöarbete. Programmet har hittills lett till nya och gemensamma kunskaper hos deltagarna.

Flera enheter genomförde olika typer av utvecklingsinsatser. Det gjorde vi för att utveckla och stärka kompetensen i den egna professionen och för att utveckla såväl arbetssätt som samarbeten som bättre stödjer verksamheten mot dess mål.

Personalinformation

Idag arbetar cirka 260 medarbetare hos oss, varav merparten arbetar på huvudkontoret i Göteborg. De flesta på HaV arbetar som olika typer av utredare och handläggare men här finns också fiskerikontrollanter, systemutvecklare och jurister för att nämna några exempel. Våra fiskerikontrollanter finns vid kontoren i Göteborg, Simrishamn, Karlskrona, Västervik och Luleå.

Vi hade i medeltal 255 medarbetare (248 ÅA) 2015. Av dessa är 54 procent kvinnor och 46 procent män. Inom chefskollektivet har fördelningen varit 44 procent kvinnor och 56 procent män. Vid 2015 års utgång var medelåldern 45,3 år för kvinnor och 46,5 år för män. Tabell 36 visar åldersfördelning per kön. Den totala sjukfrånvaron ökade från 2014, se tabell 37. Under året har 31 personer anställts och 25 personer slutat. Majoriteten av våra anställda har högskoleutbildning, främst inom naturvetenskap och samhällsvetenskap.

Återrapportering

Könsuppdelad statistik

Tabell 36. Åldersfördelning per kön

Ålder	2015		2014		2013	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
≤29 år	3	5	4	3	6	4
30-40	28	40	32	40	31	48
41-50	46	59	47	54	33	44
51-60	33	34	28	33	33	31
61-66	8	6	8	6	12	6
≥66 år	1	0	0	0	1	0

Tabell 37. Sjukfrånvaro i procent

	2015	2014	2013
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	4,5	3,7	2,3
Kvinnor	6,1	4,8	2,8
Män	2,8	2,3	1,7
Andel total sjukfrånvaro som varit sammanhängande 60 dagar eller mer	58,6	60,3	43,1
Kvinnor	54,7	62,6	31,5
Män	68,4	54,6	64,5
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år eller yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	1,6	0,2	3,7
Kvinnor	2,3	0,4	6,2
Män	0,4	0,0	1,3
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	4,5	2,9	1,2
Kvinnor	5,2	4,3	1,5
Män	3,6	1,0	0,9
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen	4,8	5,5	3,9
Kvinnor	8,3	6,2	5,1
Män	1,6	4,7	2,9

Kommunikation och presskontakter

Tidningen Hav & Vatten fick pris

I början av 2015 gav vi ut det första numret av vår tidning "Hav & Vatten". I slutet av året belönades tidningen med "Svenska Publishingpriset". Tidningen vänder sig främst till politiker på kommunal nivå och uppmärksammar olika slags vatten- och havsfrågor. "Hav & Vatten" trycks i cirka 16 000 exemplar och finns som digital version på vår hemsida. Under året som gått producerade vi fyra nummer av tidningen.

Utbildningar i klarspråk

Alla medarbetare genomgick en webbutbildning i att skriva klarspråk. Detta är en del av det klarspråksprojekt som vi startade under året. Utvalda grupper har fått utbildning i att skriva föreskrifter, vägledningar och beslut. Vi gjorde även en så kallad noll-mätning av vissa texter för att kunna följa upp resultatet framöver.

"Alla medarbetare genomgick en webbutbildning i att skriva klarspråk. "

Havs- och vattenforum och Almedalen

Vår årliga konferens "Havs- och vattenforum" var fulltecknad för första gången. Konferensen samlade 450 personer från en rad olika branscher, offentlig sektor och näringsliv.

Vi organiserade två egna seminarier i Almedalen. Där diskuterade vi kemikalier i dricksvatten och internationella frågor. Utöver dessa seminarier var våra medarbetare inbjudna att delta i ett 20-tal andra arrangemang.

Webbplatsen havochvatten.se

Bland de större utvecklingsprojekt som vi genomförde inom webben finns en sammanställning av främmande arter i svenska vatten.

Kommunikationsenheten sammanställde också en handbok för att stödja medarbetarna i arbetet med att genomföra samråd.

Pressmeddelanden

Under året publicerade vi 50 stycken pressmeddelanden. I dessa har 27 kvinnor och 28 män varit kontaktpersoner. Vi håller också på att sammanställa bilden av vår myndighet i media 2015.

Finansiell redovisning

Verksamhetens utfall

Verksamhetens utfall för året är -4 875 tkr. Den främsta orsaken till utfallet är att de projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som ska finansieras av Europiska havs- och fiskefonden, resultatförts. Anledningen till det är att bidragsbeslut inte erhållits innan årsskiftet och de upparbetade kostnaderna därmed inte kan periodiseras.

Resultaträkning

Årets utfall är högre, vilket till stor del beror på en ökad tilldelning av anslagen 1:12 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö och 1:2 – Miljöövervakning samt avgiftsintäkter från Sida. Händelserna påverkar intäktssidan genom att posterna Intäkter av anslag och Intäkter av avgifter och andra ersättningar ökar. På kostnadssidan har framför allt posterna Kostnader för personal, Övriga driftkostnader och Avskrivningar och nedskrivningar ökat. Förändringarna kan härledas dels till den ökade anslagstilldelningen som genererat ökad uppdragssverksamhet dels fler anställda samt att egenutvecklade IT-projekt aktiverats under året.

Även i transfereringsavsnittet är utfallet högre och även här beror det på en ökad tilldelning av anslagen 1:12 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö och 1:2 – Miljöövervakning.

Balansräkning

Under året har arbete gjorts i stora utvecklingsprojekt som hänförs till EU:s Kontrollförordning, vilket medför ökning av posten Balanserade utgifter för utveckling. En utökning av databaser har medfört investering i licenser som ökar posten Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar. Investering i teknikutrustning till konferensrum samt servrar ökar posten Maskiner, inventarier och installationer med mera. Ökningen av posten Lån i Riksgäldskontoret beror på belåningen av egenutvecklade IT-projekt och ökningen av posten Leverantörsskulder beror på att flera stora konsultfakturer ligger öppna över årsskiftet. Myndigheten har under året fått inbetalt bidrag från EU som kommer täcka kommande avskrivningskostnader för egenutvecklade IT-projekt, detta syns som en ökning av posten Oförbrukade bidrag.

Utbetalade ersättningar till ledamöter i insynsrådet m.m.

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut till ledamöter i insynsrådet och ledande befattningshavare inom Havs- och vattenmyndigheten, tkr.

Generaldirektör t. o. m. 2015-09-30:

		2015
Björn Risinger	– bruttolön	952
	– förmåner	43

Ledamot i insynsrådet för Jordbruksverket

Ledamot i insynsrådet för SMHI

Ledamot i insynsrådet för Kustbevakningen

Vik Generaldirektör fr.o.m. 2015-10-01:

Ingemar Berglund	– bruttolön	918
	– förmåner	1

Insynsrådsledamöter:

Leif Dennerberg	– arvode	4,5
Tore Johnsson	– arvode	4,5
Jan-Olof Larsson	– arvode	4,5
Emma Nohrén	– arvode	4,5
Åsa Ranung	– arvode	3,0
Lisbeth Schultze	– arvode	4,5
Lars Tysklind	– arvode	3,0
Maria Ågren	– arvode	4,5
Gun Åhrling-Rundström	– arvode	3,0

Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag:

Leif Dennerberg	Inga övriga uppdrag
Tore Johnsson	Inga övriga uppdrag
Jan-Olof Larsson	Inga övriga uppdrag
Emma Nohrén	Inga övriga uppdrag
Åsa Ranung	Inga övriga uppdrag
Lisbeth Schultze	Ledamot Energimyndighetens Insynsråd Ledamot MSB:s Insynsråd
Lars Tysklind	Ledamot i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, Ledamot i Gentekniknämnden
Maria Ågren	Ledamot Transportstyrelsens styrelse Vice Ordförande i Arbetsgivarverkets styrelse Ledamot Luleå Tekniska Universitet Ordförande Kåpans Överstyrelse Ledamot IVL Styrelse
Gun Åhrling-Rundström	Inga övriga uppdrag

Resultaträkning 2015

Belopp i tkr	Not	2015	2014
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	356 942	327 908
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	9 364	7 801
Intäkter av bidrag	3	7 854	7 944
Finansiella intäkter	4	321	425
Summa		374 482	344 077
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-167 644	-158 000
Kostnader för lokaler		-14 448	-13 776
Övriga driftkostnader	6	-183 167	-159 221
Finansiella kostnader	7	-201	-317
Avskrivningar och nedskrivningar	11	-13 897	-11 820
Summa		-379 357	-343 134
Verksamhetsutfall	10	-4 875	943
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	580	480
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-580	-480
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		657 926	645 079
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		605	83
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	29	28 672	23 665
Finansiella intäkter	17	14 277	50 133 ¹⁾
Finansiella kostnader	17	-8 554	-3 705 ¹⁾
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	17	-2 272	-39 158 ¹⁾
Lämnade bidrag	9	-690 654	-676 098
Saldo		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	10	-4 875	943

¹⁾ Med anledning av nya bestämmelser 2015 för värdering av finansiella instrument, har jämförelsetalen för 2014 justerats. I ÅR 2014 var beloppen enligt nedan:

Finansiella intäkter 38 639 tkr, Finansiella kostnader -554 tkr, Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål 30 814 tkr.

Balansräkning 2015

Belopp i tkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	11, 20		
Balanserade utgifter för utveckling		81 184	59 518
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		4 128	617
Materiella anläggningstillgångar	11, 20		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		2 765	2 628
Maskiner, inventarier och installationer m.m.		16 568	14 163
Finansiella anläggningstillgångar	11		
Andra långfristiga värdepappersinnehav		130 431	129 990 ¹⁾
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		87	25
Fordringar hos andra myndigheter	12	11 278	6 604
Övriga kortfristiga fordringar	13	1 238	6 993
Periodavgränsningsposter	14		
Förutbetalda kostnader		6 946	5 265
Upplupna bidragsintäkter		5 149	9 668
Övriga upplupna intäkter		831	1 883
Avräkning med statsverket	15		
Avräkning med statsverket		13 685	6 307
Kassa och bank	25		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		16 714	14 195
Kassa och bank		977	329
SUMMA TILLGÅNGAR		291 981	258 185
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	26		
Statskapital	24	187	187
Balanserad kapitalförändring	16	3 188	2 245
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	-4 875	943
Fonder			
Fonder	17	143 792	141 520 ¹⁾
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	2 472	2 877
Övriga avsättningar	19	1 110	782
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	41 525	31 521
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	21	11 627	10 301
Leverantörsskulder		35 757	18 200
Övriga kortfristiga skulder	22	2 964	2 876
Periodavgränsningsposter	23		
Upplupna kostnader		15 251	14 152
Oförbrukade bidrag		38 983	32 567
Övriga förutbetalda intäkter		0	14
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		291 981	258 185

¹⁾ Med anledning av nya bestämmelser 2015 för värdering av finansiella instrument, har jämförelsetalen för 2014 ändrats från bokfört värde till marknadsvärde.

Posten har ändrats enligt följande:

	Bokfört värde	Marknadsvärde
Andra långfristiga värdepappersinnehav	113 560	129 990
Fonder	125 090	141 520

Anslagsredovisning i tkr

Samtliga anslag är ramanslag

Anslag		Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not till anslagsredovisningen
Utgiftsområde 20									
Allmän miljö- och naturvård									
20 01 002	Miljöövervakning m.m.	403	100 700	0	-403	100 700	-100 700	0	1
	003 Miljöövervakning m.m.	403	97 700	0	-403	97 700	-97 700	0	
	005 Swedish Water House	0	3 000	0	0	3 000	-3 000	0	
20 01 012	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	4 353	686 565	0	-4 353	686 565	-686 564	1	2
	002 Havs- och vattenmiljöer	4 353	686 565	0	-4 353	686 565	-686 564	1	
20 01 017	001 Havs- och vattenmyndigheten	7 377	207 974	0	-1 176	214 175	-208 036	6 140	3
Utgiftsområde 23									
Areella näringar, landsbygd och livsmedel									
23 01 007	Ersättningar för viltskador m.m.	1 789	20 000	0	-1 789	20 000	-20 000	0	4
	003 Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffad sådan skada	1 789	20 000	0	-1 789	20 000	-20 000	0	
Summa anslag		13 922	1 015 239	0	-7 721	1 021 440	-1 015 300	6 141	

Noter till redovisning mot anslag

Anslagstilldelningar/indragning enligt regeringsbeslut samt kommentar.

Not

- Enligt regeringsbeslut I:10, I:3, I:21 samt I:7 daterat 2014-12-22, 2015-02-12, 2015-06-25 och 2015-11-19 disponeras ingen anslagsbehållning från 2014. Beslutet innebär att 403 tkr därmed blir indraget. Avseende omdisponerat anslagsbelopp skiljer sig anslagsredovisningen mot Hermes. Redovisas enligt regleringsbrev.
- Enligt regeringsbeslut I:11 samt I:23 daterat 2014-12-22 och 2015-06-25 disponeras ingen anslagsbehållning från 2014. Beslutet innebär att 4 353 tkr därmed blir indraget. Se not 27.
- Enligt regeringsbeslut I:11 samt I:23 daterat 2014-12-22 och 2015-06-25 disponeras HaV 3% av överföringsbelopp från föregående år. Resterande belopp har förts bort som en indragning.
- Enligt regeringsbeslut I:9 daterat 2014-12-22 disponeras ingen anslagsbehållning från 2014. Beslutet innebär att 1 789 tkr därmed blir indraget. Se not 28.

Redovisning mot inkomsttitel

Se not 8

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	0	176
2714	Sanktionsavgifter	250	404
2552	Övrig offentligrättslig verksamhet	25	0
Summa		275	580

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag / anslags- benämning		Tilldelad bemyndigande- ram	In- gående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år					Not
				2015-12-31	2016	2017	2018	2019-		
20 01 002 003	Miljöövervakning m.m.	30 000	5 927	3 631	3 631	0	0	0	5	
20 01 012 002	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	215 000	102 802	198 583	110 364	72 612	13 060	2 547	6	

Noter till redovisning av beställningsbemyndiganden

Not

- 5** Av den totala bemyndiganderamen för år 2015, 30 000 tkr, har 3 631 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under år 2016. 2013 och 2014 har revision av miljöövervakningsprogrammen utförts, vilket påverkat utnyttjandet av bemyndiganderamen. Den minskade tilldelningen initialt 2015 och den ovisshet för framtiden som det medförde bidrog till att bemyndiganderamen inte utnyttjades i den utsträckning som var planerad, trots den utökade tilldelningen för anslaget under andra halvan av året. Under 2016 och framåt planeras det för ett betydligt större utnyttjande av bemyndiganderamen.
- 6** Av den totala bemyndiganderamen för år 2015, 215 000 tkr, har 198 583 tkr bundits upp i framtida åtaganden som faller ut som kostnader under åren 2016-2019. En högre del av bemyndiganderamen har utnyttjats, detta beror på att tilldelning av anslag 1:12 höjdes jämfört med 2014 samt att ett större antal fleråriga projekt beviljats, särskilt till länsstyrelserna.

Finansiella villkor för anslag 1:12

Anslag / anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall
20 01 012 002	Villkor 6 i RB, för arbete enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön får högst 154 800 tkr användas		
	– varav bidrag till länsstyrelserna enl tidigare fördelningsnyckel	116 800	116 800
	– varav bidrag till länsstyrelser som är vattenmyndigheter	17 000	17 000
	– varav bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	15 000	15 000
	– varav bidrag till Sveriges geologiska undersökning	6 000	6 000
20 01 012 002	Villkor 7 i RB, för arbete enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)	75 000	75 000
20 01 012 002	Villkor 8 i RB, till Göteborgs universitet för Havsmiljöinstitutet	10 000	10 000
20 01 012 002	Villkor 9 i RB, för utveckling av selektiva redskap	10 000	9 176
20 01 012 002	Villkor 10 i RB, för avancerad rening av avloppsvatten	10 000	10 000
20 01 012 002	Villkor 11 i RB, till Internationella fiskesekretariatet (FISH)	2 000	2 000

Övriga villkor

Låneram	55 000
Räntekontokredit	45 000

Anslagskredit

20 01 002 003	0
20 01 002 005	0
20 01 012 002	0
20 01 017 001	6 239
23 01 007 003	0

Finansiella villkor enligt:

Regeringsbeslut I:10 2014-12-22, Regeringsbeslut I:3 2015-02-12, Regeringsbeslut I:21 2015-06-25, Regeringsbeslut I:11 2014-12-22, Regeringsbeslut I:23 2015-06-25, Regeringsbeslut I:9 2014-12-22, Regeringsbeslut I:7 2015-11-19.

Tilläggsupplysningar och noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen för Havs- och vattenmyndigheten har upprättats i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Redovisningen följer god redovisningssed i enlighet med förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

Havs- och vattenmyndigheten ska inte finansiera investeringar i anläggnings-tillgångar som används i verksamheten med lån i Riksgäldskontoret enligt kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) till den del som finansieras med fiskeavgiftsmedel.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Periodavgränsningsposter

Projektkostnader periodiseras till upparbetat värde. För periodiseringar av leverantörsfakturor avseende omkostnader i verksamheten tillämpas en beloppsgräns om 50 tkr.

Likviditetsflödet

Havs- och vattenmyndigheten tillämpar principen att in- och utbetalningar belastar räntekontot. Vid transfereringar och förbrukning av anslagen 1:2, 1:7 och 1:12 belastas statens centralkonto (SCR) som inte är räntebärande.

Medel från vattendomar, fondredovisning m.m.

Havs- och vattenmyndigheten administrerar medel från vattendomar och beslut (villkorsmedel). Dessa medel används för transfereringar till olika externa bidragsmottagare, men också till Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet enligt regeringsbeslut.

De medel som använts i Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet har redovisats på intäkts- och kostnadskonton i resultaträkningens verksamhetsdel. Samtliga medel, inklusive avkastning och förvaltningskostnader, har redovisats i resultaträkningens transfereringsdel. Detta avser såväl Havs- och vattenmyndighetens egen verksamhet som bidrag till externa mottagare. Fakturerade avgifter enligt vattendomarna redovisas som kortfristig fordran och beloppen avsätts därefter till fond. Fonderna förvaltas av Kammarkollegiet och återfinns också som tillgångspost. Fonderna är värderade till marknadsvärde enligt ändrade bestämmelser som gäller från 2015. Se nedan under Ändrad redovisningsprincip. Fondernas bokförda värde per den 31 december 2015

uppgick till 125 090 tkr.

Som fonder räknas; medel från vattendomar, villkorsmedel, foderavgiftsmedel samt medel avseende Dalälven. Medlen återfinns under rubriken Fonder i balansräkningen.

Värderingsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningarna enligt plan grundas på anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde och fördelas över den beräknade livslängden. Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Förbättringsutgifter på annans fastighet och immateriella tillgångar redovisas som anläggningstillgångar om de har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr. Följande avskrivningsperioder tillämpas.

Avskrivningstid (år)	
IT - utrustning	3
Inventarier	5
Licensavgifter	3
Förbättringar på annans fastighet	återstående kontraktstid
Immateriella tillgångar	
- Egenutvecklade IT-program	7
- Övriga immateriella tillgångar	3

Egenutvecklade IT-program har en avskrivningstid om sju år med anledning av bedömning att den tekniska livslängden är betydligt längre än fem år.

Bidragsfinansierade projekt

Kvarstående över/underskott i avslutade helt eller delvis bidragsfinansierade projekt avräknas mot förvaltningsanslaget.

Ändrad redovisningsprincip

Med anledning av nya bestämmelser för värdering av finansiella instrument, värderas andra långfristiga värdepappersinnehav från och med 2015 till verkligt värde (marknadsvärde). Tidigare redovisades innehaven till bokfört värde. Med anledning av detta påverkas posterna Finansiella intäkter, Finansiella kostnader och Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål i resultaträkningen samt Andra långfristiga värdepappersinnehav och Fonder i balansräkningen. Jämförelsetalen för 2014 har ändrats så att även de visar marknadsvärde.

Noter

NOT 1 Intäkter av anslag (tkr)

Anslag		2015	2014
1:17	Havs- och vattenmyndigheten	207 604	203 767
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	80 085	70 163
1:2	Miljöövervakning	69 253	53 978
Summa		356 942	327 908

Utfall på intäkter av anslag 1:17 skiljer sig från utfallet i anslagsredovisningen. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskuld, som intjänats före 2009.

Högre tilldelning av anslag 1:2 har medfört ökad andel uppdrag under 2015.

Högre tilldelning av anslag 1:12 har medfört ökad andel uppdrag under 2015.

NOT 2 Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen och andra ersättningar (tkr)

4 § Avgiftsförordningen	2015	2014
Intäkterna består av:		
Uthyrning av lokaler	285	285
Konsultuppdrag	106	120
Övrigt	901	862
Summa	1 292	1 267

Intäkterna, enligt 4 § avgiftsförordningen, kommer från verksamhet som är av tillfällig natur eller av mindre omfattning. Vid bedömning av vad som är av mindre omfattning sätts intäkterna i relation till de totala kostnaderna för myndighetens verksamhet. Intäkterna får inte överskrida 5 % av kostnaderna. För Havs- och vattenmyndighetens del uppgår andelen till 0,34 %.

Övriga ersättningar	2015	2014
Intäkter från fiskestödjande åtgärder	14	86
Intäkter från tjänsteexport, utvecklingssamarbete m.m.	6 011	4 733
Medel från vattendomar	824	666
Övriga avgifter och andra ersättningar	1 224	1 048
Summa	8 072	6 534
Summa avgifter och andra ersättningar	9 364	7 801

Intäkter från tjänsteexport, utvecklingssamarbete m.m. har ökat med anledning av större aktivitet än föregående år inom SIDA Globala programmet.

NOT 3 Intäkter av bidrag (tkr)

	2015	2014
EU	6 648	5 175
Naturvårdsverket	2 673	1 786
EU Reseersättning	499	311
Arbetsmarknadsverket	269	393
Lantmäteriet	59	55
Svenska institutet	1	48
NV medfinansiar EFF	0	-652
Landsbygdsdepartementet	0	329
Statens Jordbruksverk	0	-652
EU DCF 2011	-112	0
EU DCF 2012	-375	-243
EU DCF 2013	-449	37
SJV DCF	-1 359	1 359
Summa	7 854	7 944

Den största delen av bidragsintäkterna från EU är periodiserade för att täcka framtida avskrivningskostnader för utvecklingsprojekten inom kontrollförordningen.

2015 har upparbetade kostnader i datainsamlingen som finansieras av Statens Jordbruksverk lagts i kapitalförändringen.

Ökningen av bidragsintäkter från Naturvårdsverket härrör främst till arbetet inom bilateralt klimat- och miljösamverkan.

NOT 4 Finansiella intäkter (tkr)

	2015	2014
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	92	64
Realiserade kursvinster	228	359
Övriga finansiella intäkter	2	2
Summa	321	425

NOT 5 Kostnader för personal (tkr)

	2015	2014
Lönekostnader	111 255	103 337*)
Arbetsgivaravgifter, premier, pensioner	53 379	51 454
Övriga personalkostnader	5 542	5 279*)
Aktiverade utgifter för egentutvecklade tillgångar	-2 532	-2 070
Summa	167 644	158 000

Personalkostnaderna har ökat med 9 644 tkr (6,1 %). Kostnadsökningarna förklaras i utökning av personal, lönerevision samt delpensionsavsättningar.

*) Jämförelsetalen för 2014 är ändrade med anledning av att några av posterna som redovisades under övriga personalkostnader, istället ska redovisas under posten lönekostnader.

NOT 6 Driftkostnader (tkr)

	2015	2014
Kostnader för köpta tjänster	164 687	140 840
Kostnader för resor	7 843	7 685
Kostnader för telekommunikation och post	3 208	2 532
Materiel	4 658	5 110
Övriga kostnader	2 771	3 053
Summa	183 167	159 221

Ökningen på posten köpta tjänster beror framförallt på att fler beställningar gjorts som finansieras av anslagen 1:2 och 1:12 där tilldelningen ökat.

NOT 7 Finansiella kostnader (tkr)

	2015	2014
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	34	158
Ränta räntekonto i Riksgäldskontoret	0	4
Realiserad kursförlust	160	135
Övriga finansiella kostnader	7	20
Summa	201	317

NOT 8 Intäkter av avgifter m. m. som inte disponeras (tkr)

	2015	2014
Övriga inkomster av statens verksamhet	176	187
Sanktionsavgifter	404	293
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	580	480

NOT 9 Lämnade bidrag (tkr)

	2015	2014
Bidrag till statliga myndigheter	635 822	636 839
Bidrag till affärsverk	7 000	4 800
Bidrag till statliga bolag	2 500	0
Bidrag till övriga statliga sektorn	50	0
Bidrag till kommuner och övriga kommunala sektorn	7 062	5 400
Bidrag till landsting	463	27
Bidrag till andra EU-länder	12 050	0
Bidrag till övr länder och internationella organisationer	455	1 980
Bidrag till övr organisationer och ideella föreningar	18 484	19 909
Bidrag till privata företag	6 728	7 138
Bidrag till enskilda personer	39	5
Summa	690 654	676 098

Lämnade bidrag sker huvudsakligen från 1:2-, 1:7- och 1:12-anslag samt utbetalning av medel från fiskeavgiftsmedel och vattendomar.

NOT 10 Analys av årets kapitalförändring (tkr)

	2015	2014
Differensen mellan intäkter och kostnader i verksamheten består av:		
Avgiftsfinansierad verksamhet	30	943
Bidragsverksamhet	-4 905	0
Årets kapitalförändring	-4 875	943

Årets kapitalförändring består främst av projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning, som finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden och där endast förhandsbesked erhållits från Statens Jordbruksverk.

NOT 11 Anläggningstillgångar (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
IMMATERIELLA TILLGÅNGAR		
Pågående projekt dataprogram		
Ingående anskaffningsvärde	40 436	17 520*)
Årets upparbetade utgifter, egen utveckling	29 049	22 916*)
Årets aktivering egenutv program	-28 194	0
Bokfört värde	41 291	40 436
Dataprogram		
Ingående anskaffningsvärde	44 770	44 770
Årets anskaffningsvärde	0	0
Årets aktivering egenutv program	28 194	0
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	72 964	44 770
Ingående ackumulerade avskrivningar	-25 549	-20 120
Årets avskrivningar	-7 383	-5 429
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-32 932	-25 549
Ingående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-139	-139
Bokfört värde	39 893	19 082
Rättigheter och andra immateriella anläggningar		
Ingående anskaffningsvärde	8 907	8 874
Årets anskaffningsvärde	4 198	33
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	13 105	8 907
Ingående ackumulerade avskrivningar	-8 290	-7 372
Årets avskrivningar	-688	-918
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-8 978	-8 290
Bokfört värde	4 128	617
Summa immateriella tillgångar	85 311	60 135
MATERIELLA TILLGÅNGAR		
Förbättringsutgifter, annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	4 335	3 843
Årets anskaffningsvärde	947	492
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	5 282	4 335
Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 706	-1 008
Årets avskrivningar	-810	-698
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 517	-1 706
Bokfört värde	2 765	2 628

forts NOT 11 Anläggningstillgångar (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
forts MATERIELLA TILLGÅNGAR		
Fartyg och Bilar		
Ingående anskaffningsvärde	3 339	137
Årets anskaffningsvärde	824	3 235
Årets försäljning/utrangering	0	-33
Utgående anskaffningsvärde	4 163	3 339
Ingående ackumulerade avskrivningar	-681	-91
Årets avskrivningar	-681	-607
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	16
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 362	-681
Ingående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Årets nedskrivningar	0	0
Årets försäljning/utrangering, nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Bokfört värde	2 800	2 658
Datorer kringutrustning		
Ingående anskaffningsvärde	15 808	13 397
Årets anskaffningsvärde	3 683	2 411
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	19 491	15 808
Ingående ackumulerade avskrivningar	-12 671	-10 848
Årets avskrivningar	-1 761	-1 823
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-14 432	-12 671
Bokfört värde	5 059	3 137
Övriga inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	23 108	21 857
Årets anskaffningsvärde	2 914	1 251
Årets försäljning/utrangering	0	0
Utgående anskaffningsvärde	26 022	23 108
Ingående ackumulerade avskrivningar	-14 740	-12 395
Årets avskrivningar	-2 574	-2 345
Årets försäljning/utrangering, avskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-17 313	-14 740
Bokfört värde	8 708	8 368
Summa materiella tillgångar	19 333	16 791
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	104 645	76 926

*) Jämförelsetalen under Pågående projekt för 2014 är rättade. 191 tkr har flyttats mellan posterna.

forts NOT 11 Anläggningstillgångar (tkr)

Finansiering av anläggningstillgångar, se not 20.

En större post av Pågående utvecklingsprojekt har aktiverats under 2015. Egenutvecklade IT-program har en avskrivningstid om sju år med anledning av bedömning att den tekniska livslängden är betydligt längre än fem år.

Finansiella anläggningstillgångar

Havs- och vattenmyndigheten har tillgångar hos Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen redovisas både på tillgångssidan och på skuldsidan i balansräkningen och återfinns därför också under Fonder. Beloppet inkluderar utdelningar och ränteintäkter.

Medlen hos Kammarkollegiet består av 25 fonder med olika placering i aktiekonsortium, räntekonsortium samt likviditetsförvaltning. Kammarkollegiet ansvarar för förvaltningen. Fondernas bokförda värde per 31 december 2015 uppgår till 121 889 tkr fördelat på Räntekonsortie 50 564 tkr samt Aktiekonsortie 71 325 tkr.

Nedan angivna belopp är Kammarkollegiets marknadsvärde.

	2015-12-31	2014-12-31
Kammarkollegiet Aktiekonsortie	80 874	86 649
Kammarkollegiet Räntekonsortie	49 557	43 341
Summa	130 431	129 990

Med anledning av nya bestämmelser 2015 för värdering av finansiella instrument, har jämförelsetalen för 2014 ändrats från bokfört värde till marknadsvärde.

Posterna har ändrats enligt följande

	Bokfört värde	Marknadsvärde
Kammarkollegiets Aktiekonsortie	51 753	86 649
Kammarkollegiets Räntekonsortie	31 066	43 341

NOT 12 Fordringar hos andra myndigheter (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Kundfordringar	1 292	1 293
Moms	9 986	5 311
Summa	11 278	6 604

NOT 13 Övriga kortfristiga fordringar (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Medel från vattendomar	1 199	6 186
Övriga fordringar	39	806
Summa	1 238	6 993

2014 finns fler öppna fordringar avseende årliga fiskeavgifter.

NOT 14 Periodavgränsningsposter (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	3 649	2 928
Övriga förutbetalda kostnader	3 297	2 337
Summa	6 946	5 265
Upplupna bidrag (pågående projekt)		
Upplupna bidragsintäkter myndigheter	19	1 440
Upplupna bidragsintäkter övriga	5 130	8 227
Summa	5 149	9 668
Övriga upplupna intäkter		
Upplupna intäkter (pågående projekt) myndigheter	0	1 330
Upplupna avgiftsintäkter	831	552
Summa	831	1 883

Projekt inom EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning finansieras genom Europeiska havs- och fiskerifonden. Då endast förhandsbesked erhållits från Statens Jordbruksverk, återfinns saldot i årets kapitalförändring. Tidigare finansierades dessa projekt genom EU. Då visades upparbetade kostnader under upplupen bidragsintäkt.

NOT 15 Avräkning med Statsverket (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	-2	-11
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-580	-480
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	579	489
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel (+)	0	0
Fordringar/Skulder avseende uppbörd	-3	-2
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	11 943	15 139
Redovisat mot anslag (+)	807 264	769 220
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-799 743	-772 416
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	19 464	11 943
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-7 377	-2 968
Redovisat mot anslag (+)	208 036	204 251
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-207 974	-208 660
Återbetalning av anslagsmedel (+)	1 176	0
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-6 140	-7 377
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	1 941	2 425
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-432	-484
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 510	1 941
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-198	-25
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	23 813	36 694
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-823 925	-810 739
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	799 164	773 872
Saldo	-1 146	-198
UTGÅENDE BALANS	13 685	6 307

NOT 16 Balanserad kapitalförändring (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
IB Balanserad kapitalförändring	2 245	3 561
Föregående års kapitalförändring enligt resultaträkningen	943	-1 316
UB Balanserad kapitalförändring	3 188	2 245

NOT 17 Fondredovisning m.fl. (tkr)

Fond/konto i BR	6:5	6:6	Äldre	6:9	Untran- Lanforsen	Villkors- medel	Flott- leder	TOTAL FONDER
IB 2015 ¹⁾	74 479	12 219	8 419	5 139	19 279	21 619	365	141 520
Avsättning/upplösning	4 576	1 123	-2 892	217	-1 573	821	0	2 272
UB 31/12	79 055	13 342	5 527	5 356	17 706	22 440	365	143 792
Inkomna bidrag	5 791	9 057	157	0	0	906	0	15 911
Lämnade bidrag								
– till egen verksamhet	0	0	0	0	0	-824	0	-824 ³⁾
– till externa	-4 328	-7 979	-3 536	0	-2 443	-253	0	-18 538
Finansiella intäkter ²⁾	3 633	482	1 709	275	6 186	1 991	0	14 277
Finansiella kostnader ²⁾	-520	-437	-1 222	-58	-5 316	-1 000	0	-8 554
Summa	4 576	1 123	-2 892	217	-1 573	821	0	2 272

¹⁾ Med anledning av nya bestämmelser för värdering av finansiella instrument, är IB 2015 värderat till verkligt värde (marknadsvärde). Därav skillnanden mot UB 2014, som var värderat till bokfört värde.

²⁾ I posterna ingår uppbokning av orealiserade värdeförändringar, som görs enligt de nya bestämmelserna för värdering av finansiella instrument.

³⁾ Lämnade bidrag – till egen verksamhet.
Villkorsmedel reg.beslut 2015-03-05.

-824

NOT 18 Avsättning till pensioner (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Ingående avsättning	2 877	1 306
Årets pensionskostnad	658	2 968
Årets pensionsutbetalningar	-1 063	-1 397
Utgående avsättning	2 472	2 877

Avser delpensioner samt pensionsersättning och särskild löneskatt.

Avsättning för pension och uppsägningskostnader, som reserverades 2013 har fortsatt regleras i takt med utbetalningar till Statens Pensionsverk. Även nya beslut om delpension har påverkat saldot.

NOT 19 Övriga avsättningar (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Ingående balans	782	473
Årets Avsättningar kompetensutveckling	328	309
Utgående balans	1 110	782

Avsättning för kompetensutveckling 0,3% av bruttolönesumman per månad. Användandet av medel beslutas årligen gemensamt av arbetsgivare och arbetstagarorganisationer.

NOT 20 Skuld till Riksgäldskontoret (tkr)**Lån till anläggningstillgångar**

Enligt regleringsbrevet för år 2015 disponerar Havs- och vattenmyndigheten en låneram på 55 000 tkr i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar för förvaltningsändamål.

Mot bakgrund av ovannämnda redovisas finansieringen av anläggningstillgångar på följande sätt:

	2015-12-31	2014-12-31
Ingående saldo	31 521	33 022
Nyupptagna lån	10 004	1 235
Amorterat under perioden	0	-2 736
Utgående saldo	41 525	31 521
Finansiering av anläggningstillgångar	104 645	76 926
Lån Riksgäldskontoret 2015-12-31	41 525	31 521
Nyinköp, balanserat aktivering, avskrivning och nedskrivning 2015-12	-3 491	4 675
Pågående utvecklingsprojekt, ej lånefinansierat	36 271	28 956
Anl. ej lånefinansierade	30 340	11 774
Summa	104 645	76 926

Beviljad räntekontokredit i Riksgäldskontoret för år 2015 är 45 000 tkr.

NOT 21 Kortfristiga skulder till andra myndigheter (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Leverantörsskulder	8 347	7 392
Moms	128	70
Arbetsgivaravgifter	2 960	2 840
Övriga skulder till andra myndigheter	192	0
Summa	11 627	10 301

NOT 22 Övriga kortfristiga skulder (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Personalens preliminärskatt	2 704	2 692
Övriga kortfristiga skulder	260	185
Summa	2 964	2 876

NOT 23 Periodavgränsningsposter (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och arvoden	1 983	1 114
Upplupna semesterlöner	11 761	11 067
Upplupna kostnader, övrigt	1 508	1 971
Summa	15 251	14 152

Oförbrukade bidrag (pågående projekt)

Oförbrukade bidrag myndigheter	377	1 493
Oförbrukade bidrag övriga	38 606	31 075
Summa	38 983	32 567

Förutbetalda intäkter

Förutbetalda övriga intäkter (pågående projekt) övriga	0	14
Summa	0	14

Oförbrukade bidrag myndigheter förväntas att tas i anspråk enligt nedanstående intervall (tkr)

Inom 3 mån	4-12 mån	13-36 mån	mer än 36 mån	Totalt
149	45	120	63	377

Högre bidragsintäkter från EU än föregående år. Posten oförbrukade bidrag övriga avser framförallt bidrag som ska täcka utvecklingsprojektens framtida avskrivningskostnader.

NOT 24 Statskapital (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Statskapital	187	187
Summa	187	187

Statskapital avser överförda konstverk från Statens konstråd.

NOT 25 Kassa och bank (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	16 714	14 195
Kassa och bank	977	329
Summa	17 690	14 524

NOT 26 Specifikation av myndighetskapitalet (tkr)

	Stats- kapital	Bal.kap Anslagsfin. verksamh.	Bal. kap. Avgiftsfin. verksamh.	Kapital- förändring enl. RR	Summa
Föregående års UB	187	645	1 600	943	3 375
Rättelse/ändr. princip*					
A Ingående balans	187	645	1 600	943	3 375
Föregående års kapitalförändring	0	0	943	-943	0
Årets kapitalförändring	0	0	0	-4 875	-4 875
B Summa årets förändring	0	0	943	-5 818	-4 875
C Utgående balans	187	645	2 543	-4 875	-1 500

I ingående balans för myndighetskapitalet finns även poster, som hänför sig från Fiskeriverket.

NOT 27 Specifikation av Anslag 1:12, Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 14 616 tkr oförbrukade medel av bidragsmottagarna och återanvänt dessa medel till nya beslut. Under 2015 har myndigheten tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel hos bidragsmottagarna, vilket har inneburit återbetalning av medel.

NOT 28 Specifikation av Anslag 1:7, Ersättning för viltskador m.m.

Havs- och vattenmyndigheten har återkrävt 390 tkr oförbrukade medel av bidragsmottagarna och återanvänt dessa medel till nya beslut. Under 2015 har myndigheten tillämpat en konsekvent princip beträffande icke förbrukade medel hos bidragsmottagarna, vilket har inneburit återbetalning av medel.

NOT 29 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag (tkr)

	2015	2014
Kammarkollegiet fiskeavgifter	15 088	14 431
EU	13 554	9 234
Övriga	30	0
Summa	28 672	23 665

Myndigheten lämnar bidrag finansierade av fiskeavgiftsmedel till externa bidragsmottagare, enligt Förordning (1998:928) om bygge- och fiskeavgifter.

Erhållna medel från EU avser främst utförande enligt EU:s Datainsamlingsförordning och Kontrollförordning.

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31	2011-12-31
Låneram hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	55 000	40 000	85 000	85 000	75 000
Utnyttjad vid räkenskapsårets slut	41 525	31 521	33 022	32 496	56 930
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	45 000	45 000	45 000	45 000	40 000
Maximalt utnyttjad under året	8 311	14 797	28 202	8 375	25 283
Räntekonto					
Ränteintäkter	92	64	62	127	47
Räntekostnader	0	4	46	2	250
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter, utfall	9 364	7 801	6 595	17 084	13 662
Disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	7 000	4 000	5 000	16 000	18 946
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	580	480	438	407	322
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	275	350	1 250	1 250	750
Anslag – Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	6 140	7 377	4 913	225	4 286
Anslagssparande sakanslag	1	6 545	6 743	5 867	21 117*)
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	215 000	130 000	145 000	155 000	130 000
varav gjorda åtaganden	198 583	102 802	76 768	84 378	149 268
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	6 239	6 201	6 057	6 527	6 112
Utnyttjad kredit	0	0	0	0	0
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	248	242	226	221	213
Medelantalet anställda	255	246	229	218	225
Driftkostnad					
Per årsarbetskraft	1 473	1 368	1 387	1 411	636
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-4 875	943	-1 316	-501	593
Balanserad kapitalförändring	3 188	2 245	3 561	4 062	3 538

*) Jämförelsetalen för alla åren är rättade med anledning av Riksrevisionens iakttagelser i samband med granskning av ÅR 2014.

Havs- och vattenmyndigheten startade 1 juli 2011 varför jämförelsetalen i väsentliga uppgifter baseras på tidsperioden 1/7 – 31/12 2011.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Vidare bedömer jag att den interna styrningen och kontrollen vid Havs- och vattenmyndigheten är betryggande.

Göteborg 2016-02-22

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Ingemar Berglund', with a stylized, cursive script.

Ingemar Berglund

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 30 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se